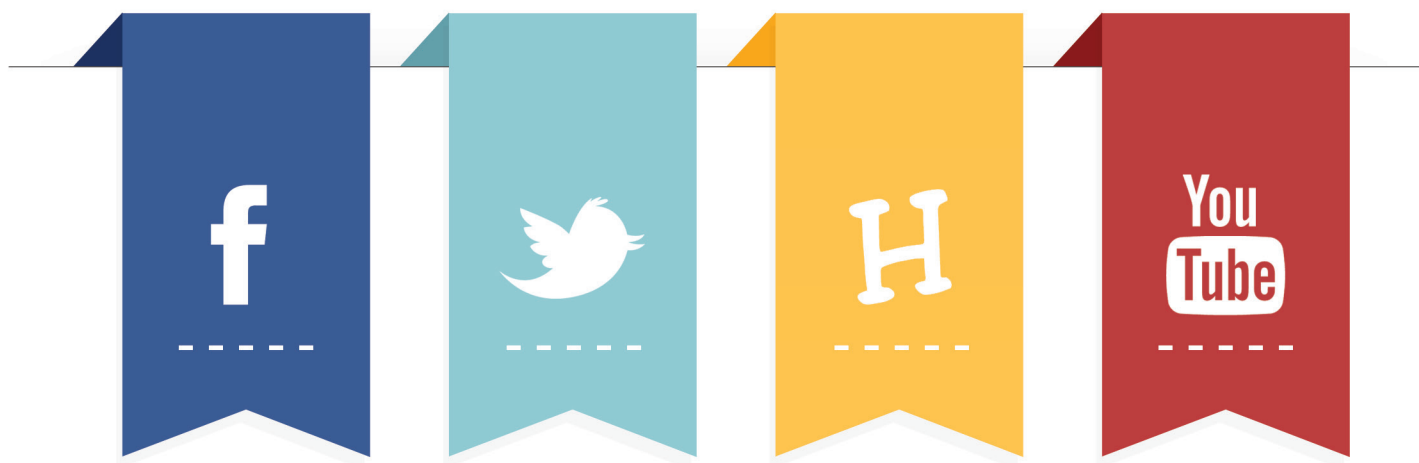

Onderzoektype: Scriptie
Versie: 1.1 // Mei 2012

Opdracht gever: Centrum 1622
Begeleider: Ruben Kranendonk
Beoordelaar: Fatima El Bouk

Hoofdvraag:
Welke aspecten zijn van belang bij het geven van een voorlichting door docenten over het gebruik van sociale media aan leerlingen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

Naam:	GinoNinaber	&	Naam:	Dennis Davidse
Studentnummer:	09029206		Studentnummer:	09032398
Opleiding:	SPH		Opleiding:	SPH

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie die het resultaat is van het inventariserende onderzoek over sociale media-gebruik bij kinderen en de opvoedende taak die docenten van basisscholen hebben, bij het voorlichten van het kind in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar. Wij, Dennis Davidse en Gino Ninaber, schrijven deze scriptie als afsluiting voor de HBO-studie Sociaal Pedagogisch Hulpverlening en we doen onderzoek in opdracht van Centrum 1622, een welzijnsorganisatie gelegen in Den Haag.

Aangezien wij studenten zijn van de verkorte leerroute ronden wij de studie in drie jaar af. Dit onderzoek is een afsluiting van een leerzame periode welke in het werkveld, dan wel in een nieuwe leeromgeving een passend vervolg krijgt. Deze drie studie jaren hebben ons kennis laten maken met verschillende vormen van hulp- en dienstverlening, waar het informeren, adviseren en voorlichten van jongeren onze aandacht extra heeft getrokken. Na eerder vrijwilligerswerk voor Centrum 1622 te hebben gedaan, hebben we bij deze welzijnsorganisatie geïnformeerd naar de mogelijkheid voor het doen van een inventariserend onderzoek, dit mogelijk ter voorbereiding voor een vernieuwend product voor Centrum 1622.

Wij wilden inventariserend onderzoek doen naar welke aspecten er van belang zijn bij het geven van een voorlichting over sociale media-gebruik door docenten aan leerlingen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar. Enerzijds omdat dit actuele onderwerp onze aandacht trekt, wij zien namelijk ook dat kinderen vanaf jonge leeftijd actief zijn op sociale media, en anderzijds omdat onze opdrachtgever signalen van basisschooldocenten heeft ontvangen omdat zij vastlopen in de begeleiding van het kind op het gebied van sociale media. Interessant voor ons omdat wij, net als het basisschoolkind, zijn opgegroeid in de wereld van sociale media, maar direct ook het besef dat voor de ouders van deze kinderen niet altijd hetzelfde geldt.

Dit onderzoek is tot stand gekomen door de hulp van een aantal professionals uit de praktijk. Namelijk een aantal medewerkers van Centrum 1622, de basisschooldocenten van De Vrije Ruimte uit Den Haag, de Gabrielschool uit Delft en 't Startblok uit Honselersdijk, een professional van het Jongeren Informatie Punt, HCO, E-society en de politie. Daarnaast gaat onze dank uit naar 163 leerlingen van deze scholen.

In het bijzonder gaat onze dank uit naar onze begeleiders Ben van Ardenne vanuit Centrum 1622 en Ruben Kranendonk docent aan de Haagse Hogeschool.

Samenvatting

Achtergrond en doel

Dit is een inventariserend onderzoek ter afsluiting van de studie Sociaal Pedagogisch Hulpverlener aan de Haagse Hogeschool. Het onderzoek wordt uitgevoerd voor Centrum 1622, een welzijnsorganisatie in Den Haag die op basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs activiteiten met en voor leerlingen uitvoert. Centrum 1622 heeft de vraag gesteld om een inventarisatie te maken, die van belang kan zijn voor het tot stand komen van een voorlichting over sociale media, gegeven door docenten, aan leerlingen in de leeftijd van negen tot en met twaalf jaar. Deze vraag komt naar aanleiding van vragen die scholen en docenten hebben gesteld, over sociale media, aan Centrum 1622.

Methoden

De manier van dataverzameling bestaat voor een groot deel uit informatie die verkregen is vanuit relevante internetwebsites, boeken en artikelen. Van hieruit is een theoretisch kader samengesteld. Tevens is er in de praktijk gesproken met diverse professionals. Zo spraken wij met Yvonne Abhau van Centrum 1622, negen docenten van drie verschillende basisscholen, Lector Bert Mulder van de E-society van de Haagse Hogeschool, Scarlett Zwartkruis coördinator van JIP Den Haag, Delft en Zoetermeer, ervaringsdeskundige Jeroen Ernst, Leon Schroder van het HCO (Haags centrum voor onderwijs ondersteuning). Daarnaast hebben we gesproken met 163 basisschoolkinderen die gebruik maken van internet. Zij hebben zich ingezet door het invullen van een open vragenlijst.

Resultaten

Sociale media is een breed begrip en betekent letterlijk: Online communicatiemiddelen die het mogelijk maken om ervaringen en meningen van gebruikers te kunnen delen met andere gebruikers waarmee ze in contact staan. Onder het negende levensjaar wordt er door het kind nog geen gebruik gemaakt van sociale media. Vanaf deze leeftijd is 80% van de kinderen van negen tot en met twaalf jaar actief op een sociale netwerksite. Dit is een belangrijke tak binnen de sociale media en hier vallen onder meer Hyves en Facebook onder. Kinderen gebruiken sociale media puur functioneel en vinden het fijn om zo snel mogelijk contact te kunnen maken met een groot netwerk. Bovendien zijn ze sneller op de hoogte van gebeurtenissen die zich in de wereld afspelen en kunnen ze gemakkelijker hun gevoelens uiten. Ruzie en pestgedrag zijn belangrijke nadelen van het gebruik van sociale media.

De drie scholen die we hebben geïnterviewd hebben over het algemeen nog maar weinig kennis over sociale media in huis. Ze willen wel een voorlichting geven maar hebben geen beleidsplan ontwikkeld en maar beperkte kennis en vaardigheden over het onderwerp. Hierdoor slaan ze een stap over. Een beleidsplan moet informatie bevatten over sociale media, nieuwe media (mobiele telefoons, laptops) en internet en hoe dat op de school van toepassing is. Op het moment dat het beleidsplan volledig is, dan zullen de docenten hun kennis en vaardigheden moeten afstemmen op de voorlichting. Uitgebreide kennis van de inhoud van de voorlichting en geschikte vaardigheden om deze kennis op een interactieve manier, met gebruik van beeldmateriaal, over te kunnen brengen.

Conclusies/aanbevelingen

Scholen moeten een beleidsplan opstellen over hoe om te gaan met sociale media.

In dit beleidsplan moet staan hoe de school omgaat met sociale media, de nieuwe media (telefoons en laptops bijvoorbeeld) en internet. Een duidelijke visie is de basis voor het tot stand komen van een voorlichting.

Scholen en docenten kunnen bij het ontwikkelen van een beleidsplan hulp vragen bij professionals van bijvoorbeeld Bureau Halt of HCO (educatieve partner voor het onderwijs).

De docent zal zich moeten verdiepen in het gehele, algemene onderwerp sociale media en welk specifieke stukje van dit onderwerp op de doelgroep van toepassing is.

De docent moet kennis hebben over interneten, sociale media, de voor- en nadelen van sociale media en het instellen van de privacy instellingen.

De docent moet over vaardigheden beschikken om op een interactieve manier voor te kunnen lichten en bewustwording te creëren bij het kind.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	6
1.1 Onderwerp	6
1.2 Aanleiding van het onderzoek	7
1.3 De probleemanalyse	7
1.3.1 Wat is het probleem	7
1.3.2 Wie heeft er een probleem?	7
1.3.3 Waarom is het een probleem?	8
1.3.4 Hoe is het probleem ontstaan?	8
1.4 Hoofd en deelvragen	9
1.4.1 Inleiding	9
1.4.2 Hoofd vraag	9
1.4.3 Deelvragen	9
Hoofdstuk 2: Doelstelling en relevantie	10
2.1 Doelstelling	10
2.2 Inhoudelijke beschouwing over het vraagstuk	10
2.3 Relatie met de opleidingskwalificatie	10
2.4 Maatschappelijke relevantie en actualiteit van het onderwerp	11
Hoofdstuk 3: Aanpak onderzoek en methoden van dataverzameling	12
3.1 Type onderzoek	12
3.2 Literatuuronderzoek	12
3.2.1 Respondenten	12
3.2.2 Nauwkeurig en zorgvuldig werken	12
3.2.3 Zelfcontroles inbouwen	12
3.2.4 Data-analyse	13
3.2.5 Inhoudscontrole	13
3.2.6 Triangulatie	13
3.3 Omschrijving verwacht eindresultaat	14
3.3.1 Het vernieuwende karakter van het eindresultaat	14
3.4 Wijze van samenwerking	14
Hoofdstuk 4: De opkomst van internet en sociale media	15
4.1 Inleiding	15
4.2 Hoe is internet ontstaan?	15
4.3 Hoe is sociale media ontstaan?	15
4.4 Wat betekent sociale media?	15
Hoofdstuk 5: De vormen van sociale media	16
5.1 Inleiding	16
5.2 Fotosites	16
5.3 Microblogs	16
5.4 Social bookmarking sites	17
5.5 Social networking sites	17
5.6 Weblogs	18
5.7 Videosites	18
Hoofdstuk 6: Sociale netwerksites populair bij jongeren	19
6.1 Inleiding	19
6.2 Welke vorm van sociale media wordt door jongeren gebruikt?	19
6.3 Voordelen van sociale netwerksites	19
6.4 Nadelen van sociale netwerksites	20

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 7: Ontwikkeling van het kind	21
7.1 Inleiding	21
7.2 De ontwikkeling van het kind	21
7.3 Ontwikkeling van het kind op internet	21
7.4 Wanneer krijgt het kind aandacht voor sociale media?	21
Hoofdstuk 8: Internetopvoeding	22
8.1 Inleiding	22
8.2 Mediaopvoeding	22
8.3 De rol van de ouders	22
8.4 De rol van de docent	22
Hoofdstuk 9: Docenten als voorlichters	24
9.1 Inleiding	24
9.2 De docent als voorlichter	24
9.3 Veel oudere docenten in het onderwijs	24
9.4 Welke kennis hebben docenten op het gebied van sociale media?	24
Hoofdstuk 10: Voorlichting over sociale netwerksites	25
10.1 Inleiding	25
10.2 Wat is voorlichting	25
10.3 Voorlichting over sociale netwerksites	25
10.4 Wanneer lichten we het kind voor?	25
Hoofdstuk 11: Professionals en hulpverlening	26
11.1 Inleiding	26
11.2 Welke professionals houden zich bezig met jongeren en internetgebruik?	26
11.3 Wat voor vormen van hulpverlening zijn al er op dit gebied?	26
11.4 Hoeveel jongeren en docenten maken gebruik van deze hulp- en dienstverlening?	27
Hoofdstuk 12: Hoe kijkt de maatschappij naar sociale media	28
12.1 Inleiding	28
12.2 Netwerkmaatschappij	28
12.3 Status en aanzien op sociale netwerksites	28
12.4 Het stijgend gebruik van sociale media	28
Hoofdstuk 13: Eerder onderzoek naar sociale media	29
13.1 Inleiding	29
13.2 Eerder onderzoek	29
Hoofdstuk 14: Conclusies aan de hand van het theoretisch kader	31
Hoofdstuk 15: Voor het negende levensjaar	32
Hoofdstuk 16: Het kind van negen tot twaalf jaar	35
Hoofdstuk 17: De voordelen van sociale media	38
Hoofdstuk 18: De nadelen van sociale media	41
Hoofdstuk 19: Voorlichting over sociale media	45
Hoofdstuk 20: De docent als voorlichter	49
Hoofdstuk 21: Beantwoording hoofdvraag	53
Hoofdstuk 22: Discussie	54
Hoofdstuk 23: Aanbeveling	56
Slotwoord: Gino & Dennis	57
Bijlage	58

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Centrum 1622 is een Haagse welzijnsorganisatie die op basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs activiteiten met en voor leerlingen uitvoert (Centrum 1622, 2012). Centrum 1622 heeft in kaart gebracht dat er de afgelopen maanden door basisschooldocenten veel vragen zijn gesteld die te maken hebben met het gebruik van sociale media van kinderen, of vragen die hier nauw mee in verband staan. Aangezien wij een klein beetje ervaring hebben op dit gebied, door de minor ICT en media gebruik, hebben we een globaal onderzoeksvoorstel aangeleverd bij Centrum 1622, met als doel te inventariseren welke aspecten belangrijk zijn bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen van 9 tot en met 12 jaar. Dit was op verzoek van de opdrachtgever omdat Centrum 1622 dit nog niet heeft onderzocht, maar dit wel hoog op het prioriteitenlijstje heeft staan.

Om als Centrum 1622 zijde gericht informatie en advies te kunnen geven en dus beter aan te kunnen sluiten bij de hulpvragen vanuit de praktijk, moet er eerst onderzoek worden gedaan. Daarbij moet er een koppeling worden gemaakt tussen de theorie en de praktijk. Bij het tot stand komen van dit onderzoek hebben we gewerkt aan de hand van een theoretisch kader en zijn we van algemeen steeds meer specifiek geworden. De relevantie van dit onderzoek is dat er in de media veel over gezegd en geschreven wordt, maar er nog nauwelijks concrete hulp- en dienstverlening is voor de docent en zijn of haar leerling of de ouder en zijn of haar kind. Ons doel was door middel van dit onderzoek vast te stellen hoe jongeren beter kunnen worden voorgelicht door hun opvoeder. Doormiddel van docenten die voorlichting kunnen geven over sociale media wordt een groot deel van de kinderen bereikt op een professioneel niveau. Met andere woorden: welke aspecten van belang zijn bij het tot stand komen van een voorlichting over sociale media.

1.2 Onderwerp

Informatie vanuit het Centraal Bureau voor de statistiek, steeds terugkerende berichten in de media over het gebruik van sociale media door jongeren en de uitkomsten uit wetenschappelijke onderzoeken bevestigen dat de jeugd van nu opgroeit in de wereld van sociale media. Dit vaak in tegenstelling tot hun ouders of docenten die hier niet groot mee zijn gebracht. 54% van de leeftijdsgroep 25 tot 55 jaar maakt gebruik van sociale media en 30% van de leeftijdsgroep tussen 55 en 75 jaar. Dit terwijl jongeren tussen 16 en 25 de lijst aanvoeren. 90% van deze doelgroep maakt gebruik van sociale media (CBS, 2011).

Maar wat maakt sociale media nou zo aantrekkelijk voor jongeren? Het belangrijkste antwoord op die vraag is dat jongeren graag ergens bij willen horen. Ze staan graag in contact met andere mensen en met de komst van sociale media zijn vrienden die ooit zo ver van je afstonden, nu ineens heel dichtbij (Wijngaards, 2012). Alleen al in Europa zijn in totaal 59% van de jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 16 jaar actief op sociale media. In Nederland maakt zelfs 80% van de jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 16 jaar gebruik van sociale media. Alleen in Polen is het aantal jeugdige gebruikers nog groter dan in ons land. (Mediacourant, 2010).

Voor dit onderzoek is van belang dat we het begrip sociale media gaan ontleden. We kijken naar welke vormen populair zijn bij jongeren en de positieve en negatieve effecten van het gebruik van sociale media bij kinderen in de leeftijd van negen tot en met twaalf jaar.

1.3 De probleemanalyse

We zullen dit concretiseren aan de hand van de onderstaande vragen.

1.3.1 Wat is het probleem

'De bescherming van kinderen tegen ongewenste contacten via sociale media verdient meer aandacht' (PO/VO, 2011, Para. 2). Dit is een uitspraak van eurocommissaris Neelie Kroes en dat is precies datgene wat ook wordt gezegd door docenten tegenover Centrum 1622. Kinderen zijn al heel handig met computers, soms wel handiger dan hun ouders, maar zien niet alle gevaren. En hun ouders dus ook niet altijd. Het kind moet worden beschermd op internet en het bereik van leraren blijkt groter dan dat van ouders. Iedere ouder kijkt anders naar de activiteiten die het kind op internet uitvoert. De ene ouder is erg betrokken, probeert het kind veilig gebruik te leren maken van internet en sociale media, maar de andere ouder laat het kind zijn of haar gang gaan. Dit kan zijn omdat de ouder zelf de gevaren niet inziet, geen kennis of vaardigheden bezit in de digitale wereld of hier geen interesse in toont. Dit zorgt voor duidelijke verschillen in de opvoeding van het kind op internet. Het kan dan ook een groot voordeel zijn wanneer een getrainde docent het kind voorlicht op internet en sociale media. De docent bereikt bij een rekenles op school alle leerlingen en Centrum 1622 is van mening dat dit ook het geval zal zijn bij bijvoorbeeld seksuele voorlichting, identiteitsontwikkeling of dus voorlichting op het gebied van sociale media. Alle kinderen krijgen dan deze veilige basis en niet alleen het kind dat thuis door zijn of haar ouders wordt begeleid, geholpen of voorgelicht op internet en in de wereld van sociale media.

Op het moment dat docenten hier bekwaam genoeg voor zijn, kunnen zij het kind erop attenderen wat de voordelen zijn van sociale media, maar zeker ook wat extra aandacht verdient. Op dit moment zitten docenten en ouders zo nu en dan met de handen in het haar, zo vertellen zij aan Centrum 1622. Ze lopen vast, hebben zelf onvoldoende kennis en kunnen zich nog niet voldoende verdiepen in de wereld van het kind. Centrum 1622 geeft adviezen, maar om de betrouwbaarheid te vergroten zal er onderzoek gedaan moeten worden naar sociale media, de verschillende vormen hiervan, kennis en bekwaamheid van docenten en professionals op dit gebied en verschillende de verschillende voorlichtingsvormen die ingezet kunnen worden.

Dit alles heeft tot gevolg dat een aantal basisscholen in Den Haag kinderen wil wijzen op het veilig gebruik van sociale media. Ze signaleren een probleem, maar willen informatie en vaardigheden aanleren om hier ook iets mee te kunnen. Op dit moment heeft Centrum 1622 nog geen volledig onderzoek, literatuur en praktijk, gedaan hiernaar.

1.3.2 Wie heeft er een probleem?

Voor ons is het interessant om uit te zoeken wat sociale media precies is, op welke leeftijd kinderen hier gebruik van gaan maken en waarom het een probleem kan zijn als dit niet op een veilige wijze wordt gebruikt. Ouders en docenten zijn niet opgegroeid in het wereldje van internet en sociale media en zien niet altijd de gevaren voor hun kind.

Het kind heeft op jonge leeftijd, de juiste begeleiding nodig om te leren omgaan met internet en privacy. Docenten zien dat probleem, melden zich bij Centrum 1622 en zijn op zoek naar handvatten om een voorlichting te kunnen geven. Maar om gerichte adviezen te kunnen geven zal er eerst een uitgebreid onderzoek moeten worden verricht. De resultaten van dit onderzoek zouden dan bijvoorbeeld een product op kunnen leveren zoals een voorlichting over sociale media, of een informatieve brochure.

1.3.3 Waarom is het een probleem?

Sinds 2008 zijn vrijwel alle jongeren vanaf negen jaar online te vinden. Dit op sociale netwerksites als Hyves, Facebook of platforms als Habbo Hotel. Door een onderzoek van Stichting Mijn Kind Online, is een aantal belangrijke bevindingen gedaan, namelijk dat ouders bewust bezig zijn om het internet mee te nemen in de opvoeding van hun kinderen (Stichting Mijn Kind Online, 2010). Ouders zijn echter meer bezig met wat internet kan bijdragen aan de ontwikkeling van hun kinderen, dan dat ze zich bewust zijn van wat de risico's hiervan zijn. Dit omdat ze bang zijn dat hun kind achter gaat lopen als het niet vroeg leert gebruik te maken van het internet. Een ander belangrijk punt dat is geconstateerd, is dat ouders meer verwachten van basisscholen als het gaat om voorlichting over het gebruik van internet. Zij vinden onder meer dat docenten meer met kinderen in gesprek moeten gaan over bijvoorbeeld sociale media, dan dat de computer voortdurend wordt gebruikt als tekstverwerker. Ouders hebben verwachtingen van docenten, maar docenten hebben nog niet voldoende kennis over dit onderwerp. Dit is al een probleem op zich want er gaat geen dag voorbij dat internet niet gebruikt wordt. Docenten melden zich bij Centrum 1622 omdat zij geen idee hebben hoe zij jongeren kunnen wijzen op het veilig gebruiken van internet en sociale media. Docenten hebben veel contact met hun leerlingen en kunnen doormiddel van een voorlichting de jongeren op een professionele manier ondersteunen.

1.3.4 Hoe is het probleem ontstaan?

Het probleem is ontstaan door, voornamelijk, de snelle groei van sociale media waar weinig tot geen controle over is. Sociale media zijn een onderdeel geworden van onze samenleving en bijna niet meer weg te denken. Het is een middel om in contact te komen met oude vrienden, familieleden of klasgenoten. De populariteit van sociale media neemt wereldwijd toe. Miljoenen mensen gebruiken het, een groot deel met goede bedoelingen en een ander deel helaas met minder goede bedoelingen. Denk aan stalkers die misbruik maken of mensen die cyberpesten of afpersen via sociale media.

Het probleem doet zich vooral voor op de profielpagina's van gebruikers. Een oorzaak van het probleem is dat gebruikers niet veel weten van de privacy instellingen die ze kunnen gebruiken om informatie achter te houden voor onbevoegden (Stichting Mijn Kind Online, 2009). Sociale netwerksites zoals Hyves, welke veel minderjarigen aantrekken (Redactie Hyves, 2011), hebben bijvoorbeeld veel aantrekkingskracht voor een pedofiel.

Het probleem, zoals hierboven beschreven, ligt in deze gevallen dus bij de gebruiker en de manier van het afschermen van zijn of haar eigen profielpagina zodat privégegevens niet zichtbaar zijn voor mensen waar dit niet voor bedoeld is.

1.4 Hoofd en deelvragen

1.4.1 Inleiding

In paragraaf 1.3 is er een probleemschets gemaakt. Vervolgens zullen we over gaan tot het formuleren dan hoofd- en deelvragen. Aangezien de docenten de personen zijn die bij Centrum 1622 informeren naar handvatten voor het omgaan met sociale media bij hun leerlingen, willen we ons richten op deze docenten. Zij hebben als het ware ook een opvoedende taak in de omgang met het kind en willen het kind zelf kunnen voorlichten. In deze wetenschap hebben we de volgende hoofdvraag geformuleerd: Welke aspecten zijn van belang bij het geven van een voorlichting door docenten over het gebruik van sociale media aan leerlingen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar. Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden zullen we eerst een breder beeld moeten schetsen. Daarom zullen we eerst een de slag gaan met de onderstaande zes deelvragen. Hierin kijken we onder meer naar de positieve en negatieve effecten die sociale media op het kind kunnen hebben, wat het kind voor het negende levensjaar op internet doet en wat vanaf deze periode en tot slot kijken we naar welke kennis er al voor handen is.

1.4.2 Hoofdvraag

Welke aspecten zijn er van belang bij het geven van een voorlichting over sociale media gebruik door docenten aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1.4.3 Deelvragen

1. Wat doet het kind voor het negende levensjaar op internet, wat van belang kan zijn voor ons onderzoek, wat docenten mee kunnen nemen bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

2. Wat doen kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar op internet, wat van belang kan zijn voor het tot stand komen van een voorlichting over sociale media?

3. Welke voordelen van het gebruik van sociale media zijn belangrijk bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12?

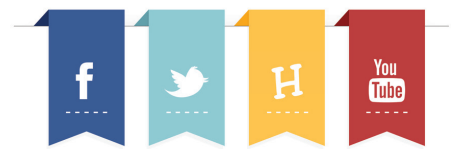
4. Welke nadelen van het gebruik van sociale media zijn belangrijk bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

5. Welke kennis over voorlichting van het gebruik van sociale media bestaat er al?

6. Welke kennis en vaardigheden hebben docenten van basisscholen nodig om voorlichting op het gebied van het gebruik van sociale media aan te bieden?

Met het beantwoorden van deze deelvragen denken we een breed beeld te hebben gekregen van de aspecten die van belang zijn bij het geven van een voorlichting door docenten aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar. Met deze informatie kunnen we een aanbeveling doen naar onze opdrachtgever, Centrum 1622.

2 / Doelstelling en relevantie

2.1 Doelstelling

Het onderzoek heeft als doelstelling een duidelijk beeld te geven over wat sociale media zijn, van welke vormen onze doelgroep gebruik maakt en wanneer kinderen in aanraking komen met sociale media. Daarnaast is er het doel om helder te krijgen hoe jongeren kunnen worden voorbereid op veilig gebruik van sociale media. Naast enerzijds de gesprekken met een aantal professionals, docenten en kinderen zelf en anderzijds het uitgebreide literatuuronderzoek kunnen we spreken van een uitgebreide inventarisatie, die in de vorm van een verslag kan worden overhandigd aan Centrum 1622.

2.2 Inhoudelijke beschouwing over het vraagstuk

Uit gesprekken met Centrum 1622 is naar voren gekomen dat tussen de vijf en tien scholen al hebben geïnformeerd of er projecten/voorlichtingen beschikbaar zijn over het gebruik van sociale media bij kinderen. Zoals al eerder beschreven zijn docenten en ouders niet altijd goed op de hoogte van wat sociale media nu precies is. Zij zijn hier, in tegenstelling tot hun kinderen, niet mee opgegroeid. Naast diverse berichten en artikelen in de media hebben we dus ook vanuit de praktijk te horen gekregen dat dit een heel actueel onderwerp is en dat docenten en ouders hier toch zo nu en dan bij vastlopen. Dit wordt naar ons ook bevestigd door Stichting Mijn Kind Online (Stichting Mijn Kind Online, 2010). Centrum 1622 wil bij het doen van onderzoek en van daaruit het ontwikkelen van een product uitgaan van het 'gewone kind'. Dus zonder problematiek in de thuissituatie, gescheiden ouders, gedragsproblematiek enzovoort. Vanuit het 'gewone kind' kan het onderzoek dan bijvoorbeeld worden aangepast naar de behoeften van het individu die in zijn of haar leven problemen ondervindt. Op de website van Stichting Mijn Kind Online is te lezen dat vrijwel alle kinderen vanaf negen jaar actief zijn op internet en een groot deel ook gebruik maakt van sociale media.

2.3 Relatie met de opleidingskwalificatie

Binnen de opleiding SPH worden er een aantal kerncompetenties verwacht welke terugkomen in onze bachelor proef. De belangrijkste competenties voor Social Work zijn:

4. Ondernemen en innoveren
8. Werken aan professionele ontwikkeling
9. De professional is een kritisch gebruiker van (wetenschappelijke) kennis.

Binnen deze bachelor proef kunnen we stellen dat we aan het ondernemen en innoveren zijn omdat we de vraag van Centrum 1622 uit gaan werken tot een helder eindresultaat. We onderzoeken welke aspecten er van belang zijn bij het geven van een voorlichting over sociale media door docenten aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar. Met de informatie uit de bachelor proef willen we uiteindelijk een inventarisatie maken welke aspecten er nodig zijn bij het geven van voorlichting aan deze doelgroep, met als vervolg een aanbeveling voor een voorlichting over sociale media. Dit maakt het innoverend.

Vanaf hoofdstuk 4, het theoretisch kader, is terug te vinden dat er eigenlijk weinig duidelijkheid heerst over wie kinderen nu begeleid indien het gebruik maakt van een sociale netwerksite (een specifieke vorm van sociale media, welke in hoofdstuk 4 wordt beschreven). Hierop hebben wij ingespeeld middels het afnemen van interviews met professionals, docenten en kinderen. Door deze drie groepen te spreken hebben we overeenkomsten en afwijkingen kunnen opstellen. Daarnaast hebben we ook gebruik gemaakt van de wetenschappelijke artikelen en de literatuur, welke we vanuit de opleiding SPH hebben bestudeerd.

2.4 Maatschappelijke relevantie en actualiteit van het onderwerp

Internet en sociale media zijn bijna niet meer weg te denken uit de maatschappij van nu. Het komt overal voor. In televisieprogramma's, de reclames in bushokjes verwijzen naar sociale media en er wordt op straat en in de krant voortdurend over gesproken (Dijk, 2001). Mensen ontvangen vriendschapsuitnodigingen voor bijvoorbeeld Facebook, van iemand die ze enkele uren daarvoor hebben ontmoet.

Er worden op deze manier allerlei nieuwe wegen aangelegd welke gaan over het digitaal communiceren. De nieuwe vormen van media of multimedia zijn niet meer weg te denken. Al onze informatiebronnen worden aan elkaar gekoppeld. Denk hierbij aan telefoons, televisies en computers. Met deze enorme groei van de verschillende media is het soms lastig om hier grip op te houden. Dit ervaren vele ouders terwijl hun kinderen hiermee opgroeien. Er ontstaat dus een generatiekloof voor sommigen.

Dat het hier gaat om een nieuwe maatschappelijke ontwikkeling is helder en wordt hier bevestigd door Stichting Mijn Kind Online. 'Sinds 2008 zijn vrijwel alle kinderen en jongeren vanaf 9 jaar online. Nog maar net dus. Die nieuwe ontwikkelingen stellen ouders en leraren ook voor nieuwe vragen. Bijvoorbeeld: hoe lang mag een kind online? En wat is verantwoorde en geschikte content? (Stichting Mijn Kind Online, 2010, Para. 1.)'. Deze informatie geeft aan dat het hier om een relevant probleem gaat, waarbij ouders en docenten nog wel eens onduidelijkheid kunnen ervaren.

3 / Aanpak onderzoek en methoden van dataverzameling

3.1 Type onderzoek

Het onderzoek wat wij zullen doen zal een inventariserend onderzoek worden. We starten het onderzoek met een theoretisch kader, welke in het onderzoeksverslag hoort. Hierin zullen we verder onderzoek doen naar de exacte betekenis van sociale media en de invloed die dit op kinderen heeft. De informatie die we uit de praktijk zullen halen, leggen we naast onze theoretische bevindingen en deze kunnen we tegen elkaar afwegen. De informatie uit de praktijk komt vanuit twee soorten informanten. Ten eerste willen we negen docenten van drie verschillende basisscholen interviewen, om een goed beeld te krijgen van hun bevindingen in de praktijk en hun kennis en vaardigheden rondom sociale media. Daarna zullen we professionals ondervragen waarbij we vooral hopen te profiteren van hun kennis, ervaringen en vaardigheden. Dit zijn professionals op het gebied van voorlichting en/of internet.

3.2 Literatuuronderzoek

Het literatuuronderzoek hebben wij stapsgewijs geanalyseerd:

1. De literatuur is gelezen en de belangrijke onderwerpen zijn gemarkeerd.
2. We hebben de belangrijke delen uit de literatuur gehaald, samengevat en per deelvraag verwerkt.
3. Er is een selectie gemaakt van informatie uit de literatuur die daadwerkelijk bijdroeg aan het beantwoorden van de deelvragen.
4. De informatie uit de literatuur hebben we geordend en in een logische volgorde in het onderzoeksverslag verwerkt.

3.2.1 Respondenten

Om de validiteit van het onderzoek te vergroten hebben we verschillende professionals geïnterviewd op het gebied van voorlichting en internetgebruik. Er zijn interviews afgenomen met negen docenten van drie basisscholen. De professionals met wie we gesproken hebben zijn een medewerker van Centrum 1622, een medewerker van het HCO (de educatieve partner van het onderwijs), een ZZP'er op het gebied van voorlichting, de coördinator van JIP Den Haag, Delft en Zoetermeer en Bert Mulder van het lectoraat E-society aan de Haagse Hogeschool. Hierdoor hebben we informatie van verschillende kanten verkregen. Voor de interviews met docenten en professionals is een bestaand format gemaakt, welke als rode lijn geldt in het gesprek.

De interviews hebben wij stapsgewijs geanalyseerd:

1. De interviews zijn opgenomen op een voice-recorder en volledig uitgeschreven.
2. De interviews zijn verwerkt in categorieën zoals professionals op het gebied van sociale media, kinderen en docenten.
3. De antwoorden zijn per deelvraag gesorteerd en in een logische volgorde verwerkt in het onderzoeksverslag.

3.2.2 Nauwkeurig en zorgvuldig werken

De interviews die wij gaan doen zullen we altijd met zijn tweeën afnemen en worden opgenomen via een voicerecorder. Op deze manier zorgen we ervoor dat we elkaar kunnen aanvullen waar dat nodig is. Dit vergroot onze betrouwbaarheid en zorgvuldigheid omdat we beiden vanuit eigen inzichten kunnen inhaken op onderwerpen, welke in het gesprek naar voren zijn gekomen.

Het is de bedoeling dat ons onderzoek bruikbaar is voor Centrum 1622, onze opdrachtgever. We willen in ons onderzoek aantonen wat kinderen op internet doen, wanneer zij gebruik gaan maken van sociale media, wat docenten en ouders bieden aan voorlichting. En tot slot hoe er op een verantwoorde manier voorlichting gegeven kan worden op basisscholen, betreffende dit onderwerp. Wij verrichten dus een vooronderzoek en tonen aan hoe het kind voorgelicht kan worden op de basisschool.

3.2.3 Zelfcontroles inbouwen

We bespreken artikelen, interviews en recente onderzoeken met elkaar om de uitkomsten nader toe te lichten en uit te werken. Zo kunnen we de vragen van deze uitkomsten aanpassen en anders formuleren voor de volgende vraaggesprekken. Dit vergroot onze geldigheid.

3 / Aanpak onderzoek en methoden van dataverzameling

3.2.4 Data-analyse

Onze manier van dataverzameling bestaat voor een groot deel uit informatie die we halen uit relevante internetwebsites, boeken en artikelen. Andere methoden die we gebruiken zijn het interviewen van betrokkenen en professionals uit het werkveld. Dit zijn bijvoorbeeld professionals van Stichting Mijn Kind Online, werknemers van Centrum 1622, docenten van basisscholen, ouders van basisschoolkinderen, en basisschoolkinderen zelf die gebruik maken van internet. We zullen veel contact hebben met de E-society van de Haagse Hoge School en Stichting Mijn Kind Online.

Deze verschillende personen, die allen dichtbij het basisschoolkind staan, willen we ondervragen over het gebruik van internet in het algemeen, en sociale media in het bijzonder. We willen inzichtelijk maken of ouders het kind voorlichten als het gaat over internetgebruik en hoe scholen hieraan kunnen bijdragen. Daarnaast willen we in contact treden met professionals die ons kunnen helpen hoe kinderen goed kunnen worden voorgelicht op dit gebied.

Wanneer wij gebruik gaan maken van interviews dan zullen wij deze gesprekken opnemen met een vocierecorder. Door informatie in te winnen van de kinderen, de docenten en organisaties welke preventie proberen toe te passen op het gebruik van sociale media zoals Centrum 1622 of het HCO creëren we een triangulatie van de bronnen die we hebben verkregen. We kunnen daardoor het kind, de docent en de professionals met elkaar vergelijken om tot een doordacht antwoord te komen.

Om een goed en betrouwbaar onderzoek te doen zullen we bij een basisschool in Delft, Den Haag en Honselersdijk langsgaan en zullen we bij deze drie scholen in gesprek gaan met de docenten van groep 6, 7 en 8. In totaal hebben we negen docenten ondervraagd. Daarnaast hebben we 163 leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 een korte vragenlijst (met open vragen) laten invullen.

Uit de interviews proberen we informatie te halen over het gebruik van sociale media onder kinderen, hoe docenten omgaan met dit gebruik en op welke manier professionals omgaan met het fenomeen sociale media. Dit levert informatie op die uit de praktijk komt waarna we deze kunnen vergelijken met wat de theorie schrijft. Door kinderen te ondervragen via de vragenlijst hebben we een duidelijk beeld kunnen schetsen over hun denken en werkwijze over sociale media. Bij de docenten gaat het meer om hun verhouding met sociale media als er gekeken wordt naar de leerlingen en wat dit voor gevolgen heeft. Vanuit de genoemde professionals hebben we informatie verkregen die van belang is voor docenten om met dit onderwerp om te gaan.

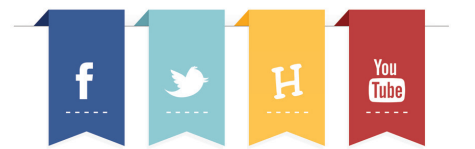
3.2.5 Inhoudscontrole

De uitkomsten van de interviews laten we door de geïnterviewde personen controleren. Dit vergroot onze geldigheid en de betrouwbaarheid.

3.2.6 Triangulatie

Voor de betrouwbaarheid van ons onderzoek maken we gebruik van de triangulatie van databronnen, kinderen en docenten. Doordat we op deze manier iedere deelvraag van drie verschillende kanten gaan bekijken is er de mogelijkheid dat we een betrouwbare conclusie kunnen trekken. Dit willen we doen door bij alle geïnterviewden over één onderwerp dezelfde interviews af te nemen en dit te vergelijken met de theorie vanuit vakliteratuur. Op deze manier onderzoeken we de probleemstelling vanuit drie verschillende invalshoeken. Het is geen complete datatriangulatie maar het geeft wel een duidelijk beeld over hoe kinderen, docenten en professionals kijken naar sociale media. Uiteindelijk hebben we ook de theorie toegevoegd, welke ook deels verwerkt is in de beantwoording van de deelvragen.

3 / Aanpak onderzoek en methoden van dataverzameling

3.3 Omschrijving verwacht eindresultaat

Kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar kiezen er lang niet altijd meer voor om na schooltijd buiten te gaan spelen. Binnen achter de computer is vaak de eerste keus voor dit kind. Wij zien deze doelgroep al actief op Hyves, Facebook, Youtube en Twitter en zien duidelijke verschillen in begeleiding van ouders (Pardoen, 2011). De ene ouder stelt duidelijke regels, controleert het kind op internet of helpt bij het afschermen van een persoonlijke profielpagina. De andere ouder laat het kind zijn gang gaan, heeft geen idee wat zich op deze internetsites afspeelt en heeft hier ook geen interesse, aandacht, of kennis over. Uit onderzoek van Mijn Kind Online komt dit doordat sommige ouders meer met internet te maken hebben dan anderen, waardoor zij het ook beter begrijpen (Stichting Mijn Kind Online, 2009). Dit betekent dat niet ieder kind leert hoe hij of zij internet op een veilige manier kan gebruiken.

In de afgelopen maanden zijn er een zestal basisscholen uit Den Haag die problemen constateren die zich voordoen op internet en zij vragen om advies bij Centrum 1622. Al deze scholen hebben al eerder een project bij Centrum 1622 gehuurd of gekocht. Centrum 1622 heeft een heleboel lespakketten, projecten en andere trainingen maar nog niet over het onderwerp sociale media. Het inventariserende verslag, welke wij uiteindelijk zullen aanleveren, kan bijdragen aan het tot stand komen van een daadwerkelijk product zoals een training of voorlichting, welke door Centrum 1622 zelf wordt ontwikkeld.

3.3.1 Het vernieuwende karakter van het eindresultaat

Voor Centrum 1622 is bovenstaand eindresultaat vernieuwend omdat zij gebruik kunnen maken van een onderzoek naar het gebruik van sociale media bij kinderen. In het theoretisch kader schetsen wij de betekenis van sociale media voor deze kinderen en zoeken we later uit op welke leeftijd zij hier voor het eerst mee in aanraking komen. Door dit onderzoek krijgt Centrum 1622 een goed beeld van de ontwikkeling die zich voordoet. Daarna onderzoeken we hoe kinderen een passende voorlichting kunnen krijgen op deze nieuwe vorm van internetgebruik. Ten slotte komen we met een vernieuwend product voor het Centrum 1622, iets wat zij in de praktijk kunnen gebruiken. Het onderzoek en eindproduct zijn vernieuwend en is een toevoeging op alle projecten en producten waar Centrum 1622 al gebruik van maakt. Voor SPH is het eveneens vernieuwend omdat hulp- en dienstverlening rondom het kind op internet nog in de kinderschoenen staat.

3.4 Wijze van samenwerking

Wij doen dit onderzoek met twee personen om een betere kwaliteit te kunnen leveren. Het onderwerp sociale media is actueel waardoor het snel verandert en groeit, door dit met zijn tweeën te behandelen vinden wij dat we een betere kwaliteit kunnen leveren omdat we beiden op een andere manier tegen het onderwerp aan kijken ontstaat er frictie wat discussie oplevert. Gino is doelgerichter terwijl Dennis meer breed naar het onderwerp kijkt. Dit levert discussie op wat tot een beter eindresultaat kan leiden. Tevens willen we vele professionals interviewen, door dit met zijn tweeën te doen kunnen we beter doorvragen.

Het onderwerp sociale media is erg groot en daarom is het belangrijk om met zijn tweeën te kunnen nadenken over het onderwerp en er een discussie over te voeren zodat we de goede richting op blijven gaan en niet verdwalen. Door met zijn tweeën hieraan te werken kunnen we het onderzoek ook groter maken wat meer kwaliteit oplevert omdat het actueel en breed is.

Wij zijn beiden verantwoordelijk voor de uitvoering van het onderzoek en de inhoud. Wij werken veel samen, zoeken samen dingen uit om met elkaar te kunnen praten en de juiste weg in te slaan. Gino is verantwoordelijk voor de lay-out van het onderzoek, terwijl Dennis voortdurend de literatuurlijst bewaakt. Daarnaast houdt Gino wat meer contact met de professionals en zorgt hij voor afspraken. Dennis bewaakt de planning.

4.1 Inleiding

Het onderzoek start vanuit een theoretisch kader waarvan we vanuit algemene informatie steeds specifieker willen worden. We kijken in dit hoofdstuk naar het ontstaan van internet, de opkomst van sociale media en de exacte betekenis van dit brede begrip, alvorens we aan de hand van verschillende theoretische literatuur zullen vaststellen welke vorm van sociale media door jongeren het meest wordt gebruikt.

4.2 Hoe is internet ontstaan ?

Allereerst willen we kijken naar de opkomst van internet. Het internet is ontstaan vanuit een hoek die niet verwacht zou worden namelijk de ruimtevaart. In 1957 lanceerden de Russen een raket naar de ruimte genaamd: Spoetnik 1. Op dat moment wisten de Amerikanen dat zij niet meer de sterksten en machtigste waren. De Amerikanen wilden hierop antwoorden met een nieuwe technologie die het communiceren zou moeten verbeteren. Hiervoor werd een onderzoeksbureau opgericht die dit project zou gaan uitvoeren. Het belangrijkste doel hiervan was dat universiteiten onderling op een veilige manier konden communiceren via een computernetwerk wat niet af luisterbaar was. In het jaar 1969 waren de eerste stappen voor dit project gezet en werden twee universiteiten door een klein internetnetwerk met elkaar verbonden. Op deze manier ging het onderzoeksbureau verder en werden er meerdere netwerken aangesloten op het internet tot ze in 1982 overstapte op een nieuwe techniek wat het internet van nu inhoudt. In de jaren '90 werd het internet ook geïntroduceerd onder 'gewone gebruikers' waardoor het in 1996 bij bijna iedereen bekend was en er gebruik van gemaakt werd (Kennisset, 2006)

4.3 Hoe is sociale media ontstaan ?

Sociale media wordt in onze maatschappij veel gebruikt alleen waar is dit begonnen? Usenets staat aan de basis van de opkomst van sociale media, dit was namelijk een systeem waar gebruikers tekst bestanden konden sturen naar nieuwsgroepen waar vervolgens anderen dit weer konden lezen. Dit alles bestond al vanaf 1979. Dit was in de tijd voordat het mogelijk was om te e-mailen.

De eerste echte sociale netwerksite was SixDegrees.com. Er waren in mindere mate dan nu, applicaties op deze profielsite die het mogelijk maakten om bijvoorbeeld foto's of tekstberichten van anderen te kunnen bekijken. Voorheen was dit mogelijk alleen waren dit aparte sites. SixDegrees.com was de eerste sociale netwerksite die hierin een koppeling maakte en waar gebruikers al deze 'tools' tot hun beschikking hadden (Boyd, 2007).

4.4 Wat betekent sociale media ?

Sociale media zijn online communicatiemiddelen die het mogelijk maken om ervaringen en meningen van gebruikers te kunnen delen met andere gebruikers waarmee ze in contact staan. Randvoorwaarden van sociale media zijn wel dat er een internetverbinding is en een apparaat wat een internetbrowser kan opstarten en gebruiken. Denk hierbij aan een smartphone of computer (Dam, 2009). Sociale media zijn op te delen in verschillende categorieën. Namelijk videosites waar gebruikers films kunnen uploaden of het onderhouden van contacten via een eigen profiel. Fotosites, Microblogs Social Bookmarking, Social Networking, Weblogs en Videosites zijn de categorieën van sociale media (@twitter, 2011), (Noll, 2012). Hieronder volgt een opsomming van de verschillende soorten van sociale media.

5 / De vormen van sociale media

5.1 Inleiding

Sociale media is dus een groot en nog een beetje vaag begrip. Er zijn diverse vormen van sociale media, maar welke zijn dit nu precies? Door deze vormen nader te beschrijven en te verduidelijken met een voorbeeld, krijgen we pas echt een idee bij de betekenis van sociale media.

5.2 Fotosites

De eerste vorm van sociale media die we zullen beschrijven zijn de fotosites. Fotosites zijn online of offline platforms waar gebruikers foto's kunnen stalen. Voor online gebruik kunnen gebruikers een account aanmaken en hun foto's uploaden zodat hun netwerkvrienden deze kunnen bekijken. Hiervoor dient de gebruiker wel vrienden te worden met andere gebruikers. Er zijn ook offline fotoprogramma's. Deze kunnen gebruikt worden om foto's op te zetten alleen kunnen andere gebruikers deze niet bekijken. Hieronder twee voorbeelden van deze fotosites. Flickr is de online versie en Picasa de offline versie.

Flickr

Flickr is een bekende fotosite waar tevens videofragmenten (van negentig seconden) kunnen worden gedeeld. Flickr is in korte tijd sterk gegroeid als opslagplaats voor foto's. Flickr maakt gebruik van twee soorten accounts, de één is gratis, waar 300 MB per maand kan worden ge-upload en de ander is tegen betaling waar onbeperkt foto's van wel 20 MB op kunnen worden gepost. Flickr is ontwikkeld door een Canadees bedrijf en werd in 2005 gekocht door Yahoo! (Infoteur, 2009).

Picasa

Picasa is een gratis service en programma van het bedrijf Google. Met Picasa kunnen foto's gedeeld en bewerkt worden. Picasa is een programma en geen online web album, hiervoor heeft Google Picasa Web Albums ontwikkeld. Hier kunnen gebruikers hun foto's opzetten of ze per e-mail versturen (Running, 2008).

Hoe gaan jongeren hiermee om

Qua fotowebsites constateren we wel iets interessants. Omdat jongeren, van negen tot zestien jaar, graag ergens bij willen horen, wordt er veel gebruik gemaakt van fotowebsites. 73% van deze jongeren is lid van een fotowebsite of houdt zijn of haar foto's op orde binnen de profielpagina's van de sociale netwerksites (Waard, 2011). Dit is dan dus niet allemaal via fotowebsites zelf.

5.3 Microblogs

De tweede vorm van sociale media zijn de microblogs. Microblogs zijn blogs welke maar kleine stukken tekst online zetten. Micro betekent klein en blog betekent online dagboek. Gebruikers posten kleine stukjes tekst over wat hen bezighoudt. Anderen kunnen deze berichten lezen, deze gebruikers noemen zich dan de 'volgers'. Hieronder een voorbeeld van de meest bekende microblog, Twitter.

Twitter

Twitter is een online gratis dienst waar gebruikers waardevolle informatie over zichzelf, hun bezigheden of hun gewoontes kunnen delen met hun volgers. Het gebruik van Twitter is 'realtime' communiceren via een microweblog op computer, gsm, smartphone of andere apparaten welke toegang hebben tot het internet. Via Twitter kunnen gebruikers een bericht achterlaten voor hun volgers wat neer komt op wat zij aan het doen zijn, wat er is gebeurd of wat hen bezighoudt (@twitter, 2011).

Hoe gaan jongeren hiermee om

Twitter is als microblog met de komst van de Smart Phone een heel stuk populairder geworden onder jongeren. In 2010 gebruikte slechts 8% van de jongeren tussen 9 en 16 jaar Twitter, in het voorjaar van 2011 is dit gestegen naar 23 % van de jeugdige gebruikers (Duivestein, 2011).

5.4 Social bookmarking sites

Social bookmarking, eveneens een vorm van sociale media, zijn websites om favoriete boeken, websites en bladwijzers op te slaan om ze te delen met andere gebruikers. Via deze websites fungeren ze als goede en efficiënte zoekmachine. Hieronder een bekende social bookmarking site Delicious.

Als er wordt gekeken naar Delicious heeft het uitgebreide mogelijkheden om andere gebruikers nuttige informatie te geven. Zo is er de mogelijkheid om over een bepaald onderwerp een ULR van een website te plaatsen of kunnen bij boeken bladzijde worden uitgelicht en notities worden bijgevoegd. Dit maakt Delicious een handige vorm van social bookmarking sites omdat er makkelijk specifieke informatie beschikbaar is. Delicious is de grootste bookmarking site en werd in 2005 overgenomen door Yahoo!. De geschatte waarde van Delicious ligt tussen de 15 en 30 miljoen dollar (Siteoptimo, 2012).

Hoe gaan jongeren hiermee om

De social bookmarking sites worden het minst gebruikt door jongeren in de leeftijd van 9 tot 16 jaar, omdat deze ontwikkeld zijn voor professionals en de meer zakelijke kant van de maatschappij (Mookhoek, 2009). Jongeren behoren niet tot deze doelgroep dus het gebruik van sites als bijvoorbeeld Delicious is dus minimaal (Kennisset, 2011).

5.5 Sociale netwerksites

De meest bekende vorm van sociale media zijn de sociale netwerksites. Dit zijn sites waar gebruikers een account en profielpagina kunnen aanmaken en andere gebruikers kunnen toevoegen als 'vriend'. Sociale netwerksites omvatten vele aspecten van de andere vormen van sociale media. Denk hierbij aan het delen van foto's, video's en gebeurtenissen. Hieronder een aantal voorbeelden van sociale netwerksites. Facebook is hier de grootste internationale speler in. Hyves is een Nederlandse netwerksite en Netlog een Belgische.

Facebook

Facebook is één van de vele sociale netwerksites. De bedoeling van een sociale netwerksite is dat de persoon die hem gebruikt een profiel aan maakt, wat gekoppeld kan worden aan andere profielen van mensen binnen hun eigen sociale netwerk. Er wordt dus veel persoonlijke informatie gedeeld met anderen (Nu, 2007).

Facebook wordt gezien als de grootste netwerksite omdat ze 750 miljoen actieve leden hadden in juli 2011 (Facebook, 2011). De profielen die aangemaakt kunnen worden door gebruikers op Facebook zijn vertaald naar 56 talen. De profiel website is oorspronkelijk Engels en is bedoeld voor studenten van de Harvard universiteit in Amerika maar is nu wereldwijd een fenomeen (Kang, 2010).

Hyves

Hyves is een Nederlandse netwerksite welke bedoelt is om, via profiel pagina's, een online netwerk van vrienden aan te leggen. In tegenstelling tot Facebook, wat wereldwijd bekend is, heeft Hyves 11 miljoen profielpagina's, deze zijn allemaal in het Nederlands (Redactie Hyves, 2011).

Netlog

Netlog is een sociale netwerksite welke uit België komt. Netlog kent nu 94 miljoen profielpagina's. De profielpagina's hebben veel weg van die van Facebook en Hyves. Het is mogelijk om je sociaal netwerk uit te breiden, foto's en video's te delen en blogs te plaatsen (Netlog, 2011).

Hoe gaan jongeren hiermee om

80% van de Nederlandse jongeren tussen negen en zestien jaar heeft een persoonlijke profielpagina op Facebook, Hyves of een andere sociale netwerksite (Wijngaards, 2012). In totaal zijn 59% van de Europese jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 16 jaar actief op sociale netwerksites.

5.6 Webblogs

Webblogs vallen eveneens onder de noemer sociale media. Webblogs zijn online dagboeken waar gebruikers verhalen in kunnen schrijven welke volgers weer kunnen lezen. Er worden vaak teksten gepost over bezigheden, denk aan een vakantie of studie. Hieronder een voorbeeld van een weblog.

Blogger

Blogger is een online weblog. Dit kan gezien worden als een soort online dagboek waar anderen de verhalen van bloggers kunnen lezen. Een fanatieke blogger schrijft meerdere malen per dag een stuk tekst over wat hem bezig houdt en zet deze vervolgens op een weblog zoals blogger.com (Harrys, 2011).

Hoe gaan jongeren hiermee om

Ongeveer een op de tien jongeren in de leeftijd van negen tot zestien jaar houdt zich hiermee bezig (Waard, 2011).

5.7 Videosites

En tot slot videosites. Videosites zijn websites waar video's op kunnen worden ge-upload en gedownload. Gebruikers kunnen dus filmpjes van anderen bekijken maar er ook zelf video's op zetten. Youtube is de grootste en meest bekende videosite ter wereld.

YouTube

YouTube is een video website waar mensen filmpjes kunnen uploaden en downloaden. Gebruikers kunnen hier dus films opzetten zodat het voor andere mogelijk is om deze weer te kijken. YouTube is een veel gebruikte site met ongeveer 100 miljoen bekeken filmpjes per dag (Reuters, 2006).

Hoe gaan jongeren hiermee om

Videosites worden wel veel gebruikt maar zelden om up te loaden. Wel wordt er veel gebruik gemaakt van downloaden. De helft van de jongeren van 9 tot en met 16 jaar kijkt dagelijks naar YouTube terwijl een klein deel er maar filmpjes op zet.

6 / Sociale netwerksites populair bij jongeren

6.1 Inleiding

Nu we weten welke vormen van sociale media er zijn kunnen we ons richten op welke het meest gebruikt worden door jongeren. Door middel van verschillende bronnen komen er in dit hoofdstuk cijfers naar voren over het gebruik van sociale media onder jongeren. Verder wordt er gekeken naar de voor- en nadelen van sociale media.

6.2 Welke vorm van sociale media wordt door jongeren gebruikt

De belangrijkste reden van jongeren om sociale media te gebruiken is om in contact te kunnen staan met andere mensen. Dit kan zijn om privéredenen, maar ook bijvoorbeeld om zaken over school of werk uit te kunnen wisselen of bespreekbaar te kunnen maken. Het vinden en uitwisselen van informatie is voor meer dan de helft van de jongeren dan ook het belangrijkste doel. Zij kunnen foto's, nieuwtjes en andere informatie op een persoonlijke profielpagina zetten. 80% van de Nederlandse jongeren tussen negen en zestien jaar heeft een persoonlijke profielpagina op Facebook of een andere sociaal netwerksite (Wijngaards, 2012). 70% van de kinderen tussen 9 en 12 is actief op sociale netwerksites (Redactie Dutchcowboys, 2011). In totaal zijn 59% van de Europese jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 16 jaar actief op sociale netwerksites, maar op Polen na is de jeugd nergens zo actief als in Nederland (Mediacourant, 2010).

Als we de weblogs onder de loep nemen dan worden deze lang niet zo veel door jongeren gebruikt als bij de netwerksites het geval is. Ongeveer 1 op de 10 jongeren houdt zich hiermee bezig. Foto en videosites worden wel veel gebruikt maar zelden om up te loaden. Wel wordt er veel gebruik gemaakt van downloaden. De helft van de jongeren van 9 tot en met 16 jaar kijkt dagelijks naar YouTube terwijl een klein deel er maar filmpjes op zet. Qua fotowebsites constateren we wel iets interessants. Omdat jongeren graag ergens bij willen horen, wordt er veel gebruik gemaakt van fotowebsites. 73% van de jongeren is lid van een fotowebsite of houdt zijn of haar foto's op orde binnen de profielpagina's van de sociale netwerksites (Waard, 2011). Twitter is als microblog met de komst van de smartphone een heel stuk populairder geworden onder jongeren. In 2010 gebruikte slechts 8% van de jongeren Twitter, in het voorjaar van 2011 is dit gestegen naar 23% jeugdige gebruikers (Duivestein, 2011). Jongeren laten nu veel meer weten over wat hen bezighoudt in het dagelijks leven dan voor de komst van de smartphone (Kok, 2009). De social bookmarking sites worden het minst gebruikt door jongeren omdat deze ontwikkeld zijn voor professionals en de meer zakelijke kant van de maatschappij (Mookhoek, 2009). Jongeren behoren nog niet tot deze doelgroep, het gebruik van sites als bijvoorbeeld Delicious is dus minimaal (Kennisset, 2011).

6.3 Voordelen van sociale netwerksites

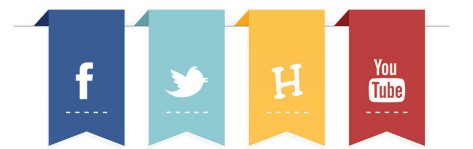
Als er gekeken wordt naar de voordelen van sociale netwerksites komt vooral naar voren dat het voor kinderen belangrijk is dat ze met elkaar in contact kunnen staan. "Als vrienden ben je niet altijd bij elkaar in de buurt maar via sociale netwerksites blijven kinderen gemakkelijk op de hoogte over hoe het met de ander gaat, of waarmee ze zich bezig houden" (Pardoen, 2011, Para. 8.).

Vriendschappen die kinderen in de basisschooltijd sluiten zijn een goede oefening om competenties te ontwikkelen waar ze later hechte relaties mee kunnen opbouwen (Feldman, 2009). Dit doet het kind ook online, wanneer ze vrienden met iemand zijn zullen kinderen al snel deze toevoegen tot hun profielpagina. Vriendschappen vormen op verschillende manieren invloed uit op het leven van een kind. Ze geven informatie over de wereld om hen heen en een andere kijk op het leven.

Een ander voordeel van sociale media is dat kinderen contact kunnen hebben met de hele wereld. Dit houdt in dat ze bijvoorbeeld gemakkelijk kunnen communiceren met familie in Australië.

Zien en gezien worden is voor kinderen ook belangrijk, sociale media kan hierin een middel zijn om te gebruiken voor dit punt. Verder kun je gemakkelijk dingen promoten en contacten leggen (Molletje, 2011).

6 / Sociale netwerksites populair bij jongeren

6.4 Nadelen van sociale netwerksites

Als er gekeken wordt naar de nadelen van sociale netwerksites dan komt vooral naar voren dat kinderen privacygevoelige informatie delen met anderen. Tevens weten vrienden, wanneer het kind actief gebruik maakt van sociale netwerksites, altijd wat het kind aan het doen is, wat het kind heeft meegemaakt, of wat hen bezighoudt. Iedereen kan dus op de hoogte zijn van het leven van een kind.

Wanneer kinderen ouder worden komen ze in een stadium van het leven waarop ze hun identiteit gaan ontwikkelen. Dit noemt Erikson het stadium van identiteit-versus-identiteitsverwarring (Feldman, 2009). De leeftijd van kinderen ligt hier verschillend in maar het is ongeveer de adolescentie. In deze fase gaan adolescenten hun vrienden en leeftijdsgenoten steeds meer als informatiebron gebruiken. Ze wisselen steeds minder informatie uit met hun ouders. Sociale netwerksites zijn hiervoor goede middelen om tot de behoefte te komen waarover Erikson schrijft. De fase waarin jongeren hun identiteit proberen te ontdekken. In deze fase komt het bewustzijn van de eigen uniekheid en het verdere leven naar voren. Dit delen jongeren dan dus ook uitgebreid met vrienden op sociale netwerksites. Al hoewel dit niet over kinderen tussen de 9 en 12 gaat is het wel belangrijk om te zorgen voor een goede voorbereiding op de adolescentie. Vroeg beginnen met het goed leren gebruiken van sociale netwerksites, en dus het onderhouden van sociale contacten, kan een goede voorbereiding zijn voor de adolescentie.

Als we kijken naar de populariteit van kinderen onderling ontstaat er iets wat merkwaardig is in vergelijking tussen sociale netwerksites en de realiteit. Vriendschappen zijn normaal gesproken gerangschikt naar populariteit. Populaire kinderen sluiten vriendschap met populaire kinderen en minder populaire kinderen met minder populaire kinderen. Hoe meer vrienden je hebt is voor kinderen een belangrijke maatstaaf om populariteit te meten. Als we kijken naar het gebruik van sociale netwerksites gebeurt dit hier ook op. Kinderen vinden kinderen met heel veel vrienden op hun profielpagina een maatstaaf om populair gevonden te worden. Het gebruik van sociale netwerksites als maatstaaf kan een nadeel zijn. Kinderen met weinig vrienden op sociale netwerksites kunnen vage bekenden gaan toevoegen aan hun profiel om zo meer online vrienden te hebben. Wat hier het nadeel van is, is dat op deze manier veel mensen privacygevoelige informatie kunnen zien van het kind.

Andere nadelen van sociale netwerksites zijn dat gebruikers er gemakkelijk beeld- en tekstmateriaal van anderen neer kunnen zetten waar auteursrecht op kan zitten. Dit is juridisch strafbaar, alleen zijn weinig mensen hiervan op de hoogte dat dit ook binnen sociale netwerksites zo is.

Privacy gevoeligheid is een ander nadeel van sociale netwerksites. Het is voor kinderen aantrekkelijk om dingen van zichzelf op hun profiel te zetten als foto's, filmpjes en informatie over zichzelf. Dit heeft te maken met status en aanzien, ze kunnen zich op deze manier profileren en kenbaar maken (Feldman, 2009). Wanneer kinderen eenmaal gegevens op het web zetten kan iedereen bij deze gegevens. Wat belangrijk is om niet te vergeten is dat hoe meer een kind over zichzelf kenbaar maakt hoe kwetsbaarder een kind is voor pestgedrag. Het kind levert namelijk zelf privé informatie op waarmee een pester het kind 'zwart' zou kunnen maken. Denk hierbij aan foto's of filmpjes.

7.1 Inleiding

Nu bekend is welke vorm van sociale media het meest populair is bij jongeren, is het zaak de doelgroep nader te beschrijven en hun online gedrag in kaart te brengen. Er wordt begonnen bij de ontwikkeling van het kind, gevolgd door de ontwikkeling op internet en we sluiten af met het moment dat het kind interesse krijgt in sociale media. Aan de hand van deze informatie is het mogelijk om de doelgroep concreter te kunnen benaderen.

7.2 De ontwikkeling van het kind

Tussen het zesde en het twaalfde levensjaar ontwikkelen kinderen allerlei competenties om problemen die ze hebben met ouders, leeftijdsgenoten, school en de rest van de wereld om hen heen te doorstaan en een plek te geven. Er komt in deze fase veel op kinderen af, de vraag 'wie ben ik' komt ook naar voren. Als we kijken naar sociale netwerksites kunnen kinderen hier uitgebreid op antwoorden door allerlei vragen op hun profielpagina te beantwoorden (Feldman, 2009). Zoals waarin de interesse van kinderen ligt of wat hun hobby's zijn.

7.3 Ontwikkeling van het kind op internet

Jongeren zijn dus al vanaf hun negende levensjaar zeer actief op sociale netwerksites. Het is dan ook interessant om te onderzoeken welk proces ze voor hun negende levensjaar doormaken. Wat doen kinderen dan op internet. Staan ze dan bijvoorbeeld ook al graag in contact met anderen?

Kinderen gebruiken al vroeg in hun leven internet. Als we kijken naar peuters zitten zij gemiddeld 35 minuten per week op het internet. Dit heeft ook te maken dat de mogelijkheden van internet veel toegankelijker zijn dan voorheen. Op de gemiddelde basisschool zijn genoeg computers met internet te vinden. In deze omgevingen gaat het dan vaak om educatieve spelletjes die door kinderen gespeeld worden. Thuis zijn kinderen vanaf vier jaar al bezig met het spelen van spelletjes op internet. Rond hun achtste levensjaar krijgen ze interesse in games en competitiespelen op het internet (Stichting Mijn Kind online, 2010).

Kinderen van 4 tot 6 maken zeker nog geen gebruik maken van sociale media. Ze beginnen zich wel meer te richten op mediagebruik waar ze hun aandacht goed bij kunnen bewaren als het hen aanspreekt (Mediaopvoeding, 2012). Kinderen in deze leeftijd houden van programma's of games waarmee ze uitdagingen kunnen aangaan. Dat is in deze fase van de ontwikkeling belangrijk voor een kind. Sociale media voor 4- tot 6 jarigen is dit nog niet.

Rond het achtste jaar ontdekt een kind eveneens de mogelijkheden van het gebruik van internet. Vaak gaan kinderen onder de negen als eerst gebruik maken van e-mailen, deze vorm van internet gebruik is dan bedoeld voor vriendjes en familieleden (Stichting Mijn Kind Online, 2009). Het voordeel hiervan is dat ze net zo lang kunnen doen over het samenstellen van het bericht als ze zelf willen. Tegelijkertijd is het een makkelijke manier om voor kinderen zelfstandig in contact te blijven met vrienden en familie aangezien ze hiervoor vaak afhankelijk zijn van ouders. E-mails verzenden en ontvangen is een goede manier om kinderen aan te moedigen te schrijven en te lezen. Kinderen onder de 9 worden op deze manier onafhankelijker zonder dat er veel risico's aan vast zitten. Echter is het voor kinderen wel belangrijk dat ze weten wat wel en niet verantwoord is als het gaat om e-mail. Wanneer er e-mail van een onbekende binnen komt kunnen kinderen nieuwsgierig zijn naar de inhoud. Belangrijk is dat ze inzien dat emailberichten, die niet aan het kind zelf zijn gericht, niet voor hun zijn bedoeld. Hetzelfde principe als hoe normale brieven werken.

7.4 Wanneer krijgt het kind aandacht voor sociale media?

Wat al eerder vermeld is, is dat kinderen rond hun achtste levensjaar interesses krijgen in online spelletjes. Educatieve, strategische en racespelletjes vinden ze het meest interessant. Aan het begin van hun negende jaar krijgen kinderen belangstelling voor sociale netwerksites en willen ze ook graag een mobiele telefoon. Het ergens bij willen horen wordt dan steeds belangrijker (Mediaopvoeding, 2012).

8.1 Inleiding

Kinderen krijgen vanaf hun negende levensjaar interesse in sociale media. Op dat moment wordt het zaak om te kijken wat hiermee in de opvoeding gedaan wordt. Aan de hand van internetartikelen en vakliteratuur wordt de rol van docenten, ouders en de opvoeding nader bekeken en toegelicht.

8.2 Mediaopvoeding

Als we kijken naar de informatie van Peter Nikken kunnen we stellen dat media in de opvoeding belangrijk is om rekening mee te houden (Nikken, 2002). Hij schrijft onder andere dat het belangrijk is om kinderen bewust te maken over het aanbod van internetsites en deze kritisch te bekijken om vervolgens op waarde in te schatten. De rol van ouders en scholen is hierin belangrijk omdat zij voldoende kennis moeten hebben om de kinderen hierin te sturen. Wanneer dit voor kinderen bekend is kunnen ze bij vragen altijd terugvallen voor raad en steun bij ouders of docenten

8.3 De rol van de ouders

Ouders geven aan dat ze vinden dat internet belangrijk is en het iets kan bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen. Wel is één op de drie ouders bang dat hun kind achterop raakt doordat ze niet goed weten hoe internet werkt. Echter verwachten ouders meer steun dan ze nu krijgen over het gebruik van internet van hun kinderen. Ouders vinden dat scholen meer aandacht moeten besteden aan het goed gebruiken van internet. Alhoewel 51% van de ouders het hun taak vindt om kinderen wegwijs te maken op internet, is 46% van mening dat ook docenten hierin een belangrijke rol hebben (Stichting Mijn Kind Online, 2010). Waar de verdeling ligt rondom verantwoordelijkheid is nog onduidelijk. De sectororganisatie van alle middelbare scholen in Nederland vindt dat niet alleen ouders verantwoordelijk zijn voor wat hun kinderen op sociale media doen. "Schoolleiders en docenten moeten nu ook hun verantwoordelijkheid nemen", aldus voorzitter Sjoerd Slagter (De Telegraaf, 2012).

Wat ouders over het algemeen nu doen als begeleiding is op een afstand meekijken wat hun kinderen op internet doen of samen met hun kind achter de computer werken. Ook geven ouders aan wat en tot hoever kinderen op internet mogen gaan en welke sites ze mogen bezoeken. Het is belangrijk dat er inzicht komt in wat ze op internet doen, en hoe ze zich op sociale media begeven. Kinderen beginnen rond hun negende levensjaar aandacht te krijgen voor sociale media. Aan het eind van de basisschool hebben vrijwel alle kinderen sociale media ontdekt. (Zwijzen, 2011).

8.4 De rol van de docent

er kan gezegd worden dat het een taak van de ouders is om het kind voor te lichten over het veilig gebruik van internet en sociale media, maar als we naar de recente cijfers kijken van internet- en sociaal media gebruik dan maakt het kind hier veel meer gebruik van dan de ouders. En dus kunnen we ons voorstellen dat er voorbeelden zijn waar het kind thuis meer van internet afweet dan hun ouders. Maar het kind weet zeker niet alles, denk maar eens aan privacy instellingen bijvoorbeeld. Bovendien ziet het kind niet altijd de gevaren die op de loer liggen. Als we zoveel mogelijk kinderen willen bereiken zullen we dus de docent moeten inzetten. De docent bereikt de leerlingen door zijn of haar lessen in de klas. Bij ouders is het nog maar de vraag of ze het kind begeleiden op internet en hoe ze dit doen.

Op de voorpagina van het Algemeen Dagblad wordt vermeld: "Run op les veilig Hyven" (Kraaijeveld, 2012). Er wordt een artikel gewijd aan het feit dat steeds meer scholen lessen willen over het veilig gebruik maken van het internet. Kinderen hebben dagelijks te maken met digitale scheldpartijen of gehackte Hyvespagina's. Bureau Halt is met zeven man iedere dag bezig voorlichting te geven over veiligheid op internet, dit is een onderdeel van schoolveiligheid. "Gepest worden op internet heeft veel grotere gevolgen dan in het echte leven, omdat de hele wereld mee kan kijken en scheldpartijen of pikante foto's gekopieerd kunnen worden", aldus Bart Lavrijsen medewerker van Halt.

Als we kijken naar het gebruik van de computer kunnen we volgens Centrum voor Jeugd en Gezin stellen dat het belangrijk is om een kind vanaf jongs af aan al te ondersteunen in het gebruik van de computer. Op school zullen kinderen de computer vaak moeten gebruiken en daardoor is een goede voorbereiding van belang. Wel geeft Centrum voor Jeugd en Gezin aan dat het belangrijk is om samen met een ouder te computeren zodat hij of zij weet wat wel en niet kan, het veilig surfen dus. Centrum voor Jeugd en Gezin legt deze verantwoordelijkheid dus bij ouders neer (Centrum voor Jeugd en Gezin, 2012).

Binnen het onderzoek is het daarom van belang om hier verder op in te gaan als we kijken naar de theorie. Wij kunnen hieruit concluderen dat het belangrijk is om hier aandacht aan te besteden alleen is de aandacht die ouders bieden aan het kind wat internet gebruikt lang niet altijd gelijk. Wanneer we hier via de docenten van basisscholen aandacht aan kunnen besteden is er meer grip op dit vlak omdat dit op professioneel vlak wordt aangeboden voor kinderen.

9.1 Inleiding

In het volgende hoofdstuk komt de visie van Centrum 1622 naar voren en de beweegredenen om te kiezen voor een voorlichting, welke gegeven zou moeten worden door docenten. Ook wordt er gekeken naar welke randvoorwaarden er voor docenten gecreëerd moeten worden, wat kan bijdragen aan een geschikte voorlichting over sociale media voor de doelgroep.

9.2 De docent als voorlichter

De visie van Centrum 1622 is uitgaan van het kind, dat leeft in een veilige thuissituatie in het bijzijn van zijn vader en moeder. Centrum 1622 is er echter volledig van bewust dat de opvoeding rondom internet- en sociale media gebruik per kind gigantisch verscheelt. Zij tonen voorbeelden aan waarin kinderen de vrijheid krijgen alles op internet te doen, hier ook meer kennis en vaardigheden bezitten dan de ouders. Maar er worden ook voorbeelden aangetoond van kinderen die een strenge opvoeding krijgen op internet. Ouders kunnen meekijken of begeleiden het kind letterlijk op internet. Het ene kind heeft dus een veilige basis om te aan de slag te kunnen gaan met sociale media, terwijl de ander de gevaren niet kan overzien en hier ook met niemand over kan praten. Centrum 1622 ziet hierin een rol voor docenten, of getrainde medewerkers vanuit de eigen organisatie. Getrainde docenten of medewerkers van Centrum 1622 kunnen alle leerlingen bereiken door een voorlichting op te nemen in het lespakket van de school. Zij zijn in staat vragen te beantwoorden en leren het kind obstakels in de wereld van internet te omzeilen.

9.3 Veel oudere docenten in het onderwijs

Om de docent als voorlichter aan te kunnen wijzen zullen we uit moeten zoeken wat de docent zoal op internet doet. Dit zal echter sterk afhankelijk zijn van de leeftijd van de docent. Aangezien de vraag naar leerkrachten de komende jaren sterk zal toenemen, dit gezien de gemiddelde leeftijd van docenten in het onderwijs, komen veel vacatures vrij omdat docenten met pensioen gaan. Meer dan het aanbod aan docenten. We zien dus nu al dat er momenteel een heel groot aantal docenten werkzaam is in de leeftijd van 45 tot en met 65 jaar, ruim 60%. Dit is een groep die, gezien hun leeftijd, onmogelijk opgegroeid kan zijn met internet en sociale media. Dit betekent dat zij zich er zelf in verdiept moeten hebben omdat ze niet binnen de internetgeneratie vallen. We zullen hier dus gericht moeten uitzoeken of de docent internet gebruikt en waar zij exact gebruik van maken op internet. 94% heeft in ieder geval de beschikking over een computer met internet in het huishouden waar hij of zij woont (Went, 2008, december 12).

9.4 Welke kennis hebben docenten op het gebied van sociale media?

Het is te kort door de bocht om al bij voorbaat vast te stellen dat alle docenten in de leeftijd van 45 tot 65 jaar nauwelijks kennis hebben van sociale media, omdat zij hier niet mee zijn opgegroeid. Went zegt dat 19% van de docenten in de leeftijd van 45 tot 65 jaar dagelijks gebruik maakt van sociale netwerksites (Went, 2008, december 12). 13% bekijkt wekelijks zijn of haar profielpagina. Cijfers die aantonen dat een groot deel van de docenten helemaal geen gebruik maakt van sociale media in de vorm van sociale netwerksites en dus mogelijk (te) weinig kennis hebben om de leerlingen goed voor te lichten. We zullen docenten echter moeten spreken om concreet te kunnen vaststellen welke kennis er bij docenten ontbreekt op het gebied van sociale media en het geven van een voorlichting.

10 / Voorlichting over sociale netwerksites

10.1 Inleiding

In hoofdstuk 10 kijken we naar het begrip voorlichting en onderzoeken we waar een goede voorlichting aan moet voldoen. Daarnaast stellen we vast wanneer het kind moet worden voorgelicht als het gaat over sociale netwerksites.

10.2 Wat is voorlichting?

De betekenis van het woord voorlichting is: 'Het geven van informatie door middel van communicatie, waardoor een geïnteresseerde kan komen tot een betere afweging en tot een keuze bij beslissen en het vormen van meningen in een concrete situatie' (Woordenboek). Als we dit koppelen naar het geven van voorlichting aan basisschool leerlingen dan leert het kind door deze informatie goede, verstandige keuzes te maken op het internet. Bij een voorlichting wordt stilgestaan bij een actueel onderwerp en wordt het kind gestimuleerd om de verkregen informatie zelfstandig toe te passen in de praktijk.

10.3 Voorlichting over sociale netwerksites

Als we meerdere bronnen raadplegen dat constateren we dat de definitief over voorlichting van elkaar verschillen. Er zijn echter nog altijd een aantal belangrijke punten die overeen komen. Voorlichting maakt gebruik van communicatie, wordt bewust gegeven en helpt bij het ontwikkelen van gewenst gedrag. Bij het geven van voorlichting gaat het om een vrijwillige gedragsverandering. Als we dit naar sociale netwerksites koppelen willen we bereiken dat het kind vrijwillig een gedragsverandering zal toepassen. Dat het zich bewust wordt van het hebben van een eigen profielpagina en overziet wat mogelijke gevolgen kunnen zijn van handelen. Het kind moet zich er bijvoorbeeld van bewust worden dat alles wat hij of zij op de persoonlijke pagina vermeld, te zien is voor iedereen op de wereld. Wanneer deze bewustwording via een voorlichting wordt gecreëerd heb je wat je wilt bereiken (Het geven van voorlichting, 2008)

10.4 Wanneer lichten we het kind voor?

We hebben dus uitgezocht dat het kind vanaf 9 jaar zeer actief raakt op sociale netwerksites. Belangrijk is dus om een voorlichting te geven op het moment dat het kind gebruik gaat maken van deze vorm van sociale media. Dat is vanaf groep 6 van de basisschool.

11.1 Inleiding

We zullen in hoofdstuk 11 gaan bekijken welke professionals al gebruik maken van programma's om docenten, leerlingen of andere professionals voor te lichten over het gebruik van sociale media. Deze ervaringen kunnen van belang zijn, omdat deze professionals hun bevindingen met ons kunnen delen.

11.2 Welke professionals houden zich bezig met jongeren en internetgebruik?

Stichting Mijn Kind Online is een kennis- en adviescentrum die zich richt op jongeren, docenten en ouders met vragen over internet en sociale media. De professionals richten zich op de wijze van gebruik van deze nieuwe vorm van digitale media. Stichting Mijn Kind Online heeft als visie 'de kwaliteit van digitale media voor kinderen te verbeteren en leraren en ouders te helpen mediawijzer te worden'. De professionals van Stichting Mijn Kind Online, die ook advies geven aan de Europese Commissie, zijn dan ook belangrijke personen om te ondervragen voor ons onderzoek (Stichting Mijn Kind Online, 2010).

Mediawijsheid is een website die wordt gerund door professionals en zich richt op het veiliger en beter leren benutten van het internet. Interessant is ook de mening van deze website, zij vinden namelijk dat 'scholen zich in een goede positie bevinden om jongeren mediawijs te maken op internet'. Een uitspraak waar wij volledig achterstaan, mits docenten worden bijgeschoold op dit gebied (Mediawijsheid, 2012).

JSO, expertisecentrum voor jeugd samenleving en opvoeding, speelt in op het gat dat er momenteel in de markt is ontstaan. Zij hebben professionals in dienst die een voorlichting geven aan docenten, die op hun beurt hun leerlingen weer kunnen voorlichten als het gaat over veilig gebruik van internet. Zij zijn, net als wij, van mening dat de docenten een grotere groep jongeren bereiken. Zij richten zich niet specifiek op sociale media, of nog specifiek op sociale netwerksites, maar op het gebruik van internet. Hierin wijken wij af van JSO, die we wel om advies kunnen vragen (JSO, 2012).

Tot slot zijn ook de websites Pestweb.nl, Helpwanted.nl en Jipsite.nl belangrijke websites waar jongeren, maar ook docenten, in contact kunnen komen met professionals als zij vragen hebben over het kind op internet. Deze professionals geven informatie, advies, ondersteuning en voorlichting, maar zullen ook doorverwijzen op het moment dat een andere professional meer kennis heeft van bepaalde vragen (Pestweb, 2012), (Helpwanted, 2012), (Jongeren Informatie Punt, 2012).

11.3 Wat voor vormen van hulpverlening zijn al er op dit gebied?

Stichting Mijn Kind Online wil kinderen bereiken op een preventieve manier. Zij bieden als hulpverleningsvormen voor scholen onder andere avonden over 'Internet en seks' en 'Kinderen en internet'. Daarnaast bieden zij ook workshops voor docenten over jeugdcultuur op internet en geven zij gastlessen over het veilig gebruik van internet voor leerlingen (Stichting Mijn Kind Online, 2011).

JSO houdt zich ook al bezig met de preventie op het gebied van veilig gebruik leren maken van internet. Zij richten zich hierbij op de docenten, die worden bijgeschoold om het kind op school goed te kunnen voorlichten. Dit doen ze vanuit een projectvorm. In deze projectvorm, aangeboden door professionals van JSO staan een aantal vragen centraal.

- Wat doen kinderen en jongeren op internet?
- Hoe ervaren ze dat?
- Welke invloed heeft internet op hun ontwikkeling?
- Op welke manier kun je kinderen en jongeren begeleiden in de digitale wereld?
- Hoe zorg je voor veilig internetgebruik? (JSO, 2012)

11.4 Hoeveel jongeren en docenten maken gebruik van deze hulp- en dienstverlening?

Op dit moment is voor ons nog niet in te schatten hoeveel jongeren en docenten gebruik maken van deze hulp- en dienstverlening. Hiervoor zullen we in contact moeten komen met de professionals van Stichting Mijn Kind Online en Mediawijsheid. Daarnaast kunnen we bij JSO opvragen hoeveel docenten er worden bereikt met hun bestaande training en kunnen we navraag doen of zij ook een terugkoppeling krijgen van deze docenten.

Tot slot kunnen we via Centrum 1622, onze opdrachtgever, inzichtelijk maken hoe groot de hulpvraag van scholen op dit moment is. Zij registreren het aantal aanvragen per thema, dus ook het thema internet en sociale media.

12 / Hoe kijkt de maatschappij naar sociale media

12.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden een aantal maatschappelijke kanten belicht over het gebruik van sociale media. Buiten het feit dat het belangrijk is om te kijken naar wat sociale media zijn, hoe kinderen, ouders, docenten en professionals ermee omgaan, speelt de maatschappij ook een rol in het gebruik van sociale media.

12.2 Netwerkmaatschappij

Onze maatschappij is een behoorlijke netwerkmaatschappij. Wanneer iemand de computer aanzet kan hij in contact komen met de hele wereld, het world wide web. Dankzij internet kunnen mensen aan alle informatie komen die ze maar willen. De samenleving bestaat uit een combinatie van sociale netwerken en interactieve vormen van digitale communicatiemiddelen zoals internet en telefoon. Sociale media zijn hierin een belangrijke vorm (Jager, 2008, pp. 256). Door deze snelle manier van communiceren wordt de tijd van deze communicatie erg belangrijk omdat we zo nauw naast elkaar leven. Doordat elke gebruiker een web van volgers en vrienden heeft, staan heel veel mensen via sociale netwerksites onbewust met elkaar in contact. Dit houdt in dat de massamaatschappij eenvoudig boodschappen kan uitdragen.

In een netwerksamenleving zijn dagelijkse belangrijke dingen georganiseerd, denk hierbij aan wat er zich op politiek, sociaal of economisch gebied afspeelt. Gebruikers kunnen boodschappen uitdragen aan één persoon of wel 50, ze kunnen ervoor kiezen om een bepaalde buurt iets te laten weten of iemand aan de andere kant van de wereld. En dit alles met een aantal toetsen op een toetsenbord. Ook is het vinden van informatie zeer gemakkelijk door middel van Google of Wikipedia.

Als gebruikers informatie willen weten van andere komen ze vaak op Weblogs terecht. Dit zijn online platforms waar gebruikers informatie op kunnen verspreiden die door andere gelezen wordt

12.3 Status en aanzien op sociale netwerksites

Status en aanzien zijn twee zaken die uitgebreid aan bod komen binnen sociale netwerksites. Status is een sociale waardering die meer of minder in vergelijking staat met anderen. Dit is iets wat gebruikers op sociale netwerksites zelf kunnen bepalen. Door middel van berichten over wat ze aan het doen zijn, kunnen de gebruiker een hogere status geven dan anderen. Door middel van de mogelijkheid om te reageren op foto's of berichten van gebruikers kunnen ze reactie uitlokken wat het aanzien van mensen kan vergroten. Hierdoor kunnen gebruikers pronken met hun goed georganiseerde leven, waardoor ze status en aanzien krijgen van veel mensen via sociale netwerksites (Feldman, 2009). Voor kinderen is het belangrijk om hun positie binnen een groep te waarborgen. Door foto's of berichten achter te laten proberen ze status en aanzien te krijgen. Dit maakt ze tevens vatbaar tegen pesten.

12.4 Het stijgend gebruik van sociale media

Als er gekeken wordt naar sociale processen zijn dit processen die gestuurd worden door de mensen zelf en niet vast zijn. Mensen maken keuzes over welke handelingen ze uitvoeren en op welke manier. De samenleving verandert hierdoor naar welke omstandigheden er voor handen liggen. Als we kijken naar het gebruik van sociale netwerksites is dit fenomeen door de samenleving met open armen ontvangen, dit zien we terug in een stijgend gebruik van gebruikers van sociale netwerksites (Stichting Mijn Kind Online, 2010).

Het is voor het onderzoek belangrijk om ook naar het maatschappelijk belang van sociale media te kijken omdat dit tegenwoordig een belangrijk onderdeel is in het leven van het kind. Het leven van het kind verplaatst zich steeds meer naar de digitale wereld, net zoals bijvoorbeeld de hulpverlening steeds meer digitaal wordt.

13 / Eerder onderzoek naar sociale media

13.1 Inleiding

Sociale media is een onderwerp dat in ontwikkeling is. Hieronder benoemen wij een aantal eerdere onderzoeken, met uitkomsten die deels van belang zijn voor ons eigen onderzoek. Ook plaatsen wij kanttekeningen bij deze onderzoeken.

13.2 Eerder onderzoek

Op lokaal gebied, wat gemeente Den Haag betreft, is er op het gebied van communicatie en multimedia een onderzoek gepubliceerd wat het belang van de huidige communicatiemiddelen zoals sociale media en sociale netwerksites aangeeft. Gemeente Den Haag wil een nieuw mediabeleid invoeren en investeren in de ontwikkeling van moderne digitale platforms. Wat echter niet naar voren komt is de omgang met deze media, zoals het werken met sociale netwerksites. Dit wordt door de wethouder van media, Rabin S. Baldewsingh, niet benoemd terwijl zij de cijfers heeft geconstateerd van jongeren die actief zijn op sociale netwerksites. Wanneer er onderzoek gedaan wordt naar het belang van sociale media, zullen ook de gevaren moeten worden benadrukt en de vervelende gevolgen zo klein mogelijk moeten worden gemaakt (Baldewsingh, 2008, pp. 55.). Dit onderzoek is bruikbaar, maar er wordt vanuit slechts een invalshoek naar gekeken.

Als we kijken naar de informatie die er voor hand is van Mediawijsheid vanuit het theoretisch kader, kunnen we stellen dat zij zich richten op de digitale identiteit van jongeren op het internet. Dit is eenvoudig te koppelen aan ons eigen onderzoek als we dit betrekken op sociale netwerksites. Gebruikers kunnen zich daar uiten over hun identiteit. In het onderzoek van Mediawijsheid wordt beschreven dat het internet een 'weefsel van verhalen' is. Via het internet is er de mogelijkheid om volledig anoniem te blijven, alleen blijft er een drang van mensen om je te profileren op internet. Dit is goed realiseerbaar via sociale media omdat er daar gevraagd wordt naar persoonlijke informatie en je statusupdates kunt plaatsen. Het is dus erg tegenstrijdig omdat mensen aan de ene kant anoniem willen zijn maar tevens zichzelf willen profileren. Dit roept dus de vraag op in hoeverre moet je mensen beschermen tegen privacy schending indien ze vrijwillig persoonlijke data verspreiden. Dit is een belangrijk feit om te gebruiken in het onderzoek, zo benadrukken wij. Dus in hoeverre is er bewustwording van het online zetten van privacygevoelige informatie?

Mijn Kind Online omschrijft dat kinderen willen laten weten dat ze bestaan, waardoor ze persoonlijke informatie op hun profielpagina plaatsen (Stichting Mijn Kind Online, 2010). Kort samengevat komt uit het onderzoek naar voren dat kinderen sociale netwerksites gebruiken om andere mensen te bekijken en zelf bekeken te worden. Daarnaast om te communiceren met mensen uit hun netwerk, ze zoeken bevestiging naar hun positie binnen de groep.

Als er gekeken wordt naar de bovenstaande informatie en hoe scholen omgaan met sociale media wordt er nog weinig actie ondernomen omtrent dit onderwerp. Scholen die geregeld gebruik maken van de kennis van Centrum 1622 erkennen het probleem, alleen blijkt het moeilijk om elk kind binnen een school te bereiken en aandacht te besteden aan zijn of haar digitale identiteit. Door hier echter de kinderen zelf te laten reflecteren op hun online gedrag zou dit de bewustwording kunnen bevorderen (Mediawijsheid, 2012). Eerst zullen wij onderzoeken hoe dit in de praktijk realiseerbaar is.

De lessen die Mediawijsheid aanbied op het gebied van internettraining omvatten: de wereld van het internet, internetseksualiteit, games en gameverslaving, cyberpesten, YouTube, wie ben ik online, wat vind ik belangrijk online en de invloed van media op ons leven. Kort samengevat is dat het creëren van media bewustwording om het aanbod van media goed te kunnen gebruiken. Dit is wat er aangeboden wordt alleen wordt er inhoudelijk te weinig aandacht besteed op het specifieke gebied van sociale netwerksites. Het komt kort aan bod in de les van Mediawijsheid maar wordt al snel overschaduwd door videosites en microblogs. Vandaar dat wij vinden dat het belangrijk is om hier specifiek voorlichting over te geven. (Zwanenberg, 2007, pp. 12-24.)

Via een onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam genaamd: Mediawijs in het basisonderwijs worden een aantal zaken besproken die relevant zijn voor deze scriptie. Waarom hebben docenten nu een aangewezen rol om het kind voor te lichten op het gebied van internet en sociale media? Tegenwoordig is het niet meer dan normaal dat kinderen een televisie of computer op hun kamer hebben. Dit betekent dat ze vrij toegang hebben om de digitale wereld te ontdekken en dus ook via sociale netwerksites. Over offline-onderwerpen en -problemen wordt vaak wel gesproken alleen over online zaken spreken ouders vrij weinig. Dit concludeerde Pattie Valkenburg (Valkenburg, 2002), hoogleraar Kind en Media aan de Universiteit van Amsterdam. Het

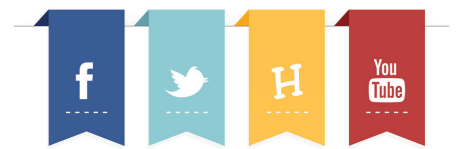
13 / Eerder onderzoek naar sociale media

gezichtsveld van de opvoeding van de ouders verplaats zich langzamerhand ook naar een stuk online opvoeding. Het feit dat de opgroeiende generatie in contact komt met sociale media wil niet per se zeggen dat de ouders van nu dit ook hebben mee gemaakt. Een eenvoudige rekensom: internet is nu 14 jaar actief en dat wil zeggen dat ouders er niet mee zijn opgegroeid. Wel kunnen ouders zich verdiepen in internet en sociale media. Door het veilig en bewust gebruik van sociale media mee te nemen in de lesprogramma's van kinderen heeft dit een groter bereik en is dit constanter. (Kruijs, 2007, 22-23.)

Volgens de Open universiteit van Nederland kunnen we spreken over de internetgeneratie wat mensen zijn die na 1985 geboren zijn. Dit zijn de mensen die zijn opgegroeid met allerlei aspecten van het internet zoals: surfen, e-mailen en chatten. Deze generatie weet niet beter dan dat je door middel van internet heel veel mensen kunt bereiken. Ook blijkt dat de generatie kinderen weinig informatie krijgen over hoe computers, internet en sociale media werken. Het meest leren ze door te leren van hun eigen fouten. Echter is dit de generatie die opgroeit in een samenleving waar computers en internet geïntegreerd zijn en voortdurend in beeld komen wat dus weer goede informatievaardigheden van de gebruiker vraagt (Nederland, 2005, pp. 24-26.). Hierdoor is het dus van belang om kinderen deze informatievaardigheden goed aan te leren om bewust gebruik van sociale media aan te leren.

14 / Conclusies aan de hand van het theoretisch kader

Na het schrijven van het theoretisch kader kunnen we een aantal bevindingen op een rijtje zetten die belangrijk zijn bij het beantwoorden van de deelvragen. Na het ontleden van het begrip sociale media zijn we tot de conclusie gekomen dat sociale netwerksites veruit de meest populaire vorm van sociale media zijn voor jongeren in het algemeen. Recente cijfers hebben bevestigd dat acht op de tien jongeren van negen tot zestien jaar actief zijn op een sociale netwerksite. Verder onderzoek heeft uitgewezen dat jongeren kort voor hun negende levensjaar interesse krijgen om ergens bij te horen, wat tot gevolg kan hebben dat het kind een eigen profielpagina aanmaakt op een sociale netwerksite. Dit werd al voorafgaand aan ons onderzoek bevestigd door basisschooldocenten, die 'problematiek op sociale netwerksites' hebben aangekaart bij Centrum 1622. Ons onderzoek zal zich dan ook richten op de laatste jaren van de basisschooltijd, namelijk de kinderen uit groep 6, 7 en 8. Dit aan leeftijd gekoppeld denken wij dat het zinvol is een voorlichting te geven aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar. Dan maken de kinderen kennis met sociale netwerksites en kunnen ze baat hebben bij een goede voorlichting.

Maar wie gaat de voorlichting nu precies geven? Docenten hebben het zeer actuele onderwerp aangekaart bij Centrum 1622, maar hebben handvatten, kennis en vaardigheden nodig om hiermee uit de voeten te kunnen. Eerder onderzoek, welke in het theoretisch kader naar voren komt, heeft uitgewezen dat bijna de helft van de ouders vindt dat scholen meer aandacht moeten besteden aan het kind op internet. 51% van de ouders is van mening dat zij zelf de belangrijkste opvoeders zijn van het kind op internet. Omdat niet iedere ouder het kind zal voorlichten, regels vaststelt of het kind begeleidt in de digitale wereld, kiezen wij ervoor dit door een docent te laten doen. De docent bereikt al zijn kinderen in de klas. Gesprekken met professionals zullen uit moeten wijzen hoe zij de kinderen het beste kunnen bereiken. Hiervoor zullen we de praktijk in gaan en deze professionals ondervragen.

Vooruitblik op praktijkonderzoek

Allereerst gaan we kijken welke professionals kennis hebben over voorlichting in het algemeen. Belangrijke vragen zijn hoe zij hun doelgroep bereiken en wat ze hier voor materialen voor inzetten. Centrum 1622 zelf heeft enorm veel ervaring op het gebied van het voorlichten van een doelgroep. Hiervoor zullen we gaan praten met medewerker Yvonne Abhau. Ook het Jongeren Informatie Punt heeft professionals in huis op het gebied van voorlichting geven. Vanuit deze organisatie praten we met de coördinator van JIP Den Haag, Delft en Zoetermeer, Scarlett Zwartkruis. Daarnaast zullen we spreken met Jeroen Ernst, een ervaringsdeskundige op het gebied van internetprojecten en voorlichtingen en Leon Schroder, werkzaam bij HCO een organisatie die vragen van scholen beantwoordt en docenten in het onderwijs begeleidt. Ook de zeer ervaren Bert Mulder, lectoraat van de E-society aan de Haagse Hogeschool, zullen we spreken over de laatste ontwikkelingen op het gebied van sociale media bij kinderen en zeker ook docenten. Al deze professionals zijn van essentieel belang voor ons onderzoek. Na het spreken van bovenstaande professionals hebben we vermoedelijk een goed beeld gecreëerd hoe we de doelgroep in een voorlichting goed kunnen bereiken. Het moet echter wel aansluiten op de vraag van de docent en het kind. De docent signaleert gedrag van het kind en om goed op de docent aan te sluiten zullen we een aantal docenten moeten spreken. Wat zijn de signalen die ze oppikken van het gedrag van kinderen, naar aanleiding van gebeurtenissen op sociale netwerksites? Het is ook belangrijk om te onderzoeken of de docent voldoende kennis heeft op het gebied van sociale netwerksites of wat de docent nodig heeft om een goede voorlichting te kunnen geven. De bevindingen van al onze professionals zullen we naast de bevindingen uit de literatuur leggen. Tot slot zullen we met conclusies komen welke bij moeten dragen aan het tot stand komen van een voorlichting over sociale media.

In deelvraag 1 kijken we naar het kind en diens ontwikkeling. Wat doet het kind voor het negende levensjaar op internet? Hiervoor zullen we het kind gaan ondervragen door middel van een enquête met open vragen. In deelvraag 2 gaan we onze doelgroep nader beschrijven. Wat is er veranderd na het negende levensjaar en wat vinden kinderen leuk om op internet te doen in de leeftijd van negen tot twaalf jaar? We vervolgen ons onderzoek met het uitzoeken van de voordelen (deelvraag 3) en de nadelen (deelvraag 4) van sociale netwerksites. Welke kennis over voorlichting bestaat er al op het gebied van sociale media en welke kennis en vaardigheden hebben docenten van de basisscholen nodig om een voorlichting over sociale media te kunnen geven zijn deelvraag 5 en 6 van ons onderzoek en dragen bij aan het tot stand komen van een inventarisatie over dit onderwerp.

Inleiding

Het theoretisch kader heeft ons al een hoop informatie verschaft. Namelijk dat tachtig procent van de jongeren in de leeftijd van negen tot en met zestien jaar actief is op sociale netwerksites. En dat het kind vanaf zijn negende levensjaar de absolute drang heeft om ergens bij te horen. Wij zullen echter bij het begin beginnen en in deelvraag 1 onderzoeken wat het kind voor het negende levensjaar doet op internet. De volledige deelvraag luidt: Wat doet het kind voor het negende levensjaar op internet, wat van belang kan zijn voor ons onderzoek, wat docenten mee kunnen nemen bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

De ontwikkeling van het kind op internet

Het basisschoolkind van anno 2012 groeit op in een wereld met veel mogelijkheden op internet en sociale media. Het is belangrijk om te onderzoeken hoe oud het kind is als hij of zij voor het eerst met internet in aanraking komt en wat voor activiteiten er worden ondernomen op het internet. Duidelijk is dat het kind al vroeg in het leven internet leert gebruiken. Het kind groeit op in een huishouden waarin een computer en een internetverbinding in 94% van de gevallen aanwezig is. (Went, 2008, december 12).

Het internetleven van een kind begint al in de peutertijd. Als het kind drie jaar is maakt hij of zij gemiddeld 35 minuten per week gebruik van internet. Dit heeft te maken met de mogelijkheden van internet die veel toegankelijker zijn dan voorheen. Wanneer het kind naar de basisschool gaat dan kan het kind zelfstandig spelletjes opstarten en afsluiten en heeft het kennism gemaakt met de computer. Ook op de basisschool zijn genoeg computers met internet te vinden. Op de basisschool gaat het kind verder met het aanleren en uitvoeren van educatieve spelletjes. Rond hun achtste levensjaar krijgen ze ook nog interesse in games en competitie spelen op het internet (Stichting Mijn Kind Online, 2010).

Rond het achtste jaar ontdekt een kind eveneens de grote mogelijkheden van het gebruik van internet. Vaak gaan kinderen onder de negen als eerste gebruik maken van e-mailen, deze vorm van internetgebruik is dan bedoeld voor vriendjes en familieleden. Het voordeel hiervan is dat ze net zo lang kunnen doen over het samenstellen van het bericht, als ze zelf willen. Tegelijkertijd is het een gemakkelijke manier om voor kinderen om zelfstandig in contact te blijven met vrienden en familie aangezien ze hiervoor vaak afhankelijk zijn van ouders. E-mails verzenden en ontvangen is een goede manier om kinderen aan te moedigen te schrijven en te lezen. Kinderen onder de negen jaar worden op deze manier onafhankelijker zonder dat er veel risico's aan vast zitten. (Stichting Mijn Kind Online, 2009).

Bovendien is het onderhouden van contacten via e-mailberichtjes een eerste stap naar een eigen profielpagina op een sociale netwerksite. Het kind leert sociale contacten steeds zelfstandiger te beheren en het kind wil graag laten weten dat het bestaat. Vanaf hun negende levensjaar uit zich dat via een profielpagina op een sociale netwerksite. Het kind wil sociale netwerksites gebruiken om andere mensen te bekijken en zelf bekeken te worden. Daarnaast om te communiceren met mensen uit hun netwerk, ze zoeken bevestiging naar hun positie binnen de groep (Stichting Mijn Kind Online, 2009).

Welke interesses heeft het kind onder de negen jaar op internet?

Nu we de literatuur hebben geraadpleegd en naar de ontwikkeling van het kind op internet hebben gekeken willen we van de kinderen zelf weten wat ze op internet doen. Dit doen we aan de hand van een vragenlijst met open vragen, die door de leerlingen van groep 6, 7 en 8 worden ingevuld. Zij zullen dus even terug moeten kijken naar hun eigen verleden. De antwoorden zullen we verzamelen en de uitkomsten hiervan hebben we verwerkt in het cirkeldiagram, zoals weergegeven op de volgende pagina.

Uitkomsten van ons onderzoek

Inleiding

Bij het uitwerken van de deelvragen spreken we steeds met 163 kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar, van basisscholen uit Den Haag (De Vrije Ruimte, 18 leerlingen), Delft (De Gabrielschool, 79 kinderen) en Honselersdijk ('t Startblok, 66 leerlingen). Om goed te kunnen onderzoeken wat de 163 ondervraagde kinderen voor hun negende levensjaar op internet deden, hebben we ze de mogelijkheid gegeven hun antwoorden op te schrijven in een vragenlijst. We hebben gekozen voor een vragenlijst met open vragen, waardoor zij dus meerdere antwoorden konden opschrijven. De 163 kinderen gaven in totaal 205 antwoorden, welke wij hebben ingedeeld in de samengestelde categorieën. Aangezien er een groot aantal kinderen waren die meerdere antwoorden invulden hebben we besloten de resultaten in onderstaande tabel te zetten. We hebben per vraag een procentberekening gemaakt omdat dit het meest betrouwbaar is. Het gevolg hiervan is dat het eindtotaal meer is dan 100%. Dit is echter te verklaren omdat er meer antwoorden zijn ingevuld door het aantal personen.

92 van de 163 leerlingen	56%	Kind speelt online spelletjes op internet via de computer
38 van de 163 leerlingen	23%	Kind speelt online spelletjes via een mobiele telefoon
31 van de 163 leerlingen	20%	Kind stuurt berichtjes via internet naar andere personen
17 van de 163 leerlingen	10%	Kind speelt voor het negende levensjaar nog niet met internet
14 van de 163 leerlingen	9%	Overige opties
13 van de 163 leerlingen	8%	Kind surft op het internet

Totaal aantal ondervraagde leerlingen: 163, zij gaven in totaal 205 antwoorden middels een vragenlijst met open vragen

Resultaten

De leerlingen van de Haagse school De Vrije Ruimte, 't Startblok uit Honselersdijk en de Gabrielschool uit Delft hebben bijgedragen aan bovenstaande resultaten. 92 van de 163 ondervraagde leerlingen heeft aangegeven dat zij voor hun negende levensjaar online spelletjes speelden op het internet. Dit komt neer op 56% van de ondervraagde leerlingen, de grootste categorie in onze vragenlijst.

Iets opmerkelijks constateren we bij het spelen op internet via een mobiele telefoon. 23% van het aantal ondervraagde kinderen gaf aan dit in het verleden dikwijls te hebben gedaan. Uiteindelijk vulden 38 van de 163 kinderen dit in de vragenlijst in. Dit is bijna een kwart van alle ondervraagde leerlingen.

20% van de kinderen gebruikte de computer om berichtjes via internet te versturen naar andere personen. In deze categorie vallen onder meer de sociale netwerksites, maar ook (het versturen van) e-mailberichten of msn-berichten. Nog iets opvallends zien we in de groep kinderen die voor hun negende jaar nog niet actief was op internet. Waar alle 163 leerlingen aangaven ook in hun peuter- en kleutertijd al over een computer met internetverbinding te beschikken, daar zien we dat zeventien keer werd ingevuld dat er voor hun negende levensjaar nog geen gebruik werd gemaakt van deze mogelijkheden. Dit bevat 10% van de gegeven antwoorden.

Daarnaast werd er veertien keer een andere optie opgegeven. In deze categorie werd bijvoorbeeld het bekijken van films of muziekclips via YouTube genoemd. Dit komt neer op 9% van het aantal gegeven antwoorden. Tot slot gaven de kinderen dertien keer aan te surfen op het internet, wat overeenkomt met 8% van het aantal ondervraagden.

Kind mag voor het negende levensjaar niet op internet

Scholen sluiten aan bij het internetgebruik van de leerlingen. Waar Mijn Kind Online spreekt over peuters die vanaf hun derde jaar 35 minuten op internet spelen, daar constateren wij dat dit ook wordt gestimuleerd op de basisschool. Kleuters mogen vanaf hun zesde jaar gebruik maken van de computer, zoals de docenten van De Gabriëlschool uit Delft aangeven. Van internet wordt tot het negende levensjaar geen gebruik gemaakt, zo geeft docent van groep zes Mieke van Schie aan. "Vanaf zes jaar mag er al worden gewerkt met computers, maar vanaf het negende jaar staan we internet toe. Daarvoor spelen ze spelletjes of werken ze met offline programma's." Volgens Desiree Zuiderwijk, eveneens docent van groep zes, moeten de leerlingen vanaf groep zes een contract tekenen waarin zij aangeven zich te zullen houden aan de vooraf opgestelde regels. "Wij hebben binnen deze groep een protocol waarin kinderen een contract moeten ondertekenen over hoe ze met internet omgaan. Doen ze dat niet dan is het ook klaar met internet." Bert Mulder werkzaam op het lectoraat informatie, techniek en samenleving is geïnteresseerd in ICT om de kwaliteit van leven te kunnen verbeteren. De ervaren Mulder is het eens dat kinderen de regels moeten kennen en in staat zijn deze na te leven. "Vanaf de kleuters mogen kinderen op de basisschool al gebruikmaken van de computer en een paar jaar later ook van het internet. Belangrijk is dat het kind weet bij wie het terecht kan en dat er heldere afspraken bestaan met de opvoeder."

Analyse

Wat vanuit de praktijk opvalt is dat kinderen aangeven hun eerste levensjaren op het internet te besteden aan het online spelen van spelletjes. Volgens de literatuur gebeurt dit al vanaf het derde levensjaar en wordt er in het leven van het kind, geleidelijk steeds meer gebruik gemaakt van het internet. Kinderen die wij hebben ondervraagd maken in 20% van de gevallen gebruik van e-mail voor hun negende levensjaar. Dit komt overeen met hetgeen de theorie, docenten en professionals zeggen, namelijk dat het leren typen van e-mailberichtjes de eerste tekenen zijn van het op een sociale manier gebruik maken van het internet. Benadrukt wordt door docenten en professionals, dat er afspraken worden gemaakt met het kind, iets wat we ook in het theoretisch kader lezen. Vanaf het negende jaar gaat het kind kiezen voor sociale media.

Kortom:

- Kinderen onder de negen jaar zijn actief op internet en spelen hier vooral online spelletjes.
 - 1 op de 5 kinderen start, voor het negende levensjaar, met het gebruik van sociale media middels het versturen van e-mailberichtjes aan familie of vrienden.
 - Kinderen maken op school voor hun negende levensjaar nog geen gebruik van internet. Thuis gebeurt dit wel.
 - Internetopvoeding begint met het maken van heldere afspraken tussen de opvoeder en het kind.
-

Conclusie

Kinderen onder de negen jaar zijn actief op internet, maar nauwelijks nog op sociale media. Toch zijn de eerste tekenen van gebruik van sociale media zichtbaar. Het kind krijgt namelijk interesse in het versturen en ontvangen van e-mailberichtjes naar familieleden of vrienden. Op school wordt onder het negende levensjaar geen gebruik gemaakt van internet, wel van educatieve spelletjes. Belangrijk is om al onder het negende levensjaar afspraken met het kind te maken over internettijden en welke activiteiten hij of zij mag uitvoeren.

Inleiding

Vanaf het negende jaar is tachtig procent van de jongeren dus actief op sociale netwerksites als Hyves en Facebook. Deze sociale netwerksites waren voor het negende jaar nog nimmer interessant voor deze kinderen. Wat is er in die korte tijd zo veranderd in de ontwikkeling van het kind en wat doet het kind nu op internet? Aan het einde van deze deelvraag zullen we, aan de hand van een tabel beschrijven wat er is veranderd in het internetgedrag van het kind en hoe docenten en professionals hier op proberen aan te sluiten. De deelvraag formuleren we als volgt: Wat doen kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar op internet, wat van belang kan zijn voor het tot stand komen van een voorlichting over sociale media?

Interesses van het kind veranderen

Aan het einde van het achtste levensjaar veranderen de interesses van kinderen langzaam maar zeker. Er wordt meer samengespeeld en onderlinge concurrentie stijgt. Educatieve spelletjes, racespelletjes en strategische spelletjes worden interessanter om onderling via het internet te spelen. Daarnaast wordt ook het winnen steeds belangrijker. Aan het begin van hun negende jaar krijgen kinderen ook belangstelling voor sociale netwerksites en willen ze ook graag een mobiele telefoon. Hiermee kunnen kinderen nog meer met elkaar in verbinding staan. Het ergens bij willen horen wordt dan vanaf dat moment steeds belangrijker (Mediaopvoeding, 2012). Vriendschappen vormen steeds meer via internet uitgebreid. Dit kan een positief effect hebben op het kind. Het aangaan van een vriendschap is een goede oefening voor kinderen om competenties te ontwikkelen, waar ze later hechte relaties mee kunnen opbouwen. Vriendschappen vormen op verschillende manieren invloed uit op het leven van een kind. Ze geven informatie over de wereld om hen heen en een andere kijk op het leven. Ook biedt het emotionele steun waardoor kinderen beter om leren gaan met stress. (Feldman, 2009). Als we kijken naar de populariteit van kinderen ontstaat er iets wat merkwaardig is ter vergelijking met sociale netwerksites tot de realiteit. Vriendschappen zijn gewoonlijk gerangschikt naar populariteit. Populaire kinderen sluiten vriendschap met populaire kinderen en minder populaire kinderen met minder populaire kinderen. Hoe meer vrienden je hebt is voor kinderen een belangrijke maatstaf om populariteit te meten. Als we kijken naar het gebruik van sociale netwerksites gebeurt dit hier ook op. Kinderen vinden kinderen met heel veel vrienden op hun profielpagina een maatstaf om populair gevonden te worden. Maar we zien steeds meer dat de populaire kinderen via sociale netwerksites dichter bij de minder populaire kinderen komen en dit kan een positief effect hebben (Jager, 2008, pp. 256.)

Uitkomsten van het onderzoek

Inleiding

De theorie laat een duidelijke verandering in activiteiten op internet zien bij het bereiken van het negende levensjaar. Van individuele spelletjes zien we dat het samenspelen nu steeds belangrijker is geworden. Niet alleen via competitieve spelletjes op internet, maar ook via het leggen van contacten via sociale netwerksites. Van samen spelen via het internet wordt het langzaam persoonlijker, dit drukt zich uit in het delen van informatie en berichten via sociale netwerksites als Hyves. Om bevestiging te kunnen geven aan de theorie, dat er inderdaad een verandering optreedt bij het kind op internet, zijn we in gesprek gegaan met de hoofdpersonen zelf, namelijk het kind in de leeftijd van negen tot en met twaalf jaar, actief op internet.

Opnieuw hebben we met onze open vragenlijst 163 kinderen kunnen bereiken. We hebben deze kinderen gevraagd wat zij op dit moment in hun leven voor activiteiten ondernemen op internet. In totaal gaven zij 571 antwoorden, welke we verwerkt hebben in onderstaande tabel. Aangezien de kinderen veelal meer dan een antwoord hebben gegeven, is de procentberekening ook nu niet kloppend. Deze komt ver boven de honderd procent uit, maar geeft een beeld over hoeveel procent van de ondervraagde leerlingen gebruik maakt van een bepaalde activiteit op internet.

149 van de 163 leerlingen	91%	Kind zoekt informatie voor school op internet
131 van de 163 leerlingen	80%	Kind is actief op een sociale netwerksite
118 van de 163 leerlingen	72%	Kind maakt gebruik van chatten
62 van de 163 leerlingen	38%	Kind surft in vrije tijd op internet
61 van de 163 leerlingen	37%	Kind speelt online spelletjes (via computer of mobiele telefoon)
20 van de 163 leerlingen	12%	Kind verstuurt en ontvangt e-mailberichten
17 van de 163 leerlingen	10%	Kind is actief op een videosite (YouTube)
10 van de 163 leerlingen	6%	Overige opties
3 van de 163 leerlingen	2%	Kind is niet actief op internet

Totaal aantal ondervraagde leerlingen: 163, zij gaven in totaal 571 antwoorden middels een vragenlijst met open vragen

Resultaten

Bovenstaande antwoorden kwamen van de kinderen van de Haagse school De Vrije Ruimte, 't Startblok uit Honselersdijk en de Gabrielschool uit Delft. De 163 leerlingen hebben antwoord gegeven op de vraag wat zij op het internet voor activiteiten doen. Niet verrassend is dat 91% van deze 163 leerlingen het internet gebruikt om aan schoolopdrachten te werken. Hierbij kun je denken aan het opzoeken van informatie voor een werkstuk of spreekbeurt of ter ondersteuning van huiswerk.

Ten opzichte van het kind onder de negen jaar zien we een spectaculaire groei op het gebied van communicatie via internet. Van de 163 kinderen maakten er in totaal 31, voor hun negende levensjaar, gebruik van bijvoorbeeld e-mail, sociale netwerksites of MSN. Inmiddels worden e-mail, sociale netwerksites en MSN al apart volop genoemd door een groot aantal leerlingen. Het gebruik is enorm gestegen. Van de 163 leerlingen zijn er nu al 131 actief op een sociale netwerksite (in veruit de meeste gevallen op Hyves), wat neerkomt op 80% van de ondervraagden. 118 kinderen maken gebruik van chatten, waarbij MSN en chatfuncties op sociale netwerksites veelal worden genoemd. Dit is 72% van de ondervraagde leerlingen. 20 leerlingen, 12% van de ondervraagden, verzenden of ontvangen e-mailberichten.

Ook het surfen op internet wordt vanaf het negende jaar meer gedaan. 62 leerlingen geven aan dit met regelmaat te doen, dit is 38%. De online spelletjes zijn niet langer meer de populairste vrije tijdsbesteding van het kind op internet. Waar het voor 61 leerlingen nog steeds een belangrijke bezigheid is, is dit nu nog maar 37% van het aantal antwoorden. Voor het negende levensjaar werd dit nog door 56% van de leerlingen genoemd. Dit is dus gedaald.

Naast sociale netwerksites wordt er ook nog een tweede vorm van sociale media genoemd. Kinderen gaan meer gebruik maken van videosites als YouTube. Dit om muziek en filmpjes te bekijken of luisteren. Erg actief wordt hier echter nog geen gebruik van gemaakt. 10% van de kinderen, zeventien van de 163 ondervraagden, vulden dit in. Tot slot gaven tien kinderen nog andere opties aan, waaronder forums bijvoorbeeld. drie kinderen maken geen gebruik van internet, twee kinderen worden hiervoor nog te jong geacht door hun ouders, een kind heeft geen internetverbinding.

Hyves, Twitter en Facebook rukken op in het leven van het basisschoolkind

Docenten pikken in de klas signalen op over gebeurtenissen die zich op internet hebben afgespeeld, zo geven zij in interviews aan. Hyves, Facebook en Twitter worden hier bijna unaniem genoemd. De docenten kijken echter allemaal op een andere manier naar deze gebeurtenissen. Zo typeert docent Linda Broer, van basisschool 't Startblok in Honselersdijk, de gebeurtenissen als 'onschuldig'. "Het gebruik van Hyves, Facebook en Twitter is op deze leeftijd nog allemaal erg onschuldig." Een mening die bijvoorbeeld de docenten Willem Neeleman en Mieke van Schie van De Gabrielschool niet delen. Neeleman: "Het draait heel vaak uit op narijheid onder elkaar, dat ze dingen gaan mailen of sms-en over elkaar en dan moet ik ingrijpen." Ook Van Schie spreekt over negatieve signalen die zij constateert. "Dat de kinderen veel met elkaar in contact staan via internet, dat merk ik wel. Ze hebben het over Twitter en Hyves. Toch merk je wel dat het veelal op een negatieve manier is." Het kind in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar maakt dus veelal gebruik van sociale netwerksites, zoals deze docenten bevestigen. Ook enkele professionals kunnen beamen dat deze doelgroep veel actief is op deze vorm van sociale media. "Hyves is populair bij de jongere doelgroep, onder de twaalf jaar, en ook Twitter

wordt steeds meer gebruikt door deze kinderen. Facebook vervangt als ze ouder worden Hyves”, aldus ervaringsdeskundige Jeroen Ernst. Ernst heeft in het verleden internetprojecten gegeven aan leerlingen van 7 en 8 van de basisschool.

Aansluiten bij de doelgroep

De kwestie sociale media wordt dus door kinderen, docenten en professionals als onderwerp van de dag gezien. Maar welke aspecten zijn nu van belang als we het hebben over het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media, aan kinderen van 9 tot en met 12 jaar? Bert Mulder zegt hierover het volgende: “Je zou voorlichting over sociale media kunnen inrichten over hoe het in de bredere zin werkt. Als je bijvoorbeeld auto gaat rijden is het belangrijk om te weten hoe dat moet. Dus hoe werkt autorijden nu eigenlijk?” Dit is volgens Mulder een belangrijk aspect. Leon Schroder, medewerker van HCO (educatieve partner van het onderwijs) heeft hier een iets andere kijk op. Hij zegt: “Ervan uitgaande dat deze kinderen het gebruiken is het belangrijk om het plezier ervan te benadrukken, wat je er mee kunt. Vervolgens kanttekeningen maken over het misbruik ervan.” Hij benadrukt dus heel erg de positieve kant van sociale media. Yvonne Abhau, medewerker van Centrum 1622, vindt het op haar beurt weer belangrijk dat de informatie aansluit bij de doelgroep en dat je goed moet ‘peilen’ waar zij zitten met hun internetgebruik om daar vervolgens op in te haken.

Docenten zoeken bij het voorlichten van hun leerlingen naar handvatten. Volgens basisschooldocent Marty Smit zijn leerkrachten op zoek naar een duidelijke oorzaakgevolg-schets die helder is voor kinderen om te begrijpen. Desiree Zuiderwijk op haar beurt vindt het belangrijk om sociale media concreet te maken voor leerlingen en wil op deze manier bewustwording creëren voor de leerlingen, dit kan bijvoorbeeld met praktijkvoorbeelden. Visueel en voelbaar zijn voor docent Willem Neeleman belangrijke begrippen. “Dat zet kinderen pas echt aan het denken”, aldus de leerkracht van groep 8.

Analyse

In de theorieboeken staat duidelijk dat het kind vanaf het negende jaar de drang heeft om ergens bij te horen. Dit uit zich ook op internet in het aangaan van vriendschappen op een sociale netwerksite. Vanaf het negende levensjaar heeft 80% van de leerlingen een eigen profielpagina op een netwerksite. Als we dit in de praktijk toetsen, komen we tot eenzelfde conclusie. Ook in ons onderzoek maakt 80% van 163 ondervraagde kinderen gebruik van sociale media, met als doel in contact staan met (internet)vrienden. Het online spelletjes spelen neemt af of gaat verder via sociale netwerksites. Professionals en vooral docenten, die werkzaam zijn met de doelgroep, zijn het er over eens dat het negende levensjaar het moment is om het kind voor te lichten op internet. Zij vangen de signalen op van gebeurtenissen die zich op sociale media hebben afgespeeld.

Kortom:

- Kinderen van negen tot twaalf jaar zijn volop actief op sociale media.
 - 4 op de 5 kinderen heeft een profielpagina op een sociale netwerksite als Hyves.
 - Kinderen maken op school vanaf hun negende levensjaar gebruik van internet, veelal voor het opzoeken van informatie voor werkstukken.
 - Voorlichting op het gebied van sociale media moet interactief, tastbaar en zichtbaar worden gemaakt.
 - Aan de positieve kanten van sociale media moet net zo veel aandacht worden besteed als aan de negatieve kanten.
-

Conclusie

Kinderen zijn vanaf hun negende jaar vrijwel allemaal actief op sociale media. 4 van de 5 kinderen heeft dan al een profielpagina op een sociale netwerksite als Hyves of Facebook. Kinderen mogen vanaf groep zes van de basisschool, op school gebruik maken van internet. Het gebruik van sociale media is echter ten strengste verboden omdat scholen hier in de meeste gevallen nog geen beleidsplan voor hebben geschreven. Het gebruik van internet beperkt zich dan ook tot het opzoeken van informatie voor bijvoorbeeld een werkstuk. Wanneer het kind vanaf het negende leeftijd voorgelicht zal worden, dan is het belangrijk dat de voorlichting interactief, tastbaar en zichtbaar is gemaakt. Bovendien moeten zowel positieve als negatieve punten worden benoemd.

Inleiding

Naast de informatie vanuit het theoretisch kader hebben ook de eerste twee deelvragen vanuit de praktijk aangetoond dat het gebruik van sociale media voor kinderen, vanaf het negende jaar interessant wordt. Maar wat voor voordelen heeft dit nu voor het kind en zijn omgeving? De vraag die we voor zullen leggen aan kinderen, docenten en professionals luidt: Welke voordelen van het gebruik van sociale media zijn belangrijk bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12?

Het kind staat graag in contact met anderen

Kinderen die gebruik maken van sociale media staan gemakkelijk in contact met anderen en kunnen op de hoogte blijven hoe het met de ander gaat en waar hij of zij zich mee bezig houdt. Dit is vrij eenvoudig via sociale netwerksites omdat kinderen daar vrienden kunnen toevoegen aan hun netwerk. Doormiddel van hun profielpagina worden ze op de hoogte gehouden van berichten die anderen publiceren (Pardoen, 2011). In de basisschooltijd is het opbouwen van relaties met vrienden belangrijk omdat dit een oefening is om competenties te ontwikkelen voor latere relaties met mensen om hen heen. Gezien het feit dat internet een belangrijke rol speelt in de maatschappij is het een voordeel dat kinderen ook op internet hun vriendschappen kunnen vormen en hieruit informatie of een andere kijk op het leven kunnen krijgen (Feldman, 2009). Een ander voordeel van sociale media is dat kinderen contact kunnen hebben met de hele wereld. Dit houdt in dat ze bijvoorbeeld gemakkelijk kunnen communiceren met familie in Australië. Daarnaast is zien en gezien worden voor kinderen ook belangrijk, sociale media kan hierin een middel zijn om te gebruiken. Verder kunnen kinderen gemakkelijk dingen promoten. (Molletje, 2011).

Uitkomsten van ons onderzoek

Inleiding

Om goed te kunnen onderzoeken wat nu de voordelen van sociale media zijn hebben we deze vraag neergelegd bij leerlingen van groep 6,7 en 8, docenten en professionals op het gebied van voorlichting, internetgebruik en hulpverlening voor jongeren. Deze informatie zetten we tegenover de uitkomsten vanuit de literatuur. Zo kunnen we vergelijken welke voordelen er uit de theorie naar voren komen en of deze in de praktijk worden herkend. Hierbij spreken we met drie verschillende soorten mensen. Het kind in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar, diens docenten en de professionals op dit gebied.

147 van de 163 leerlingen	90%	Snel contact op kunnen nemen met vrienden
119 van de 163 leerlingen	73%	Chatten met verschillende mensen
103 van de 163 leerlingen	63%	Vrienden/familie vaker kunnen spreken via sociale netwerksite
91 van de 163 leerlingen	56%	Foto's en video's uploaden, bekijken en een album maken
39 van de 163 leerlingen	24%	Met vrienden online spelletjes spelen via de sociale netwerksite
39 van de 163 leerlingen	24%	Snel vriendschappen kunnen sluiten
28 van de 163 leerlingen	17%	Overige antwoorden

Totaal aantal ondervraagde leerlingen: 163, zij gaven in totaal 566 antwoorden middels een vragenlijst met open vragen

Resultaten

In de bovenstaande tabel hebben we de antwoorden van de leerlingen van basisscholen de Vrije Ruimte uit Den Haag, 't Startblok uit Honselersdijk en de Gabrielschool uit Delft verzameld. Er zijn bij de vraag: 'Wat vind je leuk aan sociale media', 566 antwoorden gegeven door de 163 leerlingen. 90% van de leerlingen gaf aan dat ze snel contact maken met vrienden een groot voordeel vonden van sociale media. Een groot aantal van deze 90% gaf aan dat Hyves, Facebook en MSN hierin een belangrijke rol speelde. Als we gaan kijken naar wat er per klas geantwoord wordt, komt naar voren dat Facebook meer gebruikt gaat worden in de oudere klassen.

Chatten wordt tevens beschouwd als groot voordeel van sociale media. 73% van de leerlingen chatten met anderen via MSN of hun profielpagina op de sociale netwerksites, zoals Hyves. 103 antwoorden van de leerlingen omvatten het plaatsen van berichten op hun eigen profielpagina en het updaten en bijhouden van hun profiel. Er wordt hiermee bedoeld dat ze hun persoonlijke gegevens bij houden, hun status updaten, agenda's bijhouden en evenementen toevoegen. Al met al is dit 63% procent van de ondervraagde leerlingen.

Foto's en video's uploaden, bekijken en een album maken wordt door 56% van de leerlingen genoemd als voordeel van sociale media. Dit zijn 91 leerlingen die zich hier mee bezig houden. Vooral vakantiefoto's en foto's van familie en sport worden vaak genoemd. Het spelen van online spelletjes via sociale media en het snel vriendschappen kunnen sluiten eindigen beiden met 24% van de leerlingen. Via sociale netwerksites als Hyves is er de mogelijkheid om spelletjes als Bubble Laguna, Darts Challenge of Crystical met meerdere mensen tegelijk kan spelen. De mogelijkheid om snel vriendschappen te sluiten wordt door 39 kinderen ook gezien als voordeel. Tot slot gaven 28 leerlingen een ander antwoord. In deze categorie zijn ook leerlingen opgenomen die geen gebruik (mogen) maken van sociale media. Dit komt neer op 17% van de leerlingen.

Grotere wereld met meer mogelijkheden

Waar kinderen het dus een absoluut voordeel vinden om snel contact te leggen met mensen uit hun netwerk, daar kijken docenten en professionals weer anders tegen de voordelen van het gebruik van sociale media aan. We kunnen unaniem stellen dat alle docenten het belangrijk vinden dat het kind op de hoogte is van wat er zich in de wereld afspeelt. Opvallend is dat dit door kinderen niet genoemd wordt. Zo zegt basisschooldocent Marty Smit: "Leerlingen zijn op de hoogte van lokale, landelijke en ook internationale nieuwsberichten. Dit geeft hen de gelegenheid eigen meningen te vormen door erover te praten/chatten met anderen." Linda Broer voegt hier aan toe: "Kinderen leven in een grotere wereld en hebben meer mogelijkheden om hun kennis over de wereld te vergroten." Inmiddels hebben we ook inzicht gekregen in het feit dat er bij docenten veelal negatieve aspecten rondom sociale media te verzinnen zijn. Zo zegt Corry van Klaarbergen op de vraag wat de positieve kanten van sociale media zijn: 'alleen maar negatieve dingen te zien'.

Professionals zien beduidend meer voordelen. Zo is Yvonne Abhau van Centrum 1622 van mening dat 'kinderen sneller hun gevoelens uiten'. Iets wat Bert Mulder kan beamen: "Heel veel mensen kun je bereiken, je kunt jezelf uitdrukken, je kunt laten zien wie je bent en wat je doet. Daarnaast kunnen andere mensen jou zien en ik kan andere mensen zien. Vervolgens kunnen we daardoor samen dingen doen die vroeger niet mogelijk waren." Scarlett Zwartkruis, coördinator van het Jongeren Informatie Punt, denkt dat jongeren juist goed te bereiken zijn via sociale netwerksites. "Je kunt het als middel inzetten om jongeren iets bij te brengen, iets aan te leren of de informatie overdracht te realiseren."

Analyse

In deelvraag 3, die gaat over de voordelen van sociale media, hebben we gekeken of er grote verschillen zijn in de beleving van het kind zelf, diens docenten en professionals rondom dit gebruik. Waar de literatuur zegt dat het onderlinge contact tussen kinderen belangrijk is voor het verbreden van het sociale netwerk, daar horen we dit ook uit de mond van de kinderen zelf. Zij geven aan dat ze het snel contact maken met anderen een voordeel vinden. Ook chatten met vrienden, familie en kennissen wordt als groot voordeel gezien door het kind. We kunnen stellen dat docenten zich kunnen vinden in de voorbeelden die leerlingen geven rondom de voordelen van sociale media. Zij voegen hier aan toe dat ze sneller op de hoogte zijn van gebeurtenissen in de wereld en noemen dit het grootste voordeel. Professionals kijken veelal naar de gevoelens van kinderen, welke via sociale media gemakkelijker kunnen worden geuit, bovendien kun je je emoties uitdrukken en hier steun of waardering voor krijgen via het internet.

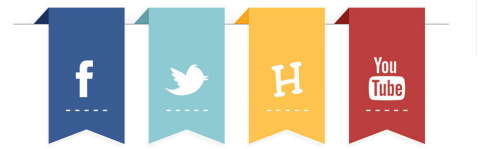

Kortom:

- Kinderen van negen tot twaalf jaar gebruiken sociale media vooral om snel contact te kunnen maken met hun (online) vrienden.
 - De chatfunctie wordt door kinderen als voordeel gezien, omdat hier geen programma's voor te hoeven worden gedownload.
 - Docenten vinden het een voordeel dat jongeren sneller op de hoogte zijn van belangrijke gebeurtenissen over de gehele wereld.
 - Docenten zien eveneens in dat kinderen via sociale media een breder netwerk op kunnen bouwen.
 - Professionals zijn van mening dat gevoelens gemakkelijker geuit worden en emoties kunnen worden uitgedrukt via sociale media. Zij zien dit als een voordeel.
-

Conclusie

Kinderen maken in de leeftijd van negen tot en met twaalf jaar gebruik van sociale media. Dit doen zij veelal functioneel, met als doel zo snel mogelijk in contact te kunnen komen met (online) vrienden. De chatfunctie is hierbij heel interessant, aangezien je hier geen extra programma voor hoeft te downloaden op de computer. Docenten zien eveneens dat het kind een breder netwerk opbouwt via het internet, maar vinden het ook belangrijk dat kinderen meer op de hoogte zijn van gebeurtenissen in de wereld. Professionals noemen het een groot voordeel dat gevoelens gemakkelijker kunnen worden geuit, ook emoties worden sneller uitgedrukt. Hierdoor zijn kinderen sneller in staat elkaar een te steunen.

Inleiding

Nu we overzichtelijk hebben welke voordelen het gebruik van sociale media voor onze doelgroep kan hebben zijn we ook op zoek naar de nadelen van dit gebruik. Liggen er gevaren op de loer, en zo ja welke? Door een helder beeld te schetsen van de nadelen, kunnen deze gevolgen mogelijk via een preventieve voorlichting worden verkleind. Het kind kan op die manier meer plezier beleven aan sociale media, en sociale netwerksites in het bijzonder. Hiervoor zullen we opnieuw de kinderen, docenten en professionals de vraag stellen: Welke nadelen van het gebruik van sociale media zijn belangrijk bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

De nadelen vanuit de theorie

Helaas kan het gebruik van sociale media ook nadelige gevolgen hebben voor het kind in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar. Wanneer we kijken naar hoofdstuk 6 van ons eigen onderzoek, worden er bij punt 6.4 een aantal nadelen van sociale media beschreven. Privacygevoeligheid is een nadeel van sociale media. Doordat er een mogelijkheid is om foto's, filmpjes en berichten achter te laten op de profielpagina van de gebruikers, kunnen deze door een ieder worden gelezen. Wanneer de privacyinstellingen niet zijn aangepast, kan de profielpagina op de sociale netwerksite door een ieder worden bekeken. Wanneer kinderen eenmaal gegevens op het web zetten kan iedereen bij deze gegevens. Een onbekende heeft dus inzicht in iemand anders zijn leven. Pestgevoeligheid is tevens een groot nadeel in de leeftijdscategorie van kinderen tussen de 9 en 12 jaar. Wat belangrijk is om niet te vergeten is dat hoe meer een kind over zichzelf kenbaar maakt, hoe kwetsbaarder een kind is voor pestgedrag. Het kind levert namelijk zelf de informatie waarmee pester het kind kan pesten. Op de profielpagina kunnen online vriendschappen worden afgesloten. Dit kan ook met onbekende mensen en dit is een nadeel. Via sociale netwerksites bestaat er de mogelijkheid om elke gebruiker ervan te vinden. dit maakt het dat de informatie die de gebruiker zet op zijn profielpagina, voor elke andere gebruiker deels of helemaal beschikbaar is. (Feldman, 2009) Andere nadelen van sociale netwerksites zijn dat gebruikers er gemakkelijk beeld- en tekstmateriaal van anderen neer kunnen zetten waar auteursrecht op kan zitten. Dit is juridisch strafbaar, alleen zijn weinig mensen op de hoogte dat dit ook binnen sociale netwerksites het geval is.

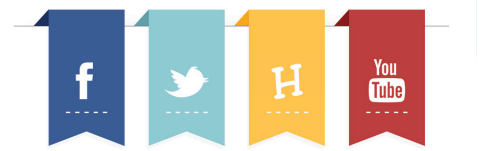
Uitkomsten van ons onderzoek

Inleiding

Kinderen van groep 6, 7 en 8 zijn belangrijke informanten voor ons onderzoek. In deelvraag 2 is al naar voren gekomen dat er veel gebruik wordt gemaakt van sociale netwerksites. Middels een vragenlijst met open vragen willen we bekijken wat deze leerlingen als nadelen van sociale media ervaren. Daarnaast zullen we signalen van docenten in kaart brengen en vragen we professionals om de nadelen te analyseren. Met de vragenlijst hebben we 163 kinderen bereikt. Zij waren samen goed voor 434 antwoorden.

126 van de 163 leerlingen	77%	Er ontstaan vaak (onbedoelde) ruzies
117 van de 163 leerlingen	72%	Gemakkelijker om iemand te pesten
101 van de 163 leerlingen	62%	Werkt verslavend
32 van de 163 leerlingen	20%	Ongewenste reclame
27 van de 163 leerlingen	17%	Chat en game uitnodigingen zijn vervelend
19 van de 163 leerlingen	12%	Gemakkelijk vriendschappen sluiten met onbekenden
10 van de 163 leerlingen	6%	Er zijn geen nadelen
10 van de 163 leerlingen	6%	Overige antwoorden

Totaal aantal ondervraagde leerlingen: 163, zij gaven in totaal 434 antwoorden middels een vragenlijst met open vragen

Resultaten

De bovenstaande antwoorden, zijn net als bij de andere deelvragen, beantwoord door de drie scholen uit Den Haag, Delft en Honselersdijk. De 163 ondervraagde kinderen gaven ditmaal 434 antwoorden in de vragenlijst. Waar in deelvraag twee al door diverse docenten werd gesproken over pestgedrag en ruzies, daar blijkt dat leerlingen dit zelf ook beamen als nadeel van sociale media gebruik.

Ruim driekwart van de 163 ondervraagde leerlingen, 77%, geeft aan dat er vaak ruzies ontstaan op sociale netwerksites. Hiervan geeft een groot deel aan dat zinnen verkeerd worden begrepen en er hierdoor onbedoelde ruzies ontstaan. 72% van de leerlingen zegt dat pesten gemakkelijk en veel voor komt op deze vorm van sociale media. Hierbij gaat het niet om onbedoelde pesterijen, maar wordt iemand bewust gekwetst via het internet.

62% van de leerlingen vindt dat sociale media een verslavende werking heeft en ziet dit als een nadeel. 'Ik kan niet zonder internet of sociale media' en 'Wat moet ik zonder mijn smartphone', zijn veel voorkomende uitspraken. Vooral in groep acht wordt het gebruik van de mobiele telefoon als een oorzaak van een verslaving aan sociale media gezien. Berichten komen immers binnen op de telefoon en kunnen hier ook mee verstuurd worden.

Twintig procent van de 163 ondervraagde leerlingen vindt het vervelend dat er voortdurend misleidende reclame op het beeldscherm verschijnt bij het gebruik van sociale media. Deze kun je niet goed wegstappen. Ook game uitnodigingen worden door 17% van de ondervraagden als vervelend ervaren. Hierbij geldt duidelijk je houdt ervan of je verafschuwt het, aangezien een groot deel bij deelvraag drie aangaf graag online spelletjes te spelen via sociale netwerksites.

Gemakkelijk vriendschap kunnen sluiten met onbekenden wordt terecht ook opgemerkt als nadeel. Negentien leerlingen geven dit aan, dit is slechts 12% en een duidelijk teken dat kinderen hier niet zo goed aan hebben gedacht. Tot slot ziet 6% van de leerlingen geen enkel nadeel aan het gebruik van sociale media, en tot deze groep behoren niet de personen die er geen gebruik van maken. Nog eens 6%, slechts tien leerlingen, gaven een overig antwoord.

Kind overziet gevolgen niet

Docenten hebben een andere kijk op het fenomeen sociale media, maar vrezen ook unaniem het pestgedrag via het internet. Ludo Lohbeck is van mening dat pesten via internet een veel grotere impact kan hebben op het kind. "Wanneer pesten normaal voorkomt dan is dit buiten op de straat. Dan komt de pester niet binnen de persoonlijke grens van het kind. Op het moment dat een kind op zijn kamer zit en te maken heeft met cyberpesten, overschrijden pesters een bepaalde grens. Dan komt pest gedrag veel harder binnen omdat het op je eigen veilige vaste plek is, namelijk de kamer van het kind." De kinderen denken echter niet zo aan de negatieve aspecten en gebruiken sociale media puur functioneel. Dat deze manier van vrijetijdsbesteding vervelende gevolgen kan hebben, daar wordt niet bij stilgestaan. Lohbeck is zich hier zeker bewust van en probeert hier al op in te spelen. "Ik licht ze nu al in over de gevolgen die het kan hebben, als ze er rare berichten op achterlaten. Dat is voor nu niet een heel groot probleem maar wanneer ze in de pubertijd komen en een stage gaan zoeken, kunnen bedrijven die berichten nog achterhalen." Een woord als 'privacy' is het gemiddelde kind in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar nog vreemd, zo vult docent Linda Broer aan. "Indien kinderen niet goed begeleid worden kan het de privacy en veiligheid schenden. Dit is naar mijn idee het grootste nadeel van sociale media." Mieke van Schie denkt eveneens dat het kind de gevolgen van hun handelingen op internet, niet kan overzien. "Door impulsiviteit wordt een grote bron ellende aangeboord en de kinderen zijn zich niet bewust van hoe groot en nadelig dat effect is. Dus daarom zijn wij niet zo blij met kinderen die met hun telefoon bezig zijn op school. We moeten daar eerst een goed beleidsplan voor hebben."

Het woord beleidsplan is gevallen. Leon Schroder is werkzaam voor HCO en hij adviseert scholen en docenten op allerlei gebieden, waaronder de nieuwe media. Het geven van een voorlichting roept bij Schroder de nodige vraagtekens op. "Het is nuttig om kinderen voor te lichten alleen het suggereert dat de school op de hoogte is van dat soort zaken." Schroder voorziet problemen na het geven van een voorlichting. Hij vraagt zich af of een voorlichting niet juist meer vragen oproept bij kinderen en hun ouders. "Ik vind dat de school een rol moet innemen over de nieuwe media. Je kunt niet een klein stukje aanbieden en verder niet. Kinderen komen thuis en hebben allerlei vragen aan de ouders. Scholen brengen het er makkelijk vanaf. Ze weten het niet, huren iemand in en het is goed. Dat zien we bij het HCO ook, alleen wij laten het niet gebeuren dat het

sporadisch een voorlichting geven is. Het is onze verantwoordelijkheid om scholen te wijzen op het feit dat het probleem niet in een voorlichting klaar en opgelost is. Het vraagt meer opbouw.” Binnen ons onderzoek heeft Schroder een afwijkende kijk op het geheel, ten opzichte van de overige professionals die wij hebben besproken. Desondanks is deze kijk vanuit zijn beroep zeer doordacht en belangrijk voor ons onderzoek. We kunnen constateren dat Schroder het een nadeel vindt dat scholen voorlichting willen geven over sociale media, zonder dat er een beleidsplan aanwezig is. “Het is als een schaatscoach het Nederlands voetbalteam te laten coachen”, sluit hij af met een passende uitspraak.

Jeroen Ernst, ervaringsdeskundige op het gebied van het aanbieden van internetprojecten, richt zich net als de docenten op de gevolgen van bepaalde handelingen op internet, als grootste nadeel. “Ik denk dat leerlingen zelf niet beseffen waar de informatie naar toe gaat en wie het kan zijn, hoeveel mensen dat kunnen zien enzovoort. Dat ze de begrippen van privacy niet kennen en dat ze daar redelijk onschuldig mee omgaan. Dat heeft te maken met het eerste wat ik vertelde: namelijk dat ze het gebruiken omdat het leuk is.” Scarlett Zwartkruis, coördinator van het JIP, sluit zich hier bij aan en voegt er een voorbeeld aan toe. “Berichten als: ‘Ik heb vet gezopen of ik heb er drie gehad vannacht’ plaatsen jongeren gewoon. Dit is wel fout. En niet door hebben dat de hele wereld, zelfs in Thailand, het gelezen kan hebben. Dat is het grootste gevaar. En ook dat de berichten die geplaatst worden nooit meer van internet gehaald kunnen worden.” Yvonne Abhau van Centrum 1622 heeft vanuit het werkveld opgemerkt dat kinderen nauwelijks iets afweten van privacy. Ernst heeft hier begrip voor: “Ik heb een aantal keren contact met Hyves gehad omdat de privacy instellingen moeilijk te vinden waren. Dit heb ik ook meegenomen naar de leerlingen door ze te vragen om alle moeilijke woorden van de privacy instellingen te onderstrepen en dit waren er uiteindelijk heel erg veel.”

Analyse

Pesten en ruzie maken zijn veel voorkomende nadelen die sociale media met zich meebrengt, zo wordt door de theorie en praktijk bevestigd. Pesten en ruzie maken blijkt gemakkelijker om te doen via sociale media, zo is de mening van de kinderen zelf. Ook merken zij een verslavende werking op, die ten koste kan gaan van bijvoorbeeld schoolprestaties. Docenten vangen signalen op in de klas, van nare gebeurtenissen die zich op sociale media hebben afgespeeld. Zij willen hier op inspelen middels het geven van een voorlichting, maar scholen hebben geen beleidsplan die zij kunnen volgen. Hierdoor kan een voorlichting meer vragen dan antwoorden oproepen, zo zijn de professionals van mening. Tot slot is het een groot nadeel dat kinderen de gevolgen van hun handelingen op internet niet overzien en hebben ze geen weet van privacyinstellingen.

Kortom:

- Via sociale media ontstaan er gemakkelijker ruzies en pesterijen, zo is de mening van de kinderen.
 - Pesten via internet kan een grotere impact hebben omdat de pester binnen de persoonlijke grens van het kind komt.
 - Kinderen gebruiken sociale media puur functioneel en houden geen rekening met de gevolgen die hun handelingen met zich mee kunnen brengen.
 - Docenten vinden het hun taak om de kinderen voor te lichten, maar hebben op school vaak geen beleidsplan. Hierdoor kan een voorlichting juist meer vragen oproepen dan antwoorden.
 - De privacy instellingen zijn lastig te vinden en vaak ingewikkeld verwoord voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar.
 - Slechts 51% van de ouders vindt het hun taak om kinderen wegwijs te maken op internet
-

Conclusie

Via sociale media kan gemakkelijker ruzie worden gemaakt en ontstaan er sneller pesterijen. Dit wordt bevestigd door kinderen, ouders en professionals. Je ziet elkaar niet en iets typen is gemakkelijker dan het in iemands gezicht tegen iemand zeggen. Pesten via sociale media kan een grote impact hebben, omdat het binnen de persoonlijke grens van het kind komt. Het kind kijkt nauwelijks naar privacyinstellingen en gebruikt sociale media puur functioneel, namelijk om vrienden te maken en snel in contact te komen met (online) vrienden. Op de websites van Facebook en vooral Hyves zijn de privacyinstellingen lastig terug te vinden en is de tekst op deze website veelal ingewikkeld verwoord.

Inleiding

De beantwoording van deze deelvraag ligt op een ander vlak dan de voorgaande. Als we gaan kijken naar de eerste twee deelvragen omvatten deze informatie over het kind op internet. Deelvraag drie en vier geven inzicht over de voor en nadelen van sociale media. In de volgende twee deelvragen spelen we in op wat het nu inhoudt om een voorlichting te geven. Wat zijn daar nu de belangrijke aspecten van en bestaat er überhaupt al een voorlichting over sociale media? De vraag formuleren we als volgt: Welke kennis over voorlichting van het gebruik van sociale media bestaat er al?

Voorlichting

Als we in het woordenboek het werkwoord voorlichten intypen krijgen we de volgende betekenis: 'Het geven van informatie door middel van communicatie, waardoor een geïnteresseerde kan komen tot een betere afweging en tot een keuze bij beslissen en het vormen van meningen in een concrete situatie' (Woordenboek). Als we dit koppelen naar het geven van voorlichting aan basisschool leerlingen dan leert het kind door deze informatie goede, doordachte keuzes te maken op het internet. Bij een voorlichting wordt stilgestaan bij een actueel onderwerp en wordt het kind gestimuleerd om de verkregen informatie zelfstandig toe te passen in de praktijk. Het ideale beeld kan bijvoorbeeld zijn dat het kind zijn profielpagina leert afschermen voor vreemden en vriendschapsverzoeken van onbekenden leert negeren.

Bestaande voorlichtingen

Wanneer we gaan kijken naar bestaande voorlichtingsvormen op het gebied van sociale media komen er drie spelers op dit gebied specifiek naar voren namelijk: Mediawijsheid, Mijn Kind Online en JSO (Jeugd Samenleving en Opvoeding). Deze drie organisaties houden zich bezig met internet, sociale media en het gebruik van jongeren hiermee.

Mijn Kind Online omschrijft dat kinderen willen laten weten dat ze bestaan, waardoor ze persoonlijke informatie op hun profielpagina plaatsen. Kort samengevat geeft Mijn Kind Online aan dat kinderen sociale netwerksites gebruiken om andere mensen te bekijken en zelf bekeken te worden. Daarnaast om te communiceren met mensen uit hun netwerk, ze zoeken bevestiging naar hun positie binnen de groep. Mijn Kind Online biedt hier als hulpverleningsvormen voor scholen onder andere avonden over internet en seks en kinderen en internet. Daarnaast bieden zij ook workshops voor docenten over jeugdcultuur op internet en geven zij gastlessen over het veilig gebruik van internet voor leerlingen (Stichting Mijn Kind Online, , 2011).

Mediawijsheid is daarentegen een organisatie die zelf geen voorlichting geeft maar zich meer positioneert als vraagbaak voor ouders en scholen op het gebied van mediawijs zijn. De uitspraken van Mediawijsheid komen overeen met die van Mijn Kind Online, beiden zeggen dat kinderen zich willen profileren en hun positie binnen een groep te willen vinden alleen geeft Mediawijsheid deze informatie en richt zich niet op voorlichting.

JSO houdt zich, net als Mijn Kind Online, ook bezig met de preventie op het gebied van veilig gebruik leren maken van internet. Zij richten zich hierbij op de docenten, die worden bijgeschoold om het kind op school goed te kunnen voorlichten. Dit doen ze vanuit een projectvorm. In deze projectvorm, aangeboden door professionals van JSO staan een aantal vragen centraal.

- Wat doen kinderen en jongeren op internet?
- Hoe ervaren ze dat?
- Welke invloed heeft internet op hun ontwikkeling?
- Op welke manier kun je kinderen en jongeren begeleiden in de digitale wereld?
- Hoe zorg je voor veilig internetgebruik?(JSO, 2012)

Al met al zijn er dus professionals die voorlichting geven en informatie verschaffen op het gebied van sociale media en het gebruik hiervan. Helaas is het niet gelukt om in contact te komen met medewerkers van Mijn Kind Online en Mediawijsheid. Het project van JSO staat nog in de kinderschoenen, waardoor ook zij ons geen informatie konden verschaffen.

Uitkomsten van ons onderzoek

Inleiding

Docenten zijn op zoek naar handvatten om een voorlichting over sociale media te geven en professionals kunnen hierin ondersteuning bieden. Opvallend is echter wel dat er bij de docenten helemaal geen duidelijkheid is over wat sociale media nu precies is. Na het afnemen van negen interviews kunnen we stellen dat de docenten het begrip sociale media uit het verband rukken. Professionals hebben een duidelijker beeld over wat sociale media precies betekent voor de kinderen van 9 tot en met 12 jaar. Voor de duidelijkheid: **Sociale media zijn online communicatiemiddelen die het mogelijk maken om ervaringen en meningen van gebruikers te kunnen delen met andere gebruikers waarmee ze in contact staan.**

Docenten	Wat verstaan zij onder het begrip sociale media?
Docent 1	Mediakanalen die je kan gebruiken voor je sociale netwerk
Docent 2	De netwerksites als Facebook, Hyves en Linked-in. Daarnaast ook het medium Twitter
Docent 3	Hyves, Facebook, Twitter etc. Netwerksites waarbij je met elkaar in contact kunt staan via internet
Docent 4	Alles waar mensen, wanneer ze willen, op ieder moment van de dag met elkaar in contact kunnen staan. Dus Hyves, MSN en Twitter
Docent 5	Sociale media vind ik een verzamelnaam voor alle mogelijke manier om informatie met elkaar te delen
Docent 6	Als je het hebt over sociale media gebruiken wij smart boarden, YouTube filmpjes, en de gebruiken de kinderen het internet om te surfen
Docent 7	Alles wat met internet gebruik te maken heeft
Docent 8	Contact maken via de computer of telefoon met andere mensen
Docent 9	Digitale contacten via Facebook, Hyves of sms

Professionals

Professional Jeroen Ernst	Alle middelen die mensen gebruiken om met elkaar in contact te staan, telefoon, internet en alle applicaties die daar op staan om met elkaar in contact te komen
Professional Leon Schroder	Online media die gericht zijn op het verbinden van netwerken en vriendenkringen, Hyves, Facebook en ga zo maar door
Professional Scarlett Zwartkruis	Facebook, Hyves, Twitter, Blogs, kort samengevat, sites waar je ervaringen kunt achterlaten op websites
Professionals Yvonne Abhau	De hele sociale wereld waarin je contact met elkaar hebt online
Professional Bert Mulder	Sociale media is het aspect van web 2.0, dat je op allerlei verschillende manieren in contact kunt staan met elkaar.

Resultaten

Als we gaan kijken naar de gegeven antwoorden dan zijn docenten nog zoekende naar de exacte betekenis van sociale media. Als we hier de oorzaak van proberen te achterhalen dan zien we onder meer dat dit kan komen omdat ze zelf nauwelijks actief zijn op sociale media of omdat ze zich slechts beperken tot de sociale netwerksites als Hyves en Facebook. Opvallend is dat een aantal docenten sms'en en bellen ook als sociale media gebruik zien. Dit is onjuist aangezien je hier geen ervaringen en meningen van andere gebruikers kunt delen en dit zich niet via internet afspeelt. Voor meer informatie over de betekenis van sociale media verwijzen we jullie graag terug naar het theoretisch kader, waar je uitgebreid kunt lezen welke vormen van sociale media er bestaan en hoe deze gebruikt worden door jongeren.

Welke kennis hebben scholen in huis?

Nu we weten dat docenten nog niet helemaal weten wat sociale media precies is, is het interessant om te kijken welke kennis scholen in huis hebben, die kunnen bijdragen aan het eventueel tot stand komen van een voorlichting. We kunnen concluderen dat dit nog maar weinig is. De docenten richten zich nu eerst op internetgebruik, maar kunnen eigenlijk al niet meer om sociale media heen. Zo vertelt Mieke van Schie: "We hebben wel een protocol over internetgebruik, als ze op een verkeerde website terecht komen moeten ze dat melden bij de leerkracht. Dus in die zin is er wel iets maar het is nog niet dichtgetimmerd." Ludo Lohbeck voegt hieraan toe: "Via televisieprogramma's worden zaken op het gebied van sociale media gebruik duidelijk. We hebben daar iets over in de schoolkrant staan en op de website staat een stuk over cyberpesten. Dit zijn de manieren waarop wij voorlichting geven aan de leerlingen." Marty Smit geeft aan dat er voorlichting wordt gegeven aan ouders en leerlingen waarin online gedrag wordt besproken maar niet specifiek sociale media. Er is dus geen eenduidige lijn die gehanteerd wordt op de drie ondervraagde scholen. We kunnen daar zelfs aan toevoegen dat dit ook per klas heel verschillend is en echt in handen ligt van de docent zelf.

In sommige gevallen wordt er door de scholen externe personen ingehuurd om voorlichting te geven over sociale media gebruik. Medewerkers van Bureau Halt of andere professionals komen dan voorlichting geven over internetgebruik en nemen hier sociale media in mee. Dit zowel voor leerlingen als voor hun ouders. Een voorbeeld hiervan komt van Mieke van Schie: "Wat wij zelf doen is altijd de professionals inhuren, we hebben een keer een sociale media ouderavond gehad, alleen kwamen er maar tien ouders op af en dan sla je de plank mis. Het pesten en de bewustwording is nog niet zo ver. De ouders die er waren, waren al geconfronteerd met het cyberpesten bij hun kind." Docenten zelf doen steeds vaker een cursus tot ICT-coördinator.

Welke ervaring hebben de door ons ondervraagde professionals?

Wanneer we de vraag: 'Welke kennis er al bestaat over het geven van voorlichting over sociale media', bij professionals neerleggen komen er andere antwoorden uit als dat docenten ons vertelde. Jeroen Ernst is een professional welke de voorlichting @internet heeft gegeven vanuit Centrum 1622 aan groep 7 en 8 van de basisschool. Hij heeft dus al de nodige ervaring. "Het project ging vooral over Hyves en minder over Facebook. De kern was dat wat je ook op internet doet, het blijft altijd staan op internet. Dus als jij je privacy instellingen niet goed instelt het bewaard blijft, dat iedereen dit kan zien, gebruiken of misbruiken. Daarnaast ging het over wat internet is, hoe het ontstaan is en wat je ermee kunt." Kortom Ernst hield zich bezig met een voorlichting over internetgebruik, waar ook het aspect sociale media benoemd werd. Ernst zag met eigen ogen dat kinderen in groep 8 echt actief werden op sociale media. In de klassen daaronder zijn kinderen al bezig met Hyves en kun je deze nog sturen in online gedrag, opvattingen over internet en privacy instellingen. Leon Schroder van het HCO vindt het belangrijk dat een voorlichting interactief moet zijn en geen eenrichtingsverkeer: "Een goede voorlichting moet voldoen aan dat het aansluit bij de doelgroep, interactief is altijd beter. Alleen als jij over sociale media hebt verteld, is het de vraag of het handig is om leerlingen allemaal achter de computer te zetten om een Tweet te laten versturen. Je hebt bijvoorbeeld maar een uur voor dertig man, dan kun je het net zo goed laten zien hoe dat werkt. Dan wordt het een voorlichting met eenrichtingsverkeer. Coöperatieve werkvormen zijn wel handig. Dat je ze met hun buurman even tien vormen van sociale media laat opschrijven en het dan bespreekt, dit is geen eenrichtingsverkeer."

Analyse

Er zijn nog slechts een beperkt aantal organisaties die zich richten op voorlichting op het gebied van sociale media, maar hun kennis delen ze alleen via het internet met anderen. Hierdoor is het niet mogelijk geweest om te spreken met medewerkers van bijvoorbeeld Mijn Kind Online of Mediawijsheid. Kennis over voorlichting in het algemeen is een stuk breder. Zo maken professionals ons duidelijk dat het belangrijk is om een voorlichting te geven die interactief en tastbaar is. Sociale media zijn immers communicatie middelen die het mogelijk maken om met elkaar via internet in contact te staan. Docenten ervaren problemen op het gebied van sociale media. Ze zien vaak dat problemen binnen een klas zich snel verspreiden binnen school en op sociale media worden uitgevochten. De kennis over sociale media is bij docenten beperkt. Professionals hebben de kennis om een voorlichting op het gebied van sociale media te kunnen geven. Deze worden dan ook ingehuurd door scholen. Alleen is het dan wel belangrijk dat er een duidelijke visie is vanuit een school over hoe ze met sociale media omgaan. Anders roept deze voorlichting meer vragen op dan antwoorden.

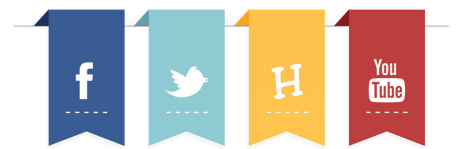

Kortom:

- Sociale media zijn online communicatiemiddelen die het mogelijk maken om ervaringen en meningen van gebruikers te kunnen delen met andere gebruikers waarmee ze in contact staan.
- Mijn Kind Online en Mediawijsheid hebben veel kennis over sociale media gepubliceerd op hun internetsite, maar zijn niet bereikbaar voor persoonlijk advies.
- Scholen hebben vooralsnog vaak geen beleidsplan over sociale media en docenten hanteren hun eigen regels als het gaat om internetgebruik van leerlingen.
- Docenten ervaren problemen die zich voordoen op sociale media, maar kennen de volledige betekenis van dit begrip nog niet.
- Scholen geven media opvoeding soms ook uit handen aan externe personen van bijvoorbeeld Bureau Halt.
- Voorlichting over sociale media moet interactief zijn en geen eenrichtingsverkeer.

Conclusie

Het begrip sociale media blijkt voor docenten onduidelijk te zijn. Het wordt breder getrokken dan dat het daadwerkelijk is. Daardoor is het belangrijk om te inventariseren welke vorm van sociale media door de leerlingen wordt gebruikt. Volgens ons onderzoek beperken kinderen zich veelal tot sociale netwerksites. Docenten hebben dus veel extra kennis nodig over sociale media, maar ook vaardigheden om deze kennis op een geschikte manier over te kunnen brengen. In de praktijk blijken scholen ook niet helemaal klaar te zijn voor een voorlichting over sociale media. Zij hebben vaak geen beleidsplan klaarliggen of een visie uitgesproken. Wanneer zij dit wel hebben is het belangrijk dat de voorlichting geen eenrichtingsverkeer is, maar dat het interactief is met als ondersteuning het nodige beeldmateriaal. Scholen kunnen ook een beroep doen op professionals van bijvoorbeeld Bureau Halt.

Inleiding

Uit het theoretisch kader is al flink wat informatie naar voren gekomen welke inzichten geven over kennis en vaardigheden die docenten nodig hebben om een voorlichting te kunnen bieden. Dit wordt opgevolgd door wat docenten zelf aangeven nodig te hebben aan kennis en vaardigheden. Tot slot komen ook nog een aantal professionals op het gebied van voorlichting aan het woord die hun blik werpen op deze deelvraag. Aangezien docenten aangeven kennis en vaardigheden te missen, willen we van de kinderen weten wat er door docenten toch wordt overgebracht op de leerlingen. Deelvraag 6 luidt: Welke kennis en vaardigheden hebben docenten van basisscholen nodig om voorlichting op het gebied van het gebruik van sociale media aan te bieden.

Opkomst van de internetgeneratie

Vanuit een onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam wordt de rol van de docent binnen het onderwijs op het gebied van omgang met de nieuwe media besproken (Universiteit van Amsterdam, 2012). Docenten hebben volgens het onderzoek de rol om basisschoolleerlingen ondersteuning te bieden in de omgang met computers en televisie. Dit is iets waar leerlingen veel in contact mee komen. Ze hebben vrij toegang in de digitale wereld te gaan ontdekken (Valkenburg, 2002). Het feit dat de opgroeiende generatie in contact komt met sociale media wil niet per se zeggen dat de ouders van nu dit ook hebben mee gemaakt. Een eenvoudige rekensom: internet was in 2007 14 jaar actief (inmiddels dus 19 jaar) en dat wil zeggen dat ouders er niet mee zijn opgegroeid (Nederland, 2005, pp. 24-26.). Wel kunnen ouders zich verdiepen in internet en sociale media gebruik alleen geeft dit geen constante basis voor het veilig gebruiken hiervan door kinderen. Door het veilig en bewust gebruik van sociale media mee te nemen in de lesprogramma's van kinderen heeft dit een groter bereik en is dit constanter. (Kruijs, 2007) Volgens de Open universiteit van Nederland kunnen we spreken over de internetgeneratie wat mensen zijn die na 1985 geboren zijn. Dit zijn de mensen die zijn opgegroeid met allerlei aspecten van het internet zoals: surfen, e-mailen en chatten. Deze generatie weet niet beter dat je door middel van internet heel veel mensen kunt bereiken. Ook blijkt dat de generatie kinderen weinig informatie krijgen over hoe computers, internet en sociale media werken. Het meest leren ze door te leren van hun eigen fouten. Echter is dit de generatie die opgroeit in een samenleving waar computers en internet geïntegreerd zijn en voortdurend in beeld komen wat dus weer goede informatievaardigheden van de gebruiker vraagt (Nederland, 2005, pp. 24-26.).

Docenten op sociale media

Momenteel beslaat 60% van de docenten in het basisonderwijs de leeftijd tussen 45 en 65 jaar. Deze groep docenten kan onmogelijk opgegroeid zijn met internet, laat staan met sociale media. 94% hiervan beschikt in ieder geval over een computer met internet in het huishouden waar hij of zij woont (Went, 2008). 19% van de docenten in de leeftijd van 45 tot 65 jaar maakt dagelijks gebruik van sociale netwerksites. 13% bekijkt wekelijks zijn of haar profielpagina. Cijfers die aantonen dat een groot deel van de docenten helemaal geen gebruik maakt van sociale media in de vorm van sociale netwerksites en dus mogelijk (te) weinig kennis hebben om de leerlingen goed voor te lichten schrijft Went in het boek 'Crisis beïnvloedt lerarentekort'.

Uitkomsten van ons onderzoek

Inleiding

In de interviews met de verschillende docenten hebben wij ze afsluitend steeds de vraag gesteld wat zij nodig zouden hebben om een goede voorlichting over sociale media te kunnen geven. Welke kennis en vaardigheden hebben zij nu precies nodig om dit aan hun leerlingen aan te kunnen bieden. Vervolgens vragen we de professionals naar hun mening op dit gebied. Dit alles zetten we in de kolom op de volgende pagina, alvorens we dit zullen analyseren.

Docenten	Welke kennis en vaardigheden hebben docenten nodig om voorlichting op het gebied van sociale media gebruik aan te bieden ?
Docent 1	Oorzaak-gevolg is nog erg lastig voor kinderen in deze leeftijd. We zoeken daar dus gerichte begeleiding bij
Docent 2	Een deskundig iemand die daarover komt vertellen en die interactief met de kinderen in debat kan gaan
Docent 3	Informatie over de manieren waarop er misbruik wordt gemaakt van de sociale media, met behulp van filmpjes, praktijkvoorbeelden met gedupeerden die hun verhaal doen etc
Docent 4	Voor deze doelgroep doen wij nog wel voldoende, de doelgroep komt net pas in aanraking met sociale media. Die moet je eigenlijk de mogelijkheid geven om dingen uit te proberen en dingen fout te doen. Daar leren ze van
Docent 5	Ik heb samen met een collega onlangs een training tot ICT-coördinator gevolgd. Een onderdeel daarvan was sociale media. Deze extra verdieping is iedere docent aan te raden
Docent 6	Wat wij zelf doen is altijd de professionals inhuren, we hebben een keer een sociale media ouderavond gehad. Omdat het pesten zich steeds meer naar sociale media verplaatst
Docent 7	Ik zou de voordelen en nadelen willen weten en voorbeelden willen gebruiken. Daarnaast consequenties van handelingen op internet kunnen aantonen. Dat je deze dingen concreet maakt en de bewustwording kunt creëren
Docent 8	Dat er veel visueel gemaakt wordt voor ze. Dingen uitspelen en na spelen, nadenken over wat er allemaal kan gebeuren. Je moet vooral internetzaken zichtbaar maken
Docent 9	Als ik een handleiding zou kunnen krijgen over hoe ik er met kinderen mee aan de slag kan gaan, dan is dat goed. Dat ze daardoor weten wat je niet moet doen en hoe je het op een leuke manier kan gebruiken

Professionals	
Professional Jeroen Ernst	Het belangrijke is dat je ook naar de mooie kanten van internet gaat kijken voor de doelgroep. Maar wel benadrukken dat het belangrijk is om je privacy te waarborgen. Ik denk dat dat de belangrijkste richtlijn is voor voorlichting
Professional Leon Schroder	Ervan uitgaand dat deze kinderen het gebruiken is het belangrijk om het plezier ervan te benadrukken, wat je er mee kunt. Vervolgens kanttekeningen maken over het misbruik ervan
Professional Scarlett Zwartkruis	Ik denk dat vooral jonge kinderen van 9 tot 12 jaar weerbaar gemaakt moeten worden. Stel ze vragen als: 'Wat gebeurt er als iemand je pest over internet, wat kun je er tegen doen, hoe zorg je dat het stopt, naar wie kun je toegaan en bij wie kun je terecht?' Het is belangrijk dat kinderen dat weten
Professionals Yvonne Abhau	Als je zo veel mogelijk gebruik maakt van beeldmateriaal en internet en af en toe een vraag stelt over hoe jongeren zouden handelen komt dat aan. Dat is beter dan dat professionals heel veel gaan vertellen
Professional Bert Mulder	Belangrijk is dat het kind weet bij wie het terecht kan en dat er heldere afspraken bestaan met de opvoeder

Resultaten

Waar docenten onderling een sterk afwijkend idee hadden over het begrip sociale media, daar hebben ze ook een afwijkende mening over welke kennis en vaardigheden nodig zijn voor het geven van een voorlichting over sociale media. De ene docent wil graag zelf zo veel mogelijk kennis en vaardigheden opdoen over sociale media, de ander huurt liever een professional in. Weer een andere docent ziet in zijn geheel de gevaren niet en noemt het gebruik van sociale media bij deze doelgroep volstrekt onschuldig. Ook zijn er docenten die graag schokkende beelden willen tonen van gedupeerden die hun verhaal doen. Als we kijken naar de professionals dan willen zij dat de docenten meer kennis opdoen van zowel de voor- als nadelen. Bovendien moeten ze interactief deze voorlichting kunnen geven en gebruik maken van bijvoorbeeld videomateriaal. Tot slot moeten docenten in staat zijn het kind te informeren voor de mogelijke gevaren en hoe te handelen bij het zien van vervelende dingen op internet en sociale media.

Maar wat leert het kind dan op school over veilig gebruik van sociale media?

Docenten krijgen in de klas te maken met gebeurtenissen die zich op internet hebben afgespeeld, maar missen nog belangrijke kennis en vaardigheden. Dus vroegen wij ons af wat ze hun leerlingen nu meegaven. Dit hebben we gevraagd aan de 163 kinderen zelf via de open vragenlijst. Hieronder volgen de uitkomsten.

138 van de 163 leerlingen	85%	Geen onbekende mensen toevoegen of te woord staan
79 van de 163 leerlingen	48%	Niet reageren op rare of nare berichten
52 van de 163 leerlingen	32%	Er kwam een professional van buitenaf vertellen
49 van de 163 leerlingen	30%	Ze vertellen daar niets over
33 van de 163 leerlingen	20%	Geen rare of nare berichten sturen naar anderen
22 van de 163 leerlingen	13%	Ouders of docent waarschuwen
17 van de 163 leerlingen	10%	Overige opmerkingen

Totaal aantal ondervraagde leerlingen: 163, zij gaven in totaal 390 antwoorden middels een vragenlijst met open vragen

Resultaten

Ondanks er door scholen nog geen beleidsplan is geschreven, en docenten veelal zelf keuzes maken wat zij hun leerlingen bijbrengen op het gebied van sociale media, is het interessant te constateren wat leerlingen nu oppikken van de adviezen van hun docenten. De belangrijkste tip die docenten volgens de leerlingen meegeven is het niet te woord staan van onbekende mensen. Dit soort voorbeelden zijn veel in het nieuws en worden door docenten aangehaald. 85% van het aantal ondervraagde leerlingen noemde dit in de vragenlijst dan ook.

Iets minder dan de helft van de 163 kinderen, 48%, krijgt van de docent mee niet te reageren op rare of nare berichten. 32% van deze kinderen kregen bezoek van een professional. Dit waren twee groepen acht van de basisscholen in Delft en Den Haag.

Een opmerkelijk punt zien we worden ingevuld door 49 van de 163 leerlingen, circa 30%. Zij pikken de signalen van docenten helemaal niet op en zijn van mening dat er niets over sociale media wordt verteld in de klas. Opmerkelijk is dat binnen één klas kinderen deze signalen niet meekrijgen en andere kinderen weer wel. In Honselersdijk op basisschool 't Startblok wordt weinig aandacht besteed aan berichtgeving over sociale media.

33 van de 163 leerlingen zeggen te zijn gewaarschuwd dat ze zelf geen rare of nare berichten naar andere mogen sturen, dit is 20% of te wel 1 op de 5 kinderen. In 13% van de gevallen hebben kinderen onthouden dat de docent heeft aangegeven dat de ouders snel moeten worden ingeschakeld. 17 van de 163 leerlingen gaven een ander antwoord of gaven aan niet actief te zijn op sociale media.

Analyse

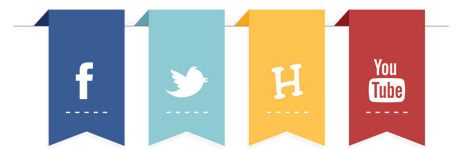
De theorie meldt terecht dat ouders niet afkomstig zijn uit de internetgeneratie en hier dus niet mee zijn opgegroeid. Dit hoeft echter niet te betekenen dat zij er niets vanaf weten, maar ze zullen zich hier op een andere manier dan hun eigen kinderen in moeten verdiepen. In een andere fase van het leven ook. Cijfers tonen aan dat 51% van de ouders het hun taak vinden om hun eigen kinderen voor te lichten over internet- en sociale media. Docenten zijn zich hier wel van bewust, maar missen kennis en vaardigheden. Bovendien zijn de scholen nog niet media klaar. Er zijn geen geschreven beleidsplannen omtrent dit onderwerp. Volgens professionals moeten voorlichtingen visueel gemaakt worden, er moet beeldmateriaal getoond worden. Daarnaast moeten zij kennis hebben over de voor- en nadelen van sociale media. Zij kunnen tot slot informatie inwinnen bij professionals die al actief zijn met het geven van deze voorlichtingen.

Kortom:

- Scholen hebben vaak geen beleidsplan waardoor een voorlichting meer vragen dan antwoorden op zou kunnen roepen
 - Internet is in 2012 nu 19 jaar actief en dat wil zeggen dat ouders en vaak ook docenten er niet mee zijn opgegroeid
 - Docenten moeten bij het geven van een voorlichting kennis hebben van de voor- en nadelen en deze ook benadrukken
 - Docenten moeten naast voldoende kennis ook over vaardigheden beschikken om kinderen op een interactieve manier te kunnen prikkelen
 - Docenten moeten bij het geven van voorlichting zo veel mogelijk gebruik maken van beeldmateriaal en spelvormen
 - Een groot deel van de kinderen zijn door docenten gewaarschuwd voor het accepteren van vriendschapverzoeken en het communiceren met onbekende mensen
-

Conclusie

Scholen hebben nog te weinig kennis in huis over sociale media, docenten weten bijvoorbeeld niet wat het begrip precies betekent. Er is geen beleidsplan, waardoor een voorlichting meer vragen dan antwoorden op zou kunnen roepen. Indien docenten zich verder willen verdiepen in sociale media, dan zullen zij kennis op moeten doen van de voor- en nadelen van dit gebruik. Bovendien moeten ze zelf vaardig zijn met de computer om een voorlichting visueel te maken en beelden te kunnen laten zien op bijvoorbeeld een smart board.

Naar aanleiding van deelvragen, welke in eerdere hoofdstukken uitgebreid aan bod zijn gekomen, komen we tot de eindconclusie, of wel de beantwoording van de hoofdvraag, **Welke aspecten zijn van belang bij het geven van een voorlichting door docenten over het gebruik van sociale media aan leerlingen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?** Hieronder zullen we aan de hand van een aantal, voor dit onderzoek belangrijke, kopjes behandelen. Deze vormen de rode lijn in de eindconclusie.

Voor Centrum 1622 is het van belang dat een docent, in de rol als voorlichter, weet wat het kind op internet doet, om zo met een voorlichting aan te kunnen sluiten op deze activiteiten en het kind te kunnen begrijpen. Kinderen onder de negen jaar zijn actief op internet. Dit gaat meestal om het spelen van online spelletjes. Een op de vijf kinderen onder de negen jaar maakt een begin met sociale media, door het versturen van e-mailberichten aan familieleden of vrienden. Op school wordt onder de negen jaar nog geen gebruik gemaakt van internet. Vanaf het negende levensjaar krijgt het kind de drang om ergens bij te horen. Dit uit zich bij vier op de vijf kinderen, van negen tot twaalf jaar, tot het aanmaken van een profielpagina op een sociale netwerksite. Deze doelgroep is daarbij vooral actief op Hyves en gebruikt dit puur functioneel, om snel in contact te kunnen komen met (online) vrienden. De chatfunctie is populair. Kinderen mogen op school vanaf hun negende jaar gebruik maken van internet. Vaak om informatie voor een werkstuk op te zoeken.

Het is belangrijk dat een voorlichter zich goed verdiept in het onderwerp van de voorlichting, in dit geval sociale media. Daarbij moeten de voor- en nadelen van dit gebruik worden bekeken, om de positieve en negatieve effecten in de voorlichting terug te kunnen laten komen. Het doel is hierbij om de positieve effecten te benadrukken en de negatieve effecten zo klein mogelijk te maken. Het snel contact maken met elkaar, wordt door kinderen zelf als groot voordeel gezien. Ook het snel opbouwen van een netwerk wordt gezien als een voordeel. Docenten constateren dat kinderen sneller op de hoogte zijn van het nieuws in de wereld, wat hun ontwikkeling ten goede komt. Het uitdrukken van emoties en het uiten van gevoelens kan volgens professionals een positief gevolg hebben, namelijk doordat kinderen elkaar een hart onder de riem steken. Vanuit alle hoeken zijn mensen het er over eens dat pesten en ruzie maken gemakkelijk gebeurt via sociale media. Dit kan grote gevolgen hebben voor het kind, omdat de pester binnen de persoonlijke grens van het kind komt. Doordat kinderen sociale media puur functioneel gebruiken, houden ze geen rekening met bijvoorbeeld privacy instellingen. Daar kan aan worden toegevoegd dat de privacy instellingen op sociale netwerksites niet altijd gemakkelijk te vinden zijn en bovendien veel moeilijke woorden bevatten. Dat ouders niet altijd in staat zijn om het kind op internet te begeleiden, in 49% van de gevallen is dit zo, kan ook een nadeel zijn. Dit omdat het kind van negen tot en met twaalf jaar behoefte heeft aan afspraken en duidelijkheid.

Vervolgens is het goed om uit te zoeken welke kennis er al bestaat over het onderwerp. Waar kunnen docenten extra informatie of advies krijgen en wat hebben scholen zelf al in huis? Bij docenten bestaat er geen duidelijkheid over wat het begrip sociale media nu precies betekent. Binnen scholen is er beperkte kennis over sociale media onder docenten, maar hebben scholen vaak geen beleidsplan hoe hier mee om te gaan. Scholen huren ook graag externe personen in om een voorlichting te geven. In de regio Haaglanden wordt er een beroep gedaan op medewerkers van Bureau Halt. Op internet is op de websites van Mijn Kind Online en Mediawijsheid veel informatie te vinden rondom dit onderwerp.

Tot slot moet worden bekeken of de docent geschikt is voor het geven van een voorlichting. Daarbij is het belangrijk om te bekijken of hij of zij over voldoende kennis en vaardigheden beschikt. Voorkomen moet worden dat de voorlichting meer vragen dan antwoorden oproept. De professionals die wij hebben gesproken benadrukken dat er bij het geven van een voorlichting kennis moet zijn over sociale media, de activiteiten/ bezigheden van leerlingen op internet, de voor- en nadelen van dit gebruik en verschillende professionals rondom sociale media. Daarnaast moeten zij de vaardigheden beschikken om een interactieve voorlichting aan te kunnen bieden, waarbij gebruik wordt gemaakt van beeldmateriaal om het visueel te maken. Ook moet de docent open vragen stellen en confronteren. Er moeten spelvormen ontwikkeld worden en het kind moet vooral niet worden overladen met informatie.

Ons onderzoek had meer inhoud kunnen hebben als we hadden kunnen spreken met de medewerkers van Bureau Halt, Stichting Mijn Kind Online en Mediawijsheid. Dit bleken de absolute professionals op het gebied van voorlichting over sociale media bij jongeren. Wij hebben er alles aan gedaan om in contact te komen met Stichting Mijn Kind Online en Mediawijsheid, maar helaas zonder succes. Er werd niet gereageerd op diverse e-mailberichten en zij zijn helaas telefonisch niet bereikbaar. Ook professionals hebben ons hierin bijgestaan, maar zij kregen eveneens nul op rekest. Bureau Halt kwam voor ons te laat in beeld en dat is zonde. Het blijkt namelijk dat veel scholen in de regio Haaglanden gebruik maken van de voorlichting die Bureau Halt heeft over sociale media. Op het moment dat zij bij ons in beeld kwamen, hebben we alsnog direct contact gezocht met hun, alleen hadden zij een zeer volle agenda en bevonden wij ons al in de laatste fase van ons onderzoek. Een gemiste kans, aangezien wij veel aan hun ervaringen hadden kunnen hebben.

Wij beseffen dat er een verschil in beoordeling van de relevantie van artikelen kan ontstaan, wat ons onderzoek minder betrouwbaar zou maken. Er is gebruik gemaakt van wetenschappelijke artikelen, vakliteratuur en studieboeken. Tevens hebben we veel gebruik gemaakt van niet wetenschappelijke literatuur, zoals kranten- en internetartikelen welke niet theoretisch zijn, maar wel de actualiteit en realiteit benadrukken. Sociale media is dusdanig aan het groeien dat er een overvloed is aan dit soort artikelen en er nog weinig vakliteratuur over is. Als voorbeeld hebben we twee weken voor het einde nog een krantenartikel toegevoegd met als kop: 'Run op lessen veilig Hyven.'

Via vier verschillende vormen hebben we informatie verkregen. Literatuur, docenten, professionals en leerlingen waren onze databronnen. We hebben de informatie echter niet op dezelfde manier kunnen verkrijgen en dus geen volledige data triangulatie toegepast. Aan de groep kinderen moesten we bijvoorbeeld andere vragen stellen dan bij professionals en docenten. Vanuit al deze invalshoeken hebben we wel een concrete analyse kunnen maken.

We hebben gebruik gemaakt van een vragenlijst, welke we hebben afgenomen in de klassen. Hierdoor is het goed mogelijk dat de kinderen elkaar hebben beïnvloed. Zo werd er in de klas wel een vraag gesteld of we voorbeelden kon geven van nadelen van sociale media. Deze door ons gegeven voorbeelden zijn ook veel teruggekomen in de uiteindelijke antwoorden. Aangezien het ging om een vragenlijst met open vragen hebben we de kinderen wel aan het denken gezet, wat wij als positief hebben ervaren. Door gebruik te maken van open vragen kan het ook zo zijn dat kinderen vergeten zijn om dingen op te schrijven of dat ze niet alles hebben genoteerd.

We hebben drie groepen mensen gesproken, namelijk de docenten, professionals en leerlingen. Vooraf hebben we een format opgesteld om deze interviews gestructureerd te laten verlopen. Uiteraard hebben we de mogelijkheid open gelaten om nader in te gaan op bepaalde uitspraken van onze gesprekspartners. We hebben echter wel altijd lijn gehouden in de interviews door terug te keren naar de vooraf opgestelde interviewvragen. De interviews zijn allemaal opgenomen op een voicerecorder. Hiermee hebben we er voor gezorgd dat de interviews betrouwbaar en woordelijk zijn uitgeschreven.

Vooraf hebben we de interviews niet besproken met de docenten. Dit hadden we achteraf wel kunnen doen omdat er bij sommige termen onduidelijkheid bestond en we hierdoor pas in het interview aan konden geven wat de betekenis was van een bepaalde term. Aan de andere kant hebben we hierdoor wel kunnen constateren wat de docenten al over sociale media wisten.

Tijdens het afnemen van het onderzoek hebben we geen gebruik kunnen maken van observaties. Aangezien er op scholen geen gebruik gemaakt mag worden van sociale media was het voor ons niet interessant om te kijken wat de kinderen dan wel op internet deden. Wanneer sociale media wel zou zijn toegestaan had dit een absolute meerwaarde kunnen zijn voor ons onderzoek.

Vooraf hadden we bepaalde verwachtingen van onze samenwerking doordat we allebei anders naar het onderwerp keken. We verwachtten dat er frictie zou ontstaan en dit is inderdaad gebeurd. Dennis bleek gedurende het onderzoek nog een beetje te zweven en Gino bleef erg vasthouden aan de koers die hij voor ogen had. Gino heeft Dennis in laten zien dat we het onderwerp sociale media flink moesten afbakenen, omdat het anders te breed werd. Dennis heeft er op zijn beurt voor gezorgd dat er meer ruimte in het onderzoek kwam voor achtergrondinformatie welke heeft bijgedragen aan het tot stand komen van het theoretisch kader. Bovendien hebben we elkaars kwaliteiten benut. Dennis werkt wat chaotisch en Gino is juist heel geordend. Dennis kan goed bronnen combineren tot nieuwe informatie en Gino is sterk in spelling en was het eerste aanspreekpunt voor professionals en docenten. Gino nam wat meer het voortouw tijdens gesprekken met professionals, Dennis luisterde goed en vroeg goed door. Dit zijn slechts enkele voorbeelden die hebben aangetoond dat we elkaar sterker hebben gemaakt. Hierbij hebben we beter onderzoek kunnen doen naar dit actuele onderwerp.

Tot slot, we wilden een groot aantal scholen uit Den Haag ondervragen maar dit bleek lastiger dan verwacht. We kwamen niet bij alle scholen binnen en hebben daardoor een koerswijziging gemaakt. We kwamen in contact met een school uit Den Haag, een uit Delft en een uit Honselersdijk. Dit valt allen binnen de regio Haaglanden maar de verschillen tussen deze gebieden zijn groot. Den Haag zien we hierin als grote stad, Delft als een stuk kleiner en Honselersdijk als een dorp. Hierin hebben we geen grote verschillen op het gebied van omgang met sociale media geconstateerd. In de toekomst kan het interessant zijn om het onderzoek in een stad af te nemen. Zo kan er in deze stad specifiek worden gekeken naar het gebruik van sociale media.

Inleiding

Na het afronden van de deelvragen en het beantwoorden van de hoofdvraag volgt er nu een opsomming van de aanbevelingen.

- Het is voor scholen aan te raden om een beleidsplan op te stellen over hoe om te gaan met sociale media. Dit kan als richtlijn worden aangehouden door de verschillende docenten.
- In dit beleidsplan kan bijvoorbeeld worden vermeld hoe de school omgaat met sociale media, de nieuwe media (telefoons en laptops bijvoorbeeld) en internet. Een duidelijke visie is de basis voor het tot stand komen van een voorlichting. Bijvoorbeeld: als de school beslist geen telefoons en internet toe te staan voor de leerlingen, dan moet de school zich sterk afvragen of een voorlichting wel op zijn plaats is.
- Scholen en docenten kunnen bij het ontwikkelen van een beleidsplan hulp vragen bij professionals van bijvoorbeeld Bureau Halt of HCO (Haags Centrum voor Onderwijsondersteuning). Op dit moment wordt er naar elkaar gewezen. Scholen willen voorlichten, maar voorlichtingsbureaus willen dat de scholen eerst een beleidsplan opstellen. Scholen en voorlichtingsbureaus kunnen met elkaar in gesprek gaan voor het tot stand komen van een beleidsplan. Dit ter voorbereiding op een uiteindelijke voorlichting.
- Het is aan te raden dat de docent als onderzoeker aan de slag gaat. Hij of zij kan zich dan verdiepen in het algemene onderwerp sociale media en vervolgens onderzoeken welk specifieke stukje van dit onderwerp op de doelgroep van toepassing is.
- De docent zal daarnaast kennis moeten hebben van internet en sociale media, de voor- en nadelen van sociale media, het instellen van de privacyinstellingen en weten met welke professionals er overleg kan worden gevoerd.
- Voor de docent zou het goed zijn om vaardigheden op te doen om het kind op een interactieve manier voor te kunnen lichten. Hij of zij kan gebruik maken van videomateriaal en spelvormen om de voorlichting visueel te maken. Het kind kan geprikkeld, gestimuleerd en geconfronteerd worden aan de hand van praktijkvoorbeelden, dit om bewustwording te creëren. Eenzijdige informatieoverdracht moet worden voorkomen.

Toelichting

Het is opmerkelijk dat scholen Centrum 1622 benaderen dat zij een voorlichting willen geven over sociale media, dit terwijl de scholen vaak nog geen beleidsplan hebben en nog niet 'media klaar' zijn. Scholen vergeten dat een voorlichting ook vragen op kan roepen bij kinderen of bijvoorbeeld hun ouders. Bovendien kun je je afvragen in hoeverre een voorlichting over sociale media nuttig is als sociale media op school verboden wordt en kinderen geen gebruik mogen maken van hun mobiele telefoon of laptop. In dat geval worden kinderen aangespoord thuis hiermee aan de slag te gaan, wat weer voor frictie kan zorgen tussen ouders en de school. Daarnaast is het belangrijk er goed over na te denken wat er in een voorlichting wordt verteld. Indien dit niet aansluit op het internetgedrag van de doelgroep worden 'slapende honden wakker gemaakt', zoals Leon Schroder van het HCO dit omschreef. Indien de school hier een duidelijk beleidsplan voor heeft ontworpen zullen de docenten kennis moeten hebben van het onderwerp en vaardigheden moeten bezitten om dit op een pakkende manier over te brengen op de doelgroep. Bij het tot stand komen van een beleidsplan is het aan te raden dat scholen en voorlichtingsbureaus met elkaar in gesprek gaan. Op dit moment constateren we dat er onderling naar elkaar gewezen wordt. Zo krijgen scholen het verwijt van voorlichtingsbureaus dat ze geen beleidsplan hebben, maar wel voorlichting willen geven, en doen scholen te weinig een beroep op voorlichtingsbureaus bij het tot stand komen van dit beleidsplan. Het zou goed zijn als beide partijen elkaar willen ondersteunen op dit gebied, door met elkaar in gesprek te gaan.

Slotwoord

Wij hopen dat u de scriptie met veel plezier heeft gelezen en dat u iets heeft opgestoken over sociale media en de aspecten die van belang zijn voor het tot stand komen van een voorlichting hierover aan leerlingen in de leeftijd van negen tot en met twaalf jaar. Dit onderzoek vormt een inventarisatie die moet leiden tot een voorlichting over sociale media en benadrukt dat er tussen willen en kunnen nog een lange weg te gaan is.

Vriendelijk bedankt!

Gino Ninaber en Dennis Davidse

Bijlage (1)

@twitter. (2011, augustus 1). *your world, more connected*. Opgeroepen op november 28, 2011, van twitter blog: <http://blog.twitter.com/2011/08/your-world-more-connected.html>

Baldewsingh, R. S. (2008). *lokaal verbinden*. Gemeente Den Haag, pp. 55.

Boyd, D. (2007). Social network sites: definition, history, en scholarship. Retrieved maart 22, 2012, from Journal of computer-mediated communication:
http://translate.googleusercontent.com/translate_c?hl=nl&rurl=translate.google.nl&sl=en&tl=nl&twu=1&u=http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html&usg=ALkJrhguMg2z6HwbtEue5EXJD4z13NidVA

CBS. (2011, januari 10). *Bijna alle jongeren op sociale netwerksite*. Opgeroepen op december 6, 2011, van BN De Stem: <http://www.bndestem.nl/algemeen/economie/7940892/Bijna-alle-jongeren-op-sociale-netwerksite.ece>

CBS. (2011, januari 10). *Nederlandse jongeren zeer actief op sociale netwerken*. Retrieved mei 1, 2012, from cbs: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties/artikelen/archief/2011/2011-3296-wm.htm>

Centrum 1622. (sd). *doelstelling*. Opgeroepen op september 23, 2011, van centrum 1622: <http://www.centrum1622.nl/www/index.php?id=56>

Centrum voor Jeugd en Gezin. (sd). *basisschoolkind*. Opgeroepen op januari 9, 2012, van centrum voor jeugd en gezin: http://www.cjgav.nl/showsite.asp?map_id=434355&title=Computer

Dam, A, v. (2009, 12 19). *Socialemedia en Online Communicatie HHS. Socialemedia en Online Communicatie HHS*. Den Haag, Zuid-Holland, Nederland: Haagse Hoge School.

De Telegraaf. (2012, April 3). Retrieved mei 2, 2012, from Telegraaf: http://www.telegraaf.nl/vrouw/ouder_kind/11838276/___Wie_is_er_verantwoordelijk_voor_cyberterreur____.html

Dijk, J, v. (2001). *De netwerk maatschappij, sociale aspecten van nieuwe media*. Nijmegen: Hilarius Publicaties.

Duivestein, S. (2011, november 25). *Twittermania*. Retrieved maart 13, 2012, from Twitteren in je slaap: <http://twittermania.nl/tag/jongeren/>

Facebook. (2011, juli). *tijdslijn*. Opgeroepen op november 28, 2011, van tijdslijn: <http://www.facebook.com/press/info.php?timeline>

Feldman, R. (2009). *Ontwikkelingspsychologie*. Pearson Education

Harrys. (2011, augustus 14). *Wat is een blog of weblog?* Opgeroepen op november 28, 2011, van InfoNu: <http://pc-en-internet.infonu.nl/communicatie/80236-wat-is-een-blog-of-weblog-iedereen-aan-het-bloggen.html>

Helpwanted. (sd). *Over ons*. Opgeroepen op februari 3, 2012, van Helpwanted: <http://www.helpwanted.nl>

Het geven van voorlichting. (2008, Juli 13). Retrieved April 3, 2012, from InfoNu: <http://educatie-en-school.infonu.nl/methodiek/21726-het-geven-van-voorlichting.html>

Infoteur. (2009, januari 30). *Flickr – Populaire fotosite en online fotoalbum van Yahoo!* Opgeroepen op december 6, 2011, van infonu: <http://pc-en-internet.infonu.nl/software/41587-flickr-populaire-fotosite-en-online-fotoalbum-van-yahoo.html>

Jager, H, d (2008). *Grondbeginselen van de sociologie*. Houten: Noordhoff Uitgevers. Pp. 256.

Jongeren Informatie Punt. (sd). *Vereniging van JIP's*. Opgeroepen op februari 3, 2012, van jipsite: <http://www.jipsite.nl/vereniging-van-jips/wat-is-een-jip>

JSO. (2012). *Veilig internetgebruik*. Opgeroepen op februari 3, 2012, van Module: <http://www.jsn.nl/1/Training-en-coaching/Training-en-coaching-Onderwijs/Training-en-coaching-Onderwijs-Veilig-internetgebruik--module.html?incompany=1>

Kang, C. (2010, juli 19). *Facebook to hit 500 million users, but meteoric rise has come with growing pains*. Opgeroepen op november 19, 2011, van The Washington : http://voices.washingtonpost.com/posttech/2010/07/facebook_hits_500_million_user.html

Kennisnet. (2011, februari 9). *80% van de nederlandse jongeren zit op social netwerk*. Opgeroepen op december 6, 2011, van schoolleider VO: <http://schoolleidervo.kennisnet.nl/2011/02/09/80-van-de-nederlandse-jongeren-op-sociale-netwerken/>

Kennisnet. (2006, januari 14). *Hoe is het internet ontstaan*. Opgeroepen op december 30, 2011, van Wat wil je weten: http://www.willemwever.nl/vraag_antwoord/wetenschap-techniek/hoe-het-internet-ontstaan

Kok, B. (2009, september 5). *Twitter is juist wel populair bij jongeren*. Opgeroepen op december 6, 2011, van Twittermania: <http://twittermania.nl/2009/09/twitter-juist-wel-populair-bij-jongeren/>

Kraaijeveld, M. (2012). Run op les veilig hyven. *AD Delft*, 1.

Kruijs, L. v. (2007, augustus 13). mediawijs in het basisonderwijs. speld wijs met Mijn MediaWereld?, pp. 22-23.

Mediacourant. (2010, februari 15). *Helpt jongeren kijkt dagelijks YouTube*. Opgeroepen op december 6, 2011, van Mediacourant, nieuws uit medialand: <http://www.mediacourant.nl/?p=58078>

Mediaopvoeding. (2012). *ontwikkelingskenmerken 4-6 jaar*. Opgeroepen op januari 9, 2012, van media opvoeding: <http://www.mediaopvoeding.nl/achtergrondinfo/4-6-jaar>

Mediaopvoeding. (2012). *Ontwikkelingskenmerken 7-9 jaar*. Opgeroepen op februari 24, 2012, van Media Opvoeding: <http://www.mediaopvoeding.nl/achtergrondinfo/7-9-jaar>

Mediawijsheid. (sd). *Wat is Mediawijsheid*. Opgeroepen op februari 3, 2012, van Mediawijsheid: <http://mediawijsheid.nl/>

Molletje. (2011, December 12). *Kinderen en sociale media*. Retrieved April 3, 2012, from InfoNu: <http://pc-en-internet.infonu.nl/communicatie/88258-kinderen-en-social-media.html>

Mookhoek, N. (2009, maart 31). *Social bookmarking wat kunt u er mee?* Opgeroepen op december 6, 2011, van Advocatie: http://www.advocatie.nl/page?1,3128/Management/Marketing/social_bookmarking_sites_wat_kunt_u_er_mee

Nederland, O. U. (2005, juli). Door de bomen het bos. Informatievaardigheden in het onderwijs, pp. 24-26.

Netlog. (sd). *Over Netlog*. Opgeroepen op november 28, 2011, van Netlog: <http://nl.netlog.com/go/about>

Nikken, P. (2002). Kind en media. Amsterdam: Boom, Teleac/NOT

Noll, J. (sd). *social networks*. Opgeroepen op december 13, 2011, van socialme: <http://www.socialme.nl/social-networks/>

Nu. (2007, oktober 25). *Microsoft koopt klein stukje Facebook*. Opgeroepen op november 28, 2011, van tech/internet: www.nu.nl/internet/1287401/microsoft-koopt-klein-stukje-facebook.html

Pardoen, J. (2011, januari 2). *Hoe lang mag een kind van 11 jaar per dag achter de computer*. Opgeroepen op januari 9, 2012, van Media opvoeding: <http://mediaopvoeding.nl/vraag/hoe-lang-mag-een-kind-van-11-jaar-dag-achter-de-computer>

Pardoen, J. (2011, september 30). *Wat doen kinderen op internet?* Opgeroepen op februari 24, 2012, van Media-opvoeding: <http://mijnkindonline.nl/1681/in-lopen-nederlandse-kinderen-voorop.htm> Para. 8.

Pestweb. (sd). *Over Pestweb*. Opgeroepen op februari 3, 2012, van Pestweb: <http://www.pestweb.nl/aps/pestweb/voor+7+tot+10+jarigen/over+Pestweb/>

PO/VO. (2011, september 14). *Neelie Kroes wil veilige nieuwe media voor kinderen*. Opgeroepen op januari 23, 2012, van vosabb: <http://www.vosabb.nl/werkgevers-in-onderwijs/archief/item/artikel/neelie-kroes-wil-veilige-nieuwe-media-voor-kinderen/> Para. 2

Redactie Dutchcowboys. (2011, April 25). *70% van de Nederlandse kinderen actief op sociale netwerken*. Retrieved April 3, 2012, from Dutchcowboys: <http://www.dutchcowboys.nl/socialmedia/22114>

Redactie Hyves. (2011, januari 26). *Dit weekend 11 miljoen leden op hyves*. Opgeroepen op november 28, 2011, van Hyped: http://www.hyped.nl/details/20110125_dit_weekend_11_miljoen_leden_op_hyves

Reuters. (2006, juli 16). *YouTube*. Opgeroepen op november 28, 2011, van USA today: http://www.usatoday.com/tech/news/2006-07-16-youtube-views_x.htm

Running. (2008, april 20). *tucows artikel*. Opgeroepen op november 28, 2011, van tucows downloads: <http://translate.google.nl/translate?hl=nl&langpair=en%7Cnl&u=http://www.tucows.com/article/2122>

Stichting Mijn Kind Online. (2010, februari). *kinderen en internet*. Opgeroepen op december 16, 2011, van Mijn Kind Online: http://www.mijnkindonline.nl/uploads/Kinderen_en_internet_9tot12.pdf Para. 1.

Stichting Mijn Kind Online. (2009, september). *Mijn kind op Hyves*. Opgeroepen op januari 9, 2012, van Mijn Kind Online: http://www.mijnkindonline.nl/uploads/mijn_kind_op_hyves1.pdf

Stichting Mijn Kind Online. (2010, januari 19). *De stichting*. Opgeroepen op februari 3, 2012, van Over de stichting: <http://mijnkindonline.nl/1563/over-stichting.htm>

Stichting Mijn Kind Online. (2011, oktober 2). *Wat kan MKO voor uw school betekenen*. Opgeroepen op februari 3, 2012, van Mijn Kind Online: <http://mijnkindonline.nl/1561/wat-kan-mko-voor-school-betekenen.htm>

Siteoptimo. (2012). *wat is delicious?* Opgeroepen op januari 5, 2012, van wat is delicious?: <http://www.siteoptimo.com/wat-is/delicious>

Universiteit van Amsterdam. (sd). *actueel*. Opgeroepen op januari 5, 2012, van uva: <http://www.uba.uva.nl/actueel/nieuws.cfm/05C64D7A-AFA6-4C93-8691FAFB813B1D0A>

Valkenburg, P. (2002). *beeldschermkinderen. theorieen over kind en media*

Waard, N. v. (2011, mei 24). *Jongeren en sociale media*. Opgeroepen op december 6, 2011, van Frankwatching: <http://www.frankwatching.com/archive/2011/05/24/jongeren-social-media-see-me-comment-me-befriend-me/>

Went, E. (2008, december 12). *Crisis beïnvloedt lerarentekort*. Retrieved januari 11, 2012, from Straks: <http://www.straksvoordeklaas.nl/index.php/mijn%20studie/artikel/158>

Wijngaards, Fransen, Swager. *Jongeren in hun digitale wereld*.
www.mediawijsheid.nl/?d=7&dtype=publicatie: INHOLLAND Lectoraar eLearning.

Woordenboek. (n.d.). *voorlichting*. Retrieved maart 16, 2012, from online encyclopedie:
<http://www.encyclo.nl/begrip/voorlichting>

Zwijzen. (2011, oktober 18). *Je kind en sociale media*. Opgeroepen op januari 9, 2012, van Zwijzen ouders: <http://www.zwijzenouders.nl/Artikel/Je-kind-en-sociale-media.htm>

Zwanenberg, F. (2007, augustus). Mediawijsheid op school. De mogelijkheden om jongeren kritisch te laten reflecteren op hun digitale identiteit, pp. 12-24

Bijlage (2)

Interviewvragen docent van kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar.

Naam:

1. Op welke school bent u werkzaam?
2. Aan welke klas geeft u les?
3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?
4. Wat verstaat u onder sociale media?
5. Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?
6. Kunt u een voorbeeld geven van een gebeurtenis die zich op internet afspeelde en die directe gevolgen had voor bijvoorbeeld de sfeer in de klas?
7. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?
8. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?
9. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?
10. Bieden jullie dit ook voor het 9de levensjaar?
11. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)
12. Met welke aspecten zou volgens u extra rekening gehouden moeten worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media gebruik door kinderen van 9 tot en met 12 jaar?
13. Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

Bedankt voor uw medewerking aan ons onderzoek!

Namens Centrum 1622

Vragenlijst kinderen

1. Heb je thuis een computer met internetverbinding?

2. Van welke vormen van sociale media maak jij gebruik?

3. Wat vind je leuk aan sociale media?

4. Wat vind je vervelend aan sociale media?

5. Hoe heb je sociale media veilig leren gebruiken?

6. Hoe helpen je ouders je bij het veilig gebruiken van sociale media?

(Bijv. profiel afschermen, checken wie je als vriend toevoegt, ouders als vriend toevoegen, ouders kijken mee enzovoort.)

7. Wat leer je op school over veilig gebruik van sociale media?

8. Wat deed je voor je negende levensjaar allemaal op internet?

Uitgewerkt interview: 1

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Marty Smit

Functie: Docent op basisschool en voortgezet onderwijs

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1. Op welke school bent u werkzaam?

“Ik ben werkzaam op basisschool De Vrije Ruimte in Den Haag. De Vrije Ruimte is een democratische school voor natuurlijk leren, voor kinderen van 4 tot 18 jaar.”

2. Aan welke klas geeft u les?

“Groep 1 t/m 8 van de basisschool en op het voortgezet onderwijs, ik geef dan ook zeker les aan de bovenbouw van de basisschool.”

3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

“Ja, privé maak ik gebruik van Facebook en Twitter. Voor werk gebruik ik een andere Twitter-account en maak ik gebruik van Linked-in. Daarnaast gebruik ik e-mail privé, voor mijn werk en oefenen we dit met de leerlingen.”

4. Wat verstaat u onder sociale media?

“Mediakanalen die je kan gebruiken voor je sociale netwerk, dit netwerk kan je zowel privé als werk gerelateerd inzetten”

5. Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

“De kinderen maken veel gebruik van Hyves, Facebook en e-mail via de computer. De 11- en 12-jarige kinderen maken veel gebruik van applicaties op hun mobiele telefoon. Ik signaleer dat ze gebruik maken van Ping, Whats-app en Wordfeud. Wanneer ze op de computer mogen gebruiken ze Hyves, Facebook en e-mail. De 9- en 10-jarige kinderen zijn voornamelijk actief op Hyves, niet op Facebook. Zij kijken veel bij de oudere kinderen hoe dit in zijn werking gaat en stellen vragen.”

6. Kunt u een voorbeeld geven van een gebeurtenis die zich op internet afspeelde en die directe gevolgen had voor bijvoorbeeld de sfeer in de klas?

“Reclame, nieuwsberichten, muziek, tv programma's; er wordt direct over gepraat met elkaar en meningen worden uitgewisseld via netwerksites of telefoonapplicaties.”

7. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?

“Leerlingen zijn op de hoogte van lokale, landelijke en ook internationale nieuwsberichten. Dit geeft hen de gelegenheid eigen meningen te vormen door erover te praten/chatten met anderen. Ze zijn benieuwd naar updates van vrienden, kennissen en familie wat betrokkenheid in de hand werkt en wat hun eigen vermogen aanscherpt wat betreft persoonlijke updates te delen, wat is handig om te delen op Hyves en Facebook en wat niet? Iets wat ze van een ander heel raar vinden bijvoorbeeld, een foto van de vakantie in bikini of zwembroek – je laat teveel van jezelf zien – zullen ze van zichzelf dan ook niet zo snel plaatsen.”

8. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

“Anderen spammen of zelf gespamd worden; ruzies uitvechten via chat, geen intonatie of gezichtsuitdrukking die een bepaalde boodschap kunnen ondersteunen, al snel wordt iets negatief uitgelegd zonder te vragen hoe of waarom.”

9. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?

“De kinderen hebben continue toegang tot het internet, we geven voorlichting aan ouders en leerlingen en benoemen en bespreken gedrag. Daarnaast kijken en luisteren we als docent veel mee.”

10. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)

“De projectweken zijn bij ons erg in trek. Op onze school betekent dit dat er in een week veel verschillende activiteiten rondom één en hetzelfde thema worden gegeven. Hierdoor horen ze de hele week ongeveer de zelfde informatie, maar horen, zien en beleven ze het steeds anders. De boodschap blijft echter duidelijk.”

11. Met welke aspecten zou volgens u extra rekening gehouden moeten worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media door kinderen van 9 tot en met 12 jaar?

“Oorzaak-gevolg is nog erg lastig voor kinderen in deze leeftijd. We zoeken daar dus gerichte begeleiding bij; als ik dit op het internet plaats, kan het die en die gevolgen hebben of zus en zo geïnterpreteerd worden, wil ik dat?”

12. Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

“Ze denken dat ze alles weten rondom sociale media, misschien nog wel meer dan de volwassenen en dat is in de meeste gevallen echt niet zo. Het kind moet op het gebied van sociale media dan ook nog veel leren.”

Uitgewerkt interview: 2

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Claartje van der Grinten

Functie: Docent op de basisschool

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1. Op welke school bent u werkzaam?

“De Vrije Ruimte.”

2. Aan welke klas geeft u les?

“Ik geef les aan kinderen van de basisschool. Aan de groepen 1 tot en met 8. Ik heb inderdaad ook veel te maken met de bovenbouw van de basisschool.”

3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

“Jazeker, ik maak privé gebruik van Facebook, Hyves en Twitter. Daarnaast heb ik een groot netwerk op Linked-in.”

4. Wat verstaat u onder sociale media?

“De netwerksites als Facebook, Hyves en Linked-in. Daarnaast ook het medium Twitter.”

5. Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

“De sociale media speelt zich voor kinderen van 9 tot 12 jaar tegenwoordig vaak af op hun mobiele telefoon. Dit maakt het niet altijd duidelijk wat zij uitvoeren op het internet. Via hun telefoon zijn ze in ieder geval veel actief op Hyves en doen ze spelletjes zoals Wordfeud.”

6. Kunt u een voorbeeld geven van een gebeurtenis die zich op internet afspeelde en die directe gevolgen had voor bijvoorbeeld de sfeer in de klas?

“Onrust na ruzies die zich op sociale media hebben afgespeeld.”

7. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?

“Ze leren veel nieuwe dingen door internetgebruik. Het vergroot de wereld en de sociale contacten zijn in grote getallen dichterbij dan ooit.”

8. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

“Verslaving, geen aandacht voor omgeving. Verwaarlozing van belangrijke andere zaken.”

9. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?

“Leerlingen mogen gebruik maken van internet en worden hierbij geholpen of we stellen prikkelende vragen die het kind aan het denken zet.”

10. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)

“Een deskundig iemand die daarover komt vertellen en die interactief met de kinderen in debat kan gaan.”

11. Met welke aspecten zou volgens u extra rekening gehouden moeten worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media gebruik door kinderen van 9 tot en met 12 jaar?

Gevaar van al je informatie op internet zetten voor mensen die daar kwade bedoelingen mee hebben. Oorzaak-gevolg leren inschatten.

12. Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

Privacy-bescherming

Uitgewerkt interview: 3

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Rianne Kuiper

Functie: Docent begeleid werken op basisschool en middelbare school

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1. Op welke school bent u werkzaam?

"Ik werk bij De Vrije Ruimte."

2. Aan welke klas geeft u les?

"Ik ben docent begeleid werken en EHBO, voor alle leeftijden. Waaronder dus ook de hogere klassen van de basisschool."

3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

"Nee, ik heb hier geen behoefte aan."

4. Wat verstaat u onder sociale media?

"Hyves, Facebook, Twitter etc. Netwerksites waarbij je met elkaar in contact kunt staan via internet."

5. Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

"Op de Vrije Ruimte merk ik niet zo veel van het gebruik van sociale media. Dit speelt zich namelijk veel af via de mobiele telefoons. Bovendien ben ik docent begeleid werken, waardoor ik de kinderen niet zo vaak achter de computer bezig zie."

6. Kunt u een voorbeeld geven van een gebeurtenis die zich op internet afspeelde en die directe gevolgen had voor bijvoorbeeld de sfeer in de klas?

"Ik kan hier geen goed voorbeeld van noemen. Wel zijn gebeurtenissen die zich de vorige avond op internet hebben afgespeeld een belangrijk gespreksonderwerp."

7. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?

"Het met elkaar kunnen overleggen, afspreken, snel contact zoeken, op de hoogte zijn van elkaars bezigheden en interesse tonen naar elkaar."

8. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

"Weinig privacy, verkeerde interpretatie van informatie die er op staat, jaloezie, weinig 'echt' contact. Het gebruik kan 'verslavend' zijn. Misbruik maken van bijvoorbeeld geplaatste foto's. In contact komen met vrienden/mensen die het niet zo goed met je voor hebben. Verder vraag ik me af wat de waarde is van de vele 'vrienden' die je hebt via sociale media."

9. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?

"Is een vraag voor de begeleiders, hier weet ik geen antwoord op omdat ik kinderen individueel begeleid."

10. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)

"Informatie over de manieren waarop er misbruik wordt gemaakt van de sociale media, met behulp van filmpjes, praktijkvoorbeelden met gedupeerden die hun verhaal doen etc."

11. Met welke aspecten zou volgens u extra rekening gehouden moeten worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media gebruik door kinderen van 9 tot en met 12 jaar?

"Voorbeelden gebruiken van leeftijdsgenoten."

12. Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

"Ken je degenen die zich aanmelden als 'vriend'? Alleen echte 'bekenden' toelaten."

Uitgewerkt interview: 4

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Ludo Lohbeck

Functie: Docent op basisschool

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1. Op welke school bent u werkzaam?

"Ik ben werkzaam op 't Startblok"

2. Aan welke klas geeft u les?

"Dit jaar ben ik de docent van groep 7"

3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

"Weinig, ik heb geen Hyves of Facebook. Zo nu en dan krijg ik berichten van studenten. Maar hier maak ik zelf geen gebruik van."

4. Wat verstaat u onder sociale media?

"Alles waar mensen, wanneer ze willen, op ieder moment van de dag met elkaar in contact kunnen staan. Dus Hyves, MSN en Twitter"

5. Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

"Kinderen zitten heel veel op MSN, vooral in deze leeftijd wordt dit heel veel gebruikt. Mailen doen ze niet, ze beginnen een beetje met het gebruik van telefoons en dan zie je dat ze elkaar eerder bellen dan een sms-bericht sturen. Het blijft vooral bij veel chatten over MSN."

6. Kunt u een voorbeeld geven van een gebeurtenis die zich op internet afspeelde en die directe gevolgen had voor bijvoorbeeld de sfeer in de klas?

"Ja, digitaal pesten is natuurlijk wel een groot thema. Het gebeurt nu in deze groep niet maar in de andere groepen is dat wel gebeurd en daar hebben we duidelijke afspraken over. We hebben ook afspraken met ouders daarover gemaakt. We hebben brieven klaarliggen over digitaal pesten. We geven de kinderen er voorlichting over. We hebben het er in de kring over, dan bespreken we de dagelijkse dingen en dan kan dat belicht worden. Bijvoorbeeld in het verleden is er gepest en wat krijg je dan, dan krijg je clubjes binnen de klas. Daar is dit ook wel de leeftijd voor om clubjes op te richten omdat het groep 7 is, die zijn daar heel erg mee bezig dan kan het dus zijn dat ze zeggen: de club is tegen die of tegen die, uitsluiten van anderen dus. Er is ooit ook wel gescholden, dat is nu veel minder en dat komt eigenlijk doordat we binnen die voorlichting kinderen vertellen dat het heel gemakkelijk is om er iets aan te doen. We vertellen ze dat als er iets gebeurt op MSN ze dit moeten uitprinten, mee naar school nemen of aan hun ouders laten zien, dan houdt het vanzelf op omdat het kind dat pest erop aangekeken en aangesproken wordt. En daar schrikken ze dan heel erg van. Als ze dat dan horen vinden ze het heel eng. Dat zeg ik dan ook tegen ze: het is heel leuk en gezellig, sinds twee maanden is het nu heel druk met elkaar online maar ik verwacht dat het binnenkort zal afnemen omdat het dan weer mooi weer is buiten, waardoor ze buiten gaan spelen. Dan vraag ik ook: is het nog steeds gezellig online, dan moet je dat vooral blijven doen. En als je het niet wilt, hoe blokkeer je iemand. Sommige kinderen zeggen ook '*ik ben ermee gestopt want er werden rare dingen gezegd*'. Dan wordt er ook een kind in de klas aangesproken om zijn rare taalgebruik en dat vinden andere kinderen dan ook weer naar. Dan wordt dat kind dus aangesproken en denkt het van dat doe ik maar niet meer. Vervolgens vertel ik als docent dat ze moeten oppassen want als een ouder meekijkt, die zien dat er rare dingen worden gezegd, ze draaien een print uit en nemen dit mee naar school waardoor wij weten wat je in een rare bui hebt gezegd, dus dat moet je niet doen en dat weten de kinderen ook wel. En wat ze ook weten is dat ze geen persoonlijke gegevens mogen uitwisselen en dat iedereen zich online voorkan doen als leeftijdsgenoot. Dan geef ik aan dat ik dat ook kan doen als ik iets wil, en dat is niet goed. Dat snappen ze dan ook wel omdat ik mijzelf als voorbeeld geef. Daar worden kinderen zich ook bewuster van, ik denk dat een belangrijke factor hierin het jeugdjournaal is, hetzelfde geldt voor het TV weekjournaal. Daar komen dit soort onderwerpen ook voorbij. Kinderen weten daar dan ook best wel veel van."

7. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?

"Het kan het contact tussen leerlingen onderling versterken. We hebben nu een aantal negatieve zaken besproken. Ze vinden het gezellig en leuk om zo snel met elkaar in contact te staan. Een ander voordeel is dat kinderen gemakkelijk afspraken kunnen maken over bijvoorbeeld vrijetijdsbesteding. Snel contact met ouders en dat vind ik een heel groot voordeel. Als er dingen zijn die kinderen even niet weten kunnen ze snel in contact komen met ouders. Dit gaat allemaal via de sociale media."

8. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

"Pestgedrag is een groot nadeel, ze kunnen gemakkelijk bij privégegevens komen. Zaken op internet zetten, die er moeilijk van af kunnen. Ik licht ze nu al in over de gevolgen die het kan hebben als ze er rare berichten op achterlaten. Dat is voor nu niet een heel groot probleem maar wanneer ze in de pubertijd komen en een stage gaan zoeken, kunnen bedrijven die berichten nog achterhalen. Dit weten kinderen ook want dit is van een meisje gekomen met het verhaal dat wanneer jij raar op een foto staat dit gemakkelijk 10 jaar op het web blijft rondzwerven. Dus daar moeten kinderen goed voor uitkijken. Voor iemand die 11 of 12 is zal dit allemaal wel meevallen, maar het geeft wel het beeld voor hoe de jeugd van een kind was. Dus het is die bewustwording wat belangrijk is. Dit horen ze ook wel van anderen, als je bijvoorbeeld naar kinderbladen kijkt zoals KidsWeek of de Juniorkrant dan komen dit soort voorbeelden voor, meisjes die hun borsten laten zien en hoe snel dat dan door een school kan gaan. Dat zijn dus duidelijk de nadelen."

9. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?

"Ja, informatie. Altijd wanneer we de actualiteiten bespreken. Via televisieprogramma's worden zaken op het gebied van sociale media gebruik duidelijk. We hebben daar iets over in de schoolkrant staan en op de website staat een stuk over cyberpesten. Dit zijn de manieren waarop wij voorlichting geven aan de leerlingen."

10. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)

"Voor deze doelgroep doen wij nog wel voldoende, de doelgroep komt net pas in aanraking met sociale media. Die moet je eigenlijk de mogelijkheid geven om dingen uit te proberen en dingen fout te doen. Daar leren ze van. Wij gebruiken de schoolkrant, de site, televisie en kringgesprekken ervoor, we lichten ouders in. Persoonlijk weet ik niet veel van Facebook of Hyves, ik weet de gevaren ervan maar ik heb geen ervaring hiermee. Daar zou een valkuil in kunnen zitten."

11. Met welke aspecten zou volgens u extra rekening gehouden moeten worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media gebruik door kinderen van 9 tot en met 12 jaar?

"Dat hebben we nu dus inmiddels behandeld."

12. Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

"Het belangrijkste is dat informatie lang kan blijven staan op het web en dat dit later in het leven van een kind terug kan komen. En dat kinderen zichzelf en anderen hiermee kunnen beschadigen. Dat vind ik de belangrijkste boodschap aan een basisscholier. De bewustwording hiervan. Dan is de tweede stap dat ze privézaken niet op sociale media moeten delen. Sommige zaken zijn moeilijk om weer te verwijderen. Wat wij ook altijd willen duidelijk maken, en dat is in dit geval vooral met MSN, is dat wanneer pesten normaal voorkomt dan is dit buiten op de straat. Dan komt de pester niet binnen de persoonlijke grens van het kind. Op het moment dat een kind op zijn kamer zit en te maken heeft met cyberpesten, overschreden pesters een bepaalde grens. Dan komt pest gedrag veel harder binnen omdat het op je eigen veilige vaste plek is, namelijk de kamer van het kind. Dat gebeurt later ook met hun mobiele telefoon, nu hebben kinderen nog normale telefoons maar dit zullen ook smart phones worden. Op deze school gebruiken kinderen nog normale telefoons maar als ik kijk naar een school in Den Haag, daar werd aan een student gevraagd door de kinderen welke telefoon de student had. Dat vind ik wel heel bijzonder, dat kinderen er zo ver in waren wat waarschijnlijk kwam door de wijk waar rijkere mensen wonen. Daar is dat normaal om een smart phone te hebben. Hier is dat totaal niet ter sprake dus waar de kinderen wonen en hoe ze wonen heeft ook een grote invloed."

Uitgewerkt interview: 5

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Linda Broer

Functie: Docent op basisschool

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1. Op welke school bent u werkzaam?

"Ik geef les op basis 't Startblok in Honselersdijk."

2. Aan welke klas geeft u les?

"Aan de leerlingen van groep 8."

3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

"Ik ben veel actief op diverse fora, ik maak zelf geen gebruik van sociale media."

4. Wat verstaat u onder sociale media?

"Sociale media vind ik een verzamelnaam voor alle mogelijke manier om informatie met elkaar te delen."

5. Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

"Sommigen gebruiken Hyves, Facebook of Twitter. Het is alleen in deze leeftijd nog erg onschuldig."

6. Kunt u een voorbeeld geven van een gebeurtenis die zich op internet afspeelde en die directe gevolgen had voor bijvoorbeeld de sfeer in de klas?

"Gelukkig niet echt meegemaakt. Het kan natuurlijk zijn dat kinderen zich geïntimideerd voelen of dat er gepest wordt via internet. Hier op 't Startblok zie je dat bijna niet gebeuren."

7. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?

"Kinderen leven in een grotere wereld en hebben meer mogelijkheden om hun kennis over de wereld te vergroten."

8. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

"Indien kinderen niet goed begeleid worden kan het de privacy en veiligheid schenden. Dit is naar mijn idee het grootste nadeel van sociale media."

9. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?

"Samen met een aantal collega's bespreken we regelmatig de regels, mogelijkheden en gevaren omtrent internet en sociale media. Op school zijn er duidelijke afspraken over wat de leerlingen wel en niet mogen. Materiaal voor diploma-veilig-internet is op school aanwezig, maar wordt nog niet consequent gebruikt."

10. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)

"Ik heb samen met een collega onlangs een training tot ICT-coördinator gevolgd. Een onderdeel daarvan was sociale media. Deze extra verdieping is iedere docent aan te raden."

11. Met welke aspecten zou volgens u extra rekening gehouden moeten worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media gebruik door kinderen van 9 tot en met 12 jaar?

"Het moet aansluiten bij de maatschappij van nu, de nieuwe ontwikkelingen, maar bovenal de belevingswereld en de behoeften/vragen van de kinderen."

12. Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

"Maak het bespreekbaar, maar geef duidelijke grenzen aan en geef uitleg omtrent veilig en efficiënt gebruik."

Uitgewerkt interview: 6

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Mieke van Schie

Functie: Docent op basisschool

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1. Op welke school bent u werkzaam?

"Ik werk al heel wat jaartjes op de Gabrielschool."

2. Aan welke klas geeft u les?

"Op dit moment groep 6."

3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

"Als je het hebt over sociale media gebruiken wij smart boarden, YouTube filmpjes, en de gebruiken de kinderen het internet om te surfen."

4. Wat verstaat u onder sociale media?

"Groter dan wat ik nu zeg. Dit gebruik ik nu alleen binnen de school, maar Facebook en Hyves horen hier natuurlijk ook bij en dat is veel groter dan wat wij hier doen. Echter is het wel zo dat de school merkt dat het meer binnen komt in de school. We zien steeds meer kinderen op Hyves, alleen hebben we geen plan om daar mee om te gaan. We kunnen ze niet vertellen wat de gevaren zijn die er aan vastzitten. Hoe je ze duidelijk maakt wat de positieve kanten ervan zijn en wat de negatieve kanten zijn. Daar is tot nu toe nog geen beleidsstuk over geschreven. Maar we merken dat ze het heel veel gebruiken en dat komt allemaal bij de school terug. Wanneer er bijvoorbeeld buiten de school om ruzies ontstaan is dat de volgende dag binnen de klas goed merkbaar. Alleen hoe we daar mee omgaan is voor ons niet duidelijk."

5. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?

"Ik denk dat je niet meer zonder kan. Kinderen kunnen met elkaar communiceren over werkjes die ze moeten maken, het voorbereiden van een boekbespreking of afspraakjes maken met elkaar. Dat zijn dingen die ik wel handig vind aan sociale media. Dat vind ik een voordeel. We hebben laatst gesproken over hoe het zou zijn als iedereen ze eigen IPAD zou hebben. Dan ben je veel gerichter bezig met het geven van les en kinderen kunnen gemakkelijk informatie vinden in plaats van dat ze een half uur voor een boekenkast staan te kijken en nog niks weten. Op sommige gebieden is sociale media dus echt efficiënter."

6. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

"Ik vind het moeilijk om te zien wie nu op welke media heeft gezeten en wie bijvoorbeeld nu precies een foute site heeft doorgegeven. Dat gaat heel snel binnen de school. Binnen twee minuten kan de hele school op hoogte zijn van een foute site of wanneer een kind in verstandverbijstering een berichtje over iemand anders schrijft, is dat binnen vijf minuten al bijna het land uit. Daaraan vast zit je met dat dit een lagere school is. En de kinderen weten niet wat de gevolgen zijn wanneer ze iets schrijven over een ander, ze kunnen niet zo ver kijken als jullie dat kunnen. Ze zijn zich niet bewust van de consequenties van foute berichten of foto's van anderen, dat is niet zo helder voor deze doelgroep. Dus door impulsiviteit wordt een grote bron ellende aangeboord en de kinderen zijn zich niet bewust van hoe groot en nadelig dat effect is. Dus daarom zijn wij niet zo blij met kinderen die met hun telefoon bezig zijn op school. We moeten daar eerst een goed beleidsplan voor hebben."

7. Zijn jullie daar al mee bezig?

"Wij hebben een ICT'er die zorgt voor de smart boarden en dat de lespakketten digitaal gebruikt kunnen worden. Verder hebben we ook nog een coördinator vanuit de stichting die zich met de ICT bezighoudt en uitleg geeft over smart boarden. Wij zijn hiermee verder dan middelbare scholen. Iedereen heeft hier een smart board. Als je kijkt naar de scholing van het personeel voor die smart boarden is daar wel wat over te zeggen. Wij docenten zijn allemaal niet opgegroeid met computers dus het gebruik van een smart board gaat langzaam, terwijl jullie het natuurlijk zo snappen. De vaardigheden van docenten spelen dus zeker een rol. De ene kan de geschiedenis van computers en internet zo nalezen de ander kan hem net aan aanzetten."

8. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?

“Dat staat nog in de kinderschoenen. We hebben wel een protocol over internetgebruik, als ze op een verkeerde website terecht komen moeten ze dat melden bij de leerkracht. Dus in die zin is er wel iets maar het is nog niet dichtgetimmerd.”

9. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)

“Wat wij zelf doen is altijd de professionals inhuren, we hebben een keer een sociale media ouderavond gehad, er kwamen maar tien mensen op af. Omdat het pesten zich steeds meer naar sociale media verplaatst. En dit is vervelend want dit kun je heel vaak nalezen. Het is in die zin erger dan wanneer iemand iets beledigends tegen je zegt. Dus daarom hadden we een professional ingehuurd die daar heel veel over wist te vertellen. Alleen als er maar tien ouders komen sla je de plank mis. Het pesten hiervan en de bewustwording is nog niet zo ver. De ouders die er waren, waren al geconfronteerd met het cyberpesten bij hun kind.”

10. Met welke aspecten zou volgens u extra rekening gehouden moeten worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media gebruik door kinderen van 9 tot en met 12 jaar?

“Belangrijk is dat je als ouder weet wat je kind op internet doet en dat je daar ook afspraken over moet maken. Dat je in het begin moet zeggen dat je naar de geschiedenis van gesprekken gaat kijken. Alleen kinderen gaan zo snel in het aanleren van de omgang met de computer, ze zijn vaak verder als hun ouders. Ik doe ook een tijdje over het onder de knie krijgen van computerprogramma's terwijl kinderen van alles uitvinden.”

11. Tot slot, vanaf welke leeftijd mogen kinderen gebruik maken van de computer?

“Vanaf zes jaar mag er al worden gewerkt met computers, maar vanaf het negende jaar staan we internet toe. Daarvoor spelen ze spelletjes of werken ze met offline programma's. Wat we nu doen is dat kinderen muziek mogen uitkiezen via YouTube en een PowerPointpresentatie maken. En daar kom je soms al rare dingen tegen.”

Uitgewerkt interview: 7

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Desiree Zuiderwijk

Functie: Docent op basisschool

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1. Op welke school bent u werkzaam?

“Op de Gabrielschool.”

2. Aan welke klas geeft u les?

“Groep 6.”

3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

“We hebben een smart board welke we gebruiken, maken gebruik van reken web, werkstukjes met hulp van het internet en powerpoint.”

4. Wat verstaat u onder sociale media?

“Alles wat met internet gebruik te maken heeft.”

5. Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

“Ze mogen niet in de klas zo maar internet gebruiken. Dat de kinderen veel met elkaar in contact staan via internet, dat merk ik wel. Ze hebben het over Twitter en Hyves. Toch merk je wel dat het veelal op een negatieve manier is.”

6. Kunt u een voorbeeld geven van een gebeurtenis die zich op internet afspeelde en die directe gevolgen had voor bijvoorbeeld de sfeer in de klas?

“Ja, zo is er bijvoorbeeld een website over iemand gemaakt. Als je kijkt naar ruzies wordt dat heel snel verspreid waardoor ze in een keer een hele grote groep achter zich hebben kunnen staan. Maar wat ze ook doen is gewoon afspraakjes maken met elkaar.”

7. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik voor uw leerlingen?

“Je hebt een heel breed netwerk waardoor je sneller iemand kunt bereiken.”

8. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

“Het pestgedrag. Dingen die niemand hoeft te weten kan iedereen gewoon zien of lezen. Alleen wat er buiten school om is gebeurd komt uiteindelijk wel weer terecht binnen de muren van de school. Er ontstaat hierdoor spanning. Een website maken vind ik zelf heel erg en heeft een enorme impact op een kind. Je moet er dan in de klas over gaan praten. Het kost mij weer tijd en dat vind ik niet echt positief.”

9. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?

“Ik dacht dat wij in groep 8 daarover iets hebben, maar dat weet ik niet precies. Bij mij in de klas zie ik dat het gaat komen. Er zijn nu drie leerlingen met een Blackberry maar dit worden er in groep 7 en 8 veel meer en het wordt daar normaler om een telefoon te hebben.”

10. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)

“Ik zou de voordelen en nadelen willen weten en voorbeelden willen gebruiken. Daarnaast consequenties van handelingen op internet kunnen aantonen. Dat je deze dingen concreet maakt en de bewustwording kunt creëren, omdat ze zich daar niet bewust van zijn.”

11. Vanaf hoe oud mogen kinderen gebruik maken van de computer?

“Wij hebben binnen deze groep een protocol waarin kinderen een contract moeten ondertekenen over hoe ze met internet omgaan. Doen ze dat niet dan is het ook klaar met internet. Maar vanaf groep 6 gaan ze met internet beginnen voor werkstukjes. Het is soms wel moeilijk te controleren welke leerlingen wat doen omdat er computers op de gang staan, dus daarom stuur ik daar meestal leerlingen heen die het aankunnen dus je bent op die manier wel met toezicht bezig.”

12. Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

“Het goed en op de juiste manier weten te gebruiken van sociale media.”

Uitgewerkt interview: 8

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Willem Neeleman

Functie: Docent op basisschool

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1. Op welke school bent u werkzaam?

"Ik werk op de Gabrielschool."

2. Aan welke klas geeft u les?

"Dit jaar groep 8, maar ik heb ook veel ervaring bij groep 6 en 7."

3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

"Thuis lees ik alleen mijn e-mail."

4. Wat verstaat u onder sociale media?

"Contact maken via de computer of telefoon met andere mensen."

5. Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

"Dat het heel vaak uitdraait op nargheid onder elkaar, dat ze dingen gaan mailen of sms-en over elkaar en dan moet ik ingrijpen."

6. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?

"Ze kunnen heel snel ergens achter komen. Via allerlei manieren kunnen ze contact maken met het internet en dingen opzoeken. Wat ik wel raar vind is dat ze elkaar gaan bellen wanneer ze voor elkaars deur staan. Ze kunnen niet meer leven zonder telefoon. Als we op werkweek gaan weten ze niet wat ze moeten zonder telefoon."

7. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

"Het nadeel is dat ze elkaar gemakkelijk negatief kunnen benaderen en wanneer ze dan op school komen weten ze nergens van en kunnen ze zich makkelijk verstoppen achter sociale media. Het wordt vaak gebruikt om elkaar zwart te maken en dat vind ik wel jammer."

8. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?

"Eens per jaar komt Bureau Halt over digipesten voorlichting geven, de hele klas zit dan braaf ja te knikken en zeggen dat ze weten wat ze niet mogen doen op internet en twee weken later is er weer iets mis. Bureau Halt komt met praktijkvoorbeelden en vertellen wat voor straffen erop staan om digi te pesten. Dat is iets wat leerlingen niet wisten. Er wordt dan ook veel gepraat tijdens een voorlichting en ze laten de leerlingen veel aan het woord en dat vinden ze wel interessant."

9. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)

"Dat er veel visueel gemaakt wordt voor ze. Dingen uitspelen en na spelen, nadenken over wat er allemaal kan gebeuren. Je moet vooral internetzaken zichtbaar maken. Dus het voelbaar maken voor ze."

10. Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

"Het goed uitkijken over wat je met je eigen gegevens doet. Wanneer je er niet meer uitkomt een volwassene inschakelen of iemand die ouder is en vragen hoe je er mee om moet gaan. In het uiterste geval gewoon de computer uitzetten."

Uitgewerkt interview: 9

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Corry van Klaarbergen

Functie: Docent op basisschool

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

1. Op welke school bent u werkzaam?

“Op de Gabrielschool.”

2. Aan welke klas geeft u les?

“Groep 7.”

3. Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

“Privé alleen sms en e-mail en voor de klas helemaal niet.”

4. Wat verstaat u onder sociale media?

“Digitale contacten via Facebook, Hyves of sms.”

5. Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

“Van deze groep nog weinig, vanuit mijn vorige school werd er gepest via sociale media en deze signalen kreeg ik terug in de klas.”

6. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?

“Ik zie alleen maar negatieve dingen, alleen zou ik het wel positief willen gaan gebruiken. Ik weet alleen simpelweg niet wat voordelen zijn.”

7. Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

“Wat we tegenkomen is het pesten en dat is heel oncontroleerbaar en dat is voor kinderen heel erg kwetsend. Daar moet je voorzichtig mee zijn.”

8. Bieden jullie als school, of u als persoon, preventieve voorlichting/activiteiten op het gebied van internet- of sociale media voor leerlingen?

“Hier niet maar dat zouden we wel moeten doen. Ik vind dat je daar met leerlingen mee bezig moet zijn.”

9. Wat zou u kunnen helpen om een geschikte voorlichting te kunnen geven over sociale media? (Denk aan informatie, projecten, trainingen, brochures etc..)

“Als ik een handleiding zou kunnen krijgen over hoe ik er met kinderen mee aan de slag kan gaan, dan is dat goed. Dat ze daardoor weten wat je niet moet doen en hoe je het op een leuke manier kan gebruiken. Dat zou zeker van pas komen.”

10. Met welke aspecten zou volgens u extra rekening gehouden moeten worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media gebruik door kinderen van 9 tot en met 12 jaar?

“Ik denk de sociaal emotionele kant, dus wat het allemaal kan doen. Dat ze leren en begrijpen hoe kwetsend het kan zijn.”

11. Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

“Dat je niet alles moet geloven wat er geschreven wordt.”

Uitgewerkt interview: 10

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Jeroen Ernst

Functie: Ervaringsdeskundige op het gebied van voorlichting over internetgebruik

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

Wat verstaat u onder het geven van een voorlichting?

“Ik denk daarbij aan het overbrengen van informatie, aan een bepaalde doelgroep, zodat zij meer kennis krijgen over het onderwerp. Dat ze er over na gaan denken en het kwartje valt bij de doelgroep.”

Waar moet een voorlichting dan aan voldoen?

“Dat hangt af van de doelgroep. Voor jullie doelgroep, groep 6, 7 en 8 moet het droge informatie zijn. Niet te moeilijk en in kleine stukjes. Dus niet in een keer alles vertellen maar liever in verschillende keren. Het speelse van een onderwerp is belangrijk. Speelse werkvormen, waarna je kunt evalueren of het kwartje valt. Dat kinderen dan gaan denken: *'Het werkt zo'*. Je kunt wel de nadelen van sociale media opnoemen maar door middel van een spelvorm laat je ze het ervaren en komt het ook beter over op deze doelgroep.”

Wat verstaat u onder sociale media?

“Alle middelen die mensen gebruiken om met elkaar in contact te staan, telefoon internet en alle apps die daar op staan om met elkaar in contact te komen. Enkele voorbeelden zijn Hyves, Twitter en Facebook. Hyves is populair bij de jongere doelgroep, onder de twaalf jaar, en ook Twitter wordt steeds meer gebruikt door deze kinderen. Facebook vervangt als ze ouder worden Hyves.”

Maakt u zelf gebruik van sociale media?

“Ik heb sinds kort een smartphone, dat is handig om in werk om regelmatig mijne-mail te checken. Bellen en sms'en doe ik ook veel.”

Als u kijkt naar de voorlichting die u gegeven hebt over het internet project. Kunt u daar iets meer over vertellen?

“Het project wat ik gegeven heb heet @Internet en ging meer over de positieve kanten van het internet en sociale media. Het project ging vooral over Hyves en minder over Facebook. De kern was dat wat je ook op internet doet, het blijft altijd staan op internet. Dus als jij je privacy instellingen niet goed instelt het bewaart blijft, dat iedereen dit kan zien, gebruiken of misbruiken. Daarnaast ging het over wat internet is, hoe het ontstaan is en wat je ermee kunt. YouTube, films kijken of informatie voor werkstukken. Dus alles wat voor die doelgroep was kwam aan bod. We hebben ook aandacht besteed aan de positieve en negatieve kanten van internet.”

Aan welke klassen geeft u les/voorlichting?

“Ik heb dit bij de groepen 7 en 8 gedaan. In groep 8 zagen we dat kinderen toen actief werden op internet en sociale media. Groep 7 is minder omdat ze daar eigenlijk alleen nog met Hyves bezig waren. In deze leeftijdsgroepen zijn ze eigenlijk net begonnen en je kunt ze dan nog sturen in hun online gedrag, opvattingen over internet en privacy instelling bijvoorbeeld. Ik heb een aantal keren contact met Hyves gehad omdat de privacy instellingen moeilijk te vinden waren. Dit heb ik ook meegenomen naar de leerlingen door ze te vragen om alle moeilijke woorden van de privacy instellingen te onderstrepen en dit waren er uiteindelijk heel erg veel. Ik vind dat school er heel weinig aan doet om kinderen goed voor te lichten.”

Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

“Ze vinden het leuk. Ik heb zelf ook een profiel gemaakt om de mening van leerlingen te horen. Is het allemaal waar wat ik zeg? Ik heb bijvoorbeeld allerlei foto's op mijn profiel gezet van verschillende landen en ook echte vakantiefoto's. Een aantal leerlingen zeiden dat ik van reizen hield omdat ik foto's van New York en andere plekken erop had gezet. Ik zei vervolgens: *'Is dat zo, wie zegt dat ik daar geweest ben?'* Ik had ze gewoon van internet gehaald. Ook had ik er plaatjes op gezet van een vrouw waardoor de kinderen dachten dat het mijn vrouw was. Ze vinden het leuk om een mening te geven over dingen en dan ook weer erover te praten of iets nu waar is of niet. Er was ook iemand die lid wilde worden van het profiel van Hyves terwijl ze in eerste instantie zei dat ze 4 uur per dag online

was duurde het twee weken om vriend te worden van mijn profiel. Dus ik denk ook dat ze een beetje stoer willen doen tegenover elkaar. En de mogelijkheden ervan hebben ze niet door. Ze gebruiken mobiele telefoons nog maar weinig, dat heeft met geld te maken. Hoe ouders daar mee omgaan is belangrijk.”

Voor wie is er een rol in weg gelegd om ze daarin te helpen?

“Ik denk voor de ouders. Maar als ik vraag of ze er thuis regels over hebben, hadden ze die helemaal niet. Het is toch wel bekend dat je daardoor makkelijk in een isolement kunt raken? Dus ik vind wel dat ouders daar een belangrijke rol in spelen. Dat de jeugd tot een bepaalde leeftijd ook moet experimenteren en dat de computer belangrijk is, maar dat ze wel in de gaten houden op welke pagina's kinderen zitten en wat ze er doen. Daarnaast vind ik ook dat school daarin een belangrijke rol heeft, sowieso media in het algemeen. Het journaal bijvoorbeeld, is het allemaal waar wat daar gezegd wordt? Verder kunnen allerlei dingen gefotoshopt worden. Maatschappelijke organisaties hebben daar ook een rol in, om meer op een creatieve manier erop in te spelen omdat scholen daar minder tijd voor hebben.”

Wat zou de rol van een docent daarin kunnen zijn?

“Ik denk de signalen in de gaten houden van bijvoorbeeld internet pesten. Als er buiten school allerlei pesterijen beginnen kun je daar als school ook rekening mee houden. Ik kan het me niet voorstellen dat het geen effect heeft op een klas. Dus als docenten dat soort signalen in de gaten houden en zelf ook wijs worden op het gebied van internet. Dat is een reden waarom er nu smart borden zijn. Ik wist zelf nog niet hoe ik een foto moest openen op een IPAD. Als je met jongeren werk sta je dan voor aap wanneer je niet weet hoe dit soort dingen werken. Je moet de termen ook kennen. Zoals een banga lijst, als je dat niet weet wordt het lastig om bij te blijven en weet je ook niet waar de jongeren mee bezig zijn.”

Wat ziet u als voordelen van sociale media?

“De voordelen van sociale media weet ik niet helemaal. Met internet in het algemeen kunnen ze de hele wereld bereiken en informatie vinden. Alleen het onderscheid maken is voor deze leeftijd heel erg moeilijk. Wat betreft sociale media, hun wereld is eigenlijk nog zo klein. Ga lekker buitenspelen als je iemand wil spreken in plaats van op internet. Het is wel handig dat ze het nu al helemaal onder de knie hebben, waardoor het later gemakkelijker is. Ze hebben ervaring hoe je met computers moet werken en dat is wel heel erg handig voor een latere baan.”

Wat ziet u als nadelen van sociale media?

“Ik denk dat leerlingen zelf niet beseffen waar de informatie naar toe gaat en wie het kan zijn, hoeveel mensen dat kunnen zien enzovoort. Dat ze de begrippen van privacy niet kennen en dat ze daar redelijk onschuldig mee omgaan. Dat heeft te maken met het eerste wat ik vertelde: namelijk dat ze het gebruiken omdat het leuk is. Wanneer je iets grappigs over iemand zegt kan iedereen meelezen. Je ziet het bij Twitter, hoe snel dat kan gaan. Het kan heel snel uit de hand lopen. Bijvoorbeeld het plannen van een vechtpartij, dat kan heel snel uit de hand lopen of het ontstaan van een bangalijst. Omdat er nu iemand zelfmoord heeft gepleegd gaat het bericht over Twitter dat er iemand van de bangalijst gehaald moet worden. Ze beseffen niet hoeveel impact dat heeft op dit moment. Ze weten niet hoeverre het verspreid wordt, waar ligt de grens?”

Wat zijn belangrijke aspecten bij het geven van een voorlichting?

“Interactief moet het zijn. Bij Centrum 1622 zijn we hiermee begonnen en toen kreeg ik toch weer werkbladen terwijl ik dacht: *'Het gaat over internet'*. Kinderen die met papier werken is weer ouderwets. Ik zou zeker een profiel aanmaken om te kijken waar kinderen mee bezig zijn. Je kunt dan ook hun privacy instellingen bekijken. Je hebt de namenlijst van een docent gekregen en dan kun je kijken hoever je kunt gaan bij leerlingen, foto's en krabbels bekijken. Als ze dan vrienden van je worden kun je nog verder komen. Je kunt dan hun vrienden zien. Vrienden van vrienden kun je controleren. Interactief moet een voorlichting zijn en vooral de leuke kanten moet je benadrukken. Het is lastig om niet in te gaan op de gevaren, maar je wilt toch als voorlichter ze beschermen en je eigen kennis overbrengen. Het belangrijke is dat je ook naar de mooie kanten van internet gaat kijken voor de doelgroep. Maar wel benadrukken dat het belangrijk is om je privacy te waarborgen. Ik denk dat dat de belangrijkste richtlijn is voor voorlichting.”

Wat is het allerbelangrijkste aandachtspunt als je het kind in de leeftijd van negen tot twaalf jaar een tip mag meegeven?

“Zet niet alles op internet zonder er over na te denken. Vraag desnoods een ouder of het kan. Vraag ook hulp bij het aanmaken van een profielpagina zodat je zeker weet wat je wel en niet laat zien.”

Uitgewerkt interview: 11

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Yvonne Abhau

Functie: Ervaringsdeskundig op het gebied van onder meer voorlichting over internetgebruik.

Werkzaam voor Centrum 1622.

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

Wat verstaat u onder het geven van een voorlichting?

“Een voorlichting, dan denk ik informatie overbrengen.”

Wat sluit dan goed aan bij jongeren?

“Dan gaat het om je doel. Dus als je inderdaad voorlichting wilt geven met als doel kennis overdragen, dan komt toch wel bij me op dat je eenzijdig bezig bent. Maar als je wilt kijken of de informatie over is gekomen is het bij jongeren belangrijk dat je de informatie nacheekt. En dan is het leuk als je bijvoorbeeld een opbouw hebt, dan doe je een spelletje erbij, ervaren leren werkt dan het beste en dan kun je het nacheken van wat is er nu in dat eerste stukje gezegd. Het spreekt jongeren wel heel erg aan, dat je wel in beweging moet komen. Je hebt meervoudige intelligenties, de een werkt meer op taal, de ander werkt meer op beeld, de andere weer op observeren de ander meer op doen. Dus het is mooi als je al deze fases ook nog pakt. Want dan weet je dat het goed binnenkomt bij ze. En dat je het zelf ook een beetje enthousiast brengt. En met materiaal uiteraard, dat werkt bij ze en speelt in op hun behoeften. Dus dat je op gelijkwaardig niveau moet gaan zitten. Dat spreekt jongeren wel aan.”

Aan welke klassen geeft u les/voorlichting?

“Aan basisonderwijs vooral in het verleden en het voortgezet onderwijs.”

Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

“Ja, ik heb Facebook, ik internet heel veel, surf heel veel, en maak gebruik van You Tube en Google Earth.”

Wat verstaat u onder sociale media?

“Die dingen dus. Gewoon de hele sociale wereld waarin je contact met elkaar hebt online.”

Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen?

“Ja heel veel, het is onmisbaar zo is inmiddels gebleken. Ze zijn in een experimenteerfase heb ik het idee. Ze gaan grenzen over. Er ontstaan ook ruzies en discussies.”

Wat bedoelt u met grenzen overgaan?

“Nou, dat ze hun eigen grenzen overgaan, ze meer informatie over zichzelf geven dan ze zouden willen.”

Bedoelt u hiermee dat ze zich hier niet bewust van zijn?

“Ja, ik weet nog een voorbeeld dat zich een tijd geleden op Hyves afspeelde. Het was toen een hele hype om een apenstaartje en dan een kleur te doen, en dat was dan de kleur van de bh die de meiden dan aan hadden. Onder meiden onderling was dat leuk alleen op een gegeven moment kregen de jongens dat in de gaten en ging het verhaal als een lopend vuurtje door school. En toen hadden ze zo iets van o mijn god, ze weten nu wat voor bh ik draag. En dat ze dat helemaal niet in de gaten hadden, meer van ja ik doe dit met mijn vriendinnen onderling. Maar de jongens die dit zagen vonden het leuk en gingen daarmee aan de haal. Dus de meiden hadden zoiets van shit, ik ben toch wat meer informatie gaan vertellen dan ik eigenlijk wilde.”

Heeft u nog meer voorbeelden van gebeurtenissen op internet, die gevolgen hadden voor bijvoorbeeld de sfeer in de klas?

“En anders voorbeeld. In het verleden heb ik bij een eerder internetproject een oefening gedaan waarin ik jongeren een beetje probeerde te trickeren door te zeggen van: ‘Schrijf op een briefje je wachtwoord en je profielnaam of je username.’ Werkelijk bij iedere klas is er wel iemand die dat doet, die schrijft gewoon zijn wachtwoord op en dan zeg ik van nou wat kan ik hier allemaal mee doen. Vertrouwen jullie mij, dit is de tweede keer dat jullie mijn zien, dus ja. Is dit verstandig?”

De voordelen van sociale media zijn ook belangrijk. Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik door uw leerlingen?

“Ze uiten meer en sneller hun gevoelens, al kan dit ook negatief zijn. De leerlingen waar ik mee werkte dat waren leerlingen uit internationale schakelklassen. Dus die wonen net in Nederland, maar hebben wel leuk digitaal contact met familieleden via Skype. Wat ze normaal niet zouden kunnen hebben. Er komen bij mij vraagtekens op, je zit dan toch in je eigen isolement. Maar zij vinden dat heel erg leuk. Ja gewoon de gehele globalisering, je merkt dat ze toch wat mondialer worden, dat ze het cool vinden om met iemand uit Indonesië of Japan te gamen. Ja dan delen ze daar toch wel veel dingen mee, met een onbekenden. Alleen dat is op zich ook wel weer leuk.”

Wat kunnen volgens u nadelen zijn van dit gebruik?

“Door het experimenteren kunnen ze ook wel negatieve dingen merken, pesten kan heel snel gebeuren, maar net zo snel weer weggaan. De kinderen zijn niet op de hoogte van dingen, ik hoorde van een andere collega dat je je Twitter pagina ook kunt afschermen, nou dat weten ze dan ook helemaal niet. En hetzelfde geldt voor Facebook. Dat ik denk van *‘Jezus, dat weet ik beter dan jullie.’* Niet allemaal hoor anderen weten weer meer. Maar over het algemeen vind ik dat ze vrij weinig weten van privacy. En de toegankelijkheid van porno, daar hoor ik jongens ook wel over. Ik las laatst in de Volkskrant dat de confrontatie zo veel groter is dat ze ermee aan de haal kunnen gaan. Wat ze normaal gaan vinden. Ze hebben meer impulsen die tot zich komen dus vinden ze het eerder normaal.”

Nu is er een verschil in opgroeien met internet- en sociale media gebruik en zonder deze technologie. De basisschoolkinderen zijn opgegroeid in deze wereld, hun ouders vaak niet. Ziet u daarin gevaren of aandachtspunten? Hoe kunnen zij dichter bij elkaar worden gebracht?

“Dat kinderen nu opgroeien in een wereld die ouders niet van kinds af aan hebben meegemaakt? Hoe ik daar over denk, nee ik zie het niet als een gevaar. Ik vind het wel interessant dat zij het lekker uit moeten zoeken voor zichzelf, weetje er zijn al genoeg mensen in hun omgeving die daarmee bezig zijn. Ik vind het dan wel leuk als ze zeggen, ik kan me geschiedenis wissen en dan zien ouders het niet, nou ja weetje, je zal altijd een groep hebben van de extreme die helemaal over de grens gaan, een zogenaamde middenmoot en de kinderen die er heel erg veilig mee omgaan, de echte engeltjes. Wanneer YouTube vraagt of ze achttien jaar zijn en ze zijn dat niet, dan gaan ze niet verder.”

Denkt u dat dit met internetopvoeding te maken heeft?

“Nee, dat geloof ik niet.”

Waar heeft dit dan mee te maken?

“Dat heeft te maken met karakter, ja dat denk ik echt. Maar ik denk wel dat school dat kan beïnvloeden. Wanneer het niet van ouders komt, komt het wel van een andere kant uit. Dat ze toch onderling beïnvloed worden en elkaar op de vingers tikken. Dat meisjes ook wel zeggen van: *‘Dat doe je toch niet.’* Ze letten ook wel op elkaar. Ik vind het wel interessant. Ik ben wel benieuwd hoe dat gaat. Ik vind het juist ook wel goed, ik zou ervoor pleiten. Kinderen moeten ook mogen ontdekken.”

Wat is volgens u belangrijk voor het kind, in de leeftijd van 9 tot 12 jaar, als het gaat om belangrijke aandachtspunten bij internetopvoeding door professionals?

“Ik ben een vormingswerker op school en op dit gebied geen absolute professional. Maar wat ik zo om me heen hoor is internet en sociale media verslaving, dat is ook een middel waar jongeren of kinderen van 9 tot 12 aan verslaafd kunnen raken. Dat je ze laat nadenken over de tijd die ze erop zitten. Toch wel handvatten geven hoe ze bewust ermee om kunnen gaan. *‘Het is tijd, met wie heb je contact, wat is leuk wat is niet zo leuk.’* Dus zo veel mogelijk dat ze er zelf over gaan nadenken.”

En daar hebben privacy instellingen ook wel mee te maken?

“Ja, ik zit te denken of ouders dat moeten zeggen. Ja dat moeten ze wel. Ja ouders gaan dat na verloop van tijd ook wel zeggen. Maar het verschil tussen ouders is best groot, de ene ouder die heel erg meelevend is en het kind wel veiligheid op internet geeft, terwijl de ander er eigenlijk zelf weinig van afweet. Dat geeft wel stof tot nadenken. Ik vind het echt opvallend hoe de kinderen elkaar hierop corrigeren. Als het niet thuis mag bij die ouder, dan doen ze het wel bij die waar het wel mag of daar waar er niet op gelet wordt. Maar doen zullen ze het toch. Ik heb wel het vertrouwen daarin, dat ze elkaar erop zullen wijzen. *‘Van wat ben je nu aan het doen.’* Dus als ze onderling wat uitwisselen dat ze dan ook wel tot hun eigen regels komen. Dat vind ik het beste uitgangspunt. Maar je moet het kind

ook niet helemaal vrij laten dus daar moet wel een mooie balans in zijn. Maar dan ben ik ervoor dat de ouder of een professional het kind meer vragen moet stellen. Geef het kind stof tot nadenken, zonder te vertellen wat wel en niet mag.”

Met welke aspecten zou volgens u extra rekening gehouden moeten worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media-gebruik door kinderen van 9 tot en met 12 jaar?

“Dat het aansluit op de informatie, dus dat je heel goed moet peilen van waar zitten zij met hun internetgebruik, en daarop inhaken. Een stukje informatie maar ook er heel erg opletten wat er uit de groep komt. Wat zijn jullie vragen? Waar lopen jullie tegen aan? En dat zij een beetje de professionals worden, dat vind ik altijd wel interessant. En dat zij ermee aan de slag gaan, bedenken wat grenzen zijn dingen, zelf opzoeken daarin. Als je zo veel mogelijk gebruik maakt van beeldmateriaal en internet en af en toe een vraag stelt over hoe jongeren zouden handelen komt dat aan. Dat is beter dan dat professionals heel veel gaan vertellen. Gebruik maar dat smartboard en klik maar aan. Oefeningen doen, het zou ook wel leuk zijn om pest chatten echt uit te spelen, dan ga ik echt in een werkvorm over. Om het terug te brengen naar de echte wereld. Dat de virtuele wereld ook wel een stap wordt naar hoe zit dat dan wat is de echte wereld? Wie zijn nu je echte vrienden? Op Facebook heb je er wel 400, hoeveel vrienden heb je nu echt en hoe zit dat? Dat vind ik ook wel belangrijk.”

Uitgewerkt interview: 12

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Leon Schroder

Functie: Medewerker HCO

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar

Wat doet HCO?

“Het HCO biedt een aantal diensten die overeenkomen met die van Centrum 1622. Het HCO is een onderwijs adviesbureau en wij worden ingehuurd door het onderwijs. We hebben psychologen, orthopedagogen dus allemaal specialisten in hun eigen vak gebied in dienst. Waar Centrum 1622 bezig is met kinderen richten wij als HCO ons op de leerkrachten en directie. Op een ander niveau dus. We hebben vergelijkbare onderwerpen alleen een andere doelgroep. Bij hun is er kennisoverdracht naar de leerlingen, wij scholen leerkrachten hebben bijvoorbeeld een masterclass van drie dagen voor leerkrachten over de nieuwe media. Mensen kunnen dan het beleidsplan schrijven over nieuwe media en ouderavonden organiseren. Dat is de kant waar wij ons op richten. Scholen huren ons in om dit soort zaken te realiseren. We hebben bv. een team dat zich richt op leerproblematiek, een ander team richt zich op het verbeteren van de kwaliteit van de school, etc. Dit doen verschillende specialisten bij ons.”

Wij richten ons op docenten dus dit is zeker interessant voor ons.

“Voor je een goede voorlichting kunt gaan geven moet je eigenlijk andere stappen eerst nemen. Kijk naar de visie van een school en wat zij willen bereiken voor je gaat voorlichten over sociale media. Dit valt namelijk allemaal onder nieuwe media. Als je kijkt naar het Montessori onderwijs zie je dat hun visie anders is. Het kind moet niet geremd worden in de ontwikkeling. Daar is het de bedoeling dat kinderen hun eigen IPAD of laptop meenemen. Op een school drie straten verderop is het niet toegestaan om je laptop mee te nemen. Het is de computer van de school en niet anders. Ik vind dus dat een school moet werken naar eenzelfde visie. Als je aan de ene kant zegt kinderen moeten alle vrijheid hebben, moet het niet zo zijn dat de systeembeheerder zegt dat er geen floppy's, cd's of USB-sticks in de school computers mogen. Dat staat dus niet in lijn met de visie van de school. Dat zijn infrastructurele netwerken, dus hoe kinderen leren maar dat heb je ook met internet. Bijvoorbeeld dat er internetfilters op het netwerk staat. Omdat ze vinden dat als een kind per ongeluk op een pornosite komt, ze bloot zien en dat dat vervelend kan zijn. Aan de andere kant is een school wel bezig met het opleiden van een kind voor een plek in de samenleving. Een kind moet dus ook weten dat er porno is op internet, als je dat dus de hele tijd verstopt achter een filter, leid je ze dus niet eerlijk op. En bij de computer thuis kan het wel en dan weten kinderen niet hoe ze ermee om moeten gaan. Dus wat jullie gaan vertellen aan leraren op een school kan heel breed zijn, maar als je wilt dat ze er handvaten aan hebben en gereedschap hebben om ermee aan de slag te gaan moet je eigenlijk eerst weten hoe de school daar over denkt, over het geheel. Een ander voorbeeld zou kunnen zijn dat basisscholen klagen over dat ze te weinig computers hebben en dit gebruiken als excuses om niet met een computer om te gaan. Telefoons van leerlingen daarentegen mogen de klas niet in, deze moeten allemaal worden ingeleverd. Waarom zou je die telefoon niet toestaan? Ze hebben op hun telefoon een agenda staan. Kinderen moeten dus een normale agenda meenemen, terwijl ze buiten school om alles in hun telefoon agenda zetten. Wat is daar nu het probleem van? Ik vind dat je dat met een school helder moet hebben. Waarom vinden we dat vervelend? Wat is de reden? En als ze de reden niet meer weten kun je je afvragen of dat wel goed is. Als jullie voor een groep docenten staan en je roept zoiets denk ik: 'wat vinden jullie ervan.' Alleen is het geheel aan hun situatie. Wat zijn de regels en werkwijze en visie van een school? Als wij een training geven bij scholen praten we eerst met de school. Wat is de aanleiding, wat zijn jullie regels, wat is de visie en reken erop dat als je bijvoorbeeld een ouderavond gaat geven, je moet ze wijzen op dat het gevolg belangrijk is. Jullie geven een voorlichting over wat wel kan met sociale media en wat niet kan. Dat gaat fout wanneer je niet verder denkt. Vaak zijn er meer vragen na een voorlichting dan voor een voorlichting en dat is belangrijk om mee te nemen. Je laat anders alleen maar narigheid achter.”

Geef u voorlichtingen?

“Ik geef interactieve trainingen waar mensen mee aan de slag kunnen. Ik geef meerdaagse training. Google Docs bijvoorbeeld. Dat is een trainingsvorm die je gedaan moet hebben om het te begrijpen. We geven ook voorlichtingen, alleen dit zijn vaak de prikkels om daarna trainingen te gaan doen. Dat leraren uiteindelijk gaan denken: *'Dit is belangrijk, ik wil meer weten'*.”

Waar moet een goede voorlichting aan voldoen?

“Een goede voorlichting moet voldoen aan dat het aansluit bij de doelgroep, interactief is altijd beter. Alleen als jij over sociale media hebt verteld, is het de vraag of het handig is om leerlingen allemaal achter de computer te zetten om een Tweet te laten versturen. Je hebt bijvoorbeeld maar een uur voor dertig man, dan kun je het net zo goed laten zien hoe dat werkt. Dan wordt het een voorlichting met eenrichtingsverkeer. Coöperatieve werkvormen zijn wel handig. Dat je ze met hun buurman even tien vormen van sociale media laat opschrijven en het dan bespreekt, dit is geen eenrichtingsverkeer. Als je zo een soort lijst maakt ben je er meer mee bezig dan alleen maar te luisteren. Het is dan een interactieve presentatie. Maar dit is niet altijd een optie.”

Wat verstaat u onder sociale media?

“Online media die gericht zijn op het verbinden van netwerken en vriendenkringen, Hyves, Facebook en ga zo maar door.”

Valt msn daar onder?

“Ja ik zou msn daar wel als een voorloper in zien want het verbind netwerken door je adresboek. Alleen is het berichten verkeer een op een en bij andere sociale media is het meer aan de muur hangen. Msn is meer afgesloten. Veel meer dan ander sociale media.”

Wat merkt u van sociale media gebruik onder de doelgroep?

“De doelgroep voor ons is leraren en docenten, dat is heel minimaal en als het al gebeurt dan is het veelal niet gerelateerd aan werk. Ik ken nog geen school die volop met sociale media bezig is, teambreed. Misschien een directeur die wat post maar verder ook niet.”

Wat ziet u als voordelen van sociale media?

“Voordelen voor leerlingen zijn er bijna niet, ik zie niet iets wat echt een voordeel is. Vanaf twaalf jaar zou het kunnen zijn om samen te werken aan opdrachten. Dingen delen met ouders en leerkrachten, daar zit functionaliteit in. Dat kinderen al vanaf jong op Facebook of Hyves zitten vind ik geen voordeel, ze hebben een groter bereik maar verder niet.”

Wat ziet u als nadelen van sociale media?

“Ze moeten op de hoogte zijn hoe ze het moeten gebruiken. Wat kan wel en wat niet. Het spelen op de snelweg ook. Als je niet weet wat de risico's zijn gebeuren er ongelukken. Als je teveel prijs geeft van je privé, dan kan je makkelijk gepest worden door mensen die je niet eens kent. Je kunt spam krijgen van anderen.”

Met welke aspecten moet volgens u extra rekening worden gehouden bij het geven van een voorlichting?

“Ervan uitgaand dat deze kinderen het gebruiken is het belangrijk om het plezier ervan te benadrukken, wat je er mee kunt. Vervolgens kanttekeningen maken over het misbruik ervan. Je deelt het niet met een aantal mensen maar met heel veel. Tevens de bewustwording dat je niet altijd met een persoon communiceert welke je denkt te kennen, hij of zij kan zich namelijk ook voordoen als een ander. Dit gebeurt heel vaak, nog steeds. Kinderen zijn overtuigd dat sommigen een leeftijdsgenoot zijn, terwijl dat helemaal niet zo hoeft te zijn. Dit kan leiden tot het delen van informatie. Privacy onder de aandacht brengen is dus belangrijk. Dus naast de leuke kant ervan de kanttekening over privacy maken, omdat het maar de vraag is wie er aan de andere kant zit.”

Tot slot, wat zou u een docent adviseren die een voorlichting wil geven aan kinderen in de leeftijd van negen tot en met twaalf jaar?

“Ik vind het raar als basisonderwijsleerkrachten nu van plan zijn voorlichting te gaan geven over sociale media zonder dat het grotere kader van de nieuwe media bekend is. Ik vind wel dat het bij hun rol hoort maar in de situatie hoe die nu is, is dat raar en dat is ook het andere uiterste. Ik vind dat dit pas zou moeten plaatsvinden als de school weet wat de nieuwe media precies is en wat hun rol daarin is. Er zijn genoeg scholen die vinden dat ze kinderen niet moeten opleiden voor msn en internet, zij vinden dat dit bij de ouders hoort: *‘doe dat maar thuis, op school mag je geen internet gebruiken dus wij doen daar niks mee’*. Wij denken daar anders over, wat is wel de rol van de school? Je voed kinderen op voor later. Ik vind eerst dat ze de ideeën over nieuwe media een plek moet geven in school en alleen als dat in orde is, plus het team is mediavaardig, dat je dan pas in de positie bent om dit door te geven aan de leerlingen. Jullie plek daarin snap ik, de scholen hebben de

expertise niet, Centrum 1622 zoekt die expertise en jullie zoeken het uit. Maar daarin vind ik dat de scholen een hele grote stap overslaan. Het is nuttig om kinderen voor te lichten alleen het suggereert dat de school op de hoogte is van dat soort zaken. Als mijn kind opeens een Facebook-account heeft door jullie voorlichting zou ik naar school stappen met: *'Waar zijn jullie mee bezig? Heb je hem alles verteld? Mag hij ook op school op Facebook want hij heeft nu nog heel veel vragen naarmate hij verder gaat met Facebook'*. Dus ik zou nu even geen school kunnen bedenken die nu al met zo'n voorlichting aan de slag kan gaan gezien hun visie met de nieuwe media. Vervolgens, wanneer ga je wat vertellen aan kinderen? Als je bijvoorbeeld kijkt naar Habbo hotel, dit is een online spel waarin je een tweede online leven begint. Dit kost echter geld. Ouders kunnen dus fel reageren als je een voorlichting gaat geven over media waar kinderen misschien nog wel nooit van gehoord hadden. Ouders denken dan: *'Jullie komen vertellen wat leuk is en wat de gevaren ervan zijn, nu zit mijn kind de hele dag achter Habbo'*. Wanneer praat je bijvoorbeeld over condooms op school? Als je dat bij een twaalfjarige doet kan hij denken: *'Oke, ik heb nu gehoord wat een condoom is. Hoe ik het moet gebruiken, ik ben er klaar voor'*. Dat is het een beetje, ik weet niet of je ouders blij maakt met een voorlichting."

"Daarom vind ik dat de school een rol moet innemen over de nieuwe media. Je kunt niet een klein stukje aanbieden en verder niet. Kinderen komen thuis en hebben allerlei vragen aan de ouders. Scholen brengen het er makkelijk vanaf. Ze weten het niet, huren iemand in en het is goed. Dat zien we bij het HCO ook, alleen wij laten het niet gebeuren dat het sporadisch een voorlichting geven is. Het is onze verantwoordelijkheid om scholen te wijzen op het feit dat het probleem niet in een voorlichting klaar en opgelost is. Het vraagt meer opbouw. Anders haal je daardoor alleen maar meer problemen op je hals. Er zitten misschien ook wel kinderen tussen die niet eens weten wat internet is en dan kom je gelijk al met sociale media op de proppen. Je moet dus kijken naar het geheel."

Uitgewerkt interview: 13

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Scarlett Zwartkruis

Functie: Coördinator Jongeren Informatie Punt Den Haag/Delft/Zoetermeer

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

Wat verstaat u onder het geven van een voorlichting?

“Dat je een definitie geeft aan een onderwerp dat belicht wordt op een interactieve manier voor jongeren. Het is wel belangrijk dat de onderwerpen maatschappelijk actueel zijn. De onderwerpen die wij aanbieden zijn echte JIP-thema's zoals seksualiteit, drugs, cyberpesten en loverboys.”

Aan welke klassen geeft u les/voorlichting?

“Op alle voortgezet onderwijs scholen binnen Den Haag, Delft en Zoetermeer. Op het MBO en op het HBO. Wij richten ons in principe op kinderen vanaf 12 jaar.”

Maakt u zelf gebruik van sociale media, zo ja van welke vorm hiervan?

“We hebben zelf een interactieve website met Facebook, Twitter en Hyves, dat is dus zakelijk. Vanuit het JIP Twitteren wij veel. We gebruiken het nog niet in voorlichtingen maar we benoemen het wel dat we het hebben. We hebben een chatfunctie op de website waar we twee keer per week met jongeren chatten. Dan kunnen jongeren vragen stellen via de website. Verder hebben we nog een provinciale website, de informatieve website Blixum. Daar hebben we een ervaringsgedeelte op de website, dat heeft 25.000 unieke hits per maand. Dat is omdat jongeren elkaar kunnen adviseren en hun ervaring achter kunnen laten. Dat onderhouden en beheren we ook, op die manier zijn wij met sociale media bezig.”

Wat verstaat u onder sociale media?

“Facebook, Hyves, Twitter, Blogs, kort samengevat, sites waar je ervaringen kunt achterlaten op websites.”

Wat merkt u van het sociale media gebruik van uw leerlingen/de doelgroep?

“Dat ze niet doorhebben hoe openbaar en toegankelijk sociale media zijn. Leerlingen zien er de mogelijkheden in, alleen niet de gevaren. Er zijn heel veel functionele en informatieve zaken die verspreid worden via sociale media, alleen zijn jongeren niet alert als het over de gevaren gaat en ook niet op de risicofactoren die er zijn.”

Wat zijn de voordelen van sociale media?

“Je kunt het als middel inzetten om jongeren iets bij te brengen, iets aan te leren of de informatie overdracht te realiseren. Met name Facebook, als je daar actueel iets opzet dan hebben jongeren daar ook iets aan. Je kunt er ook een hele les aan besteden, wat je kunt met Facebook. Ik denk dat Hyves minder populair wordt bij de twaalf plus doelgroep. En Twitter is naar mijn idee voor de oudere doelgroep van rond de achttien jaar. Dus ik denk dat je met name op het voortgezet onderwijs Facebook kunt inzetten en hele interactieve manieren van communiceren met jongeren.”

Wat zijn de nadelen van sociale media?

“Jongeren hebben niet door dat alles wat je erop zet, door een ander kan worden gezien. Ze beseffen niet dat ze Facebook op slot kunnen zetten en alleen toegang kunnen geven aan een kleine groep vrienden, familie of een bepaalde selectie. Dat hebben jongeren niet door. Ze zetten er soms gedetailleerde informatie op die nadelig kan werken, als je bijvoorbeeld later gaat solliciteren. Wij doen dat zelf ook wanneer we een sollicitatiebrief binnenkrijgen gaan we ook diegene zoeken op internet. En als we dan nadelige informatie vinden over deze mensen hebben wij ook onze twijfels. Iemand die als hele nette meid overkomt en vervolgens in het weekend drie flessen whisky opdrinkt en dit op haar pagina zet, dan hebben wij als JIP daar onze vraagtekens over. Berichten als: *‘Ik heb vet gezopen of ik heb er drie gehad vannacht’* plaatsen jongeren gewoon. Dit is wel fout. En niet door hebben dat de hele wereld, zelfs in Thailand, het gelezen kan hebben. Dat is het grootste gevaar. En ook dat de berichten die geplaatst worden nooit meer van internet gehaald kunnen worden. Dat denken ze wel, al zijn jongeren dan weer nuchter en hun berichten er weer afhalen zal het nooit helemaal van het internet verdwijnen.”

Hoe denkt u dat u dit het beste over kan brengen naar jongeren?

"Ik denk door hele praktische voorlichting te geven, voorbeelden erin plaatsen die echt gebeurt zijn, casussen erin verwerken. Jongeren ook heel duidelijk uitleggen hoe hun privacyinstellingen werken en hoe hun accountinstellingen nu staan ingesteld binnen Facebook of Twitter. Als je iemand Retweet op Twitter, doe je dat dan alleen naar een iemand of naar al je volgers. Ik hoorde laatst een mooi voorbeeld over een Amerikaanse politicus die naar zijn minnares een Tweet dacht te sturen maar het vervolgens naar al zijn volgers stuurde. Dus 8061 mensen konden lezen hoe fijn hij het had gehad met haar en dat is niet helemaal de bedoeling. Dat soort voorbeelden laten op een interactieve manier zien wat er kan gebeuren en dan zal het kwartje vanzelf wel vallen. Hetzelfde geldt bij jongeren over geldzaken, als jij bij een online winkel een laptop van 800 euro koopt en de rente is 12% per maand, reken dan is voor jezelf uit hoeveel je over drie jaar uiteindelijk betaald. Als ze dan zien dat ze i.p.v. 800, 1700 euro hebben betaald in drie jaar, dan gaan de ogen van jongeren wel open. Dit hebben we bijvoorbeeld verwerkt in een voorlichting. Je kunt beter eerst sparen, dan een computer kopen in plaats van inspelen op de behoeften om gelijk een computer te kopen. Leer die behoefte uit te stellen. Dat is hetzelfde met sociale media, hoe ga je daar mee om? Iemand stelt bijvoorbeeld een vraag, denk goed na over wat je zegt en hoe je het formuleert. Er is bijvoorbeeld ook een filmpje in omloop van SIRE om bewustwording te creëren over wat je online doet. Het gaat over een jongen en een meisje die chatten met de webcam waarna ze elkaar opjutten om hun kleding uit te trekken, dit gebeurt ook. Ze zien elkaar alleen vanaf de kin tot de navel. Dan worden ze beiden geroepen om te eten, doen de computer uit, komen beneden en wanneer ze aan de eettafel zitten komen ze erachter dat ze als broer en zus met elkaar gechat hebben en hun shirt voor elkaar hebben uitgetrokken. Dat is dus het gevaar van internet. Je moet met filmpjes werken en met praktische voorbeelden om bij jongeren binnen te komen."

Met welke aspecten zou je extra rekening houden bij het ontwikkelen van een voorlichting voor kinderen van 9 tot 12 jaar over het veilig gebruik van sociale media? Welke aspecten zijn dan echt van belang?

"Ik denk dat het bij die doelgroep belangrijk is als je de ouders erbij betrekt, daarnaast dat je dus die kinderen traint of voorlicht je ook een ouderavond geeft. Want heel veel ouders zijn digibee, ze weten niet wat Hyves of Facebook is. De gemiddelde ouder zou getraind moet worden om op te letten of te begeleiden wanneer een kind achter de computer zit. Als je een goede training of voorlichting aan die doelgroep wil geven dat niet aanbod maar vraag gericht moet werken. Dat je de doelgroep juist moet bevragen van wat doe je nu op internet? Wat voor dingen ben je tegengekomen? Heb je wel is vervelende ervaringen meegemaakt? Wat was dat dan, met wie was dat, naar wie ben je toegegaan? Dat je vanuit daaruit de inhoud van je training kunt maken en misschien al de docenten actief in mee kunnen trekken. Want jij komt daar maar een keer of een X periode voorlichting geven, docenten zien hun leerlingen het hele jaar door. "

het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot 12 die actief zijn op sociale media zijn?

"Dat ze zich bewuster zijn van de gevaren. Het is onderdeel van het leven, ik denk dat je het niet meer kan verbieden. Of dat ouders het kunnen verbieden, het hoort er gewoon bij net als buitenspelen, fietsen, steppen of zwemmen. Maar dat ze er goed mee leren en Word maar dat ze er goed mee leren omgaan kan door ze de positieve dingen en ook de negatieve dingen voor te schetsen want dan kun je je ook weerbaar opstellen. En ik denk dat vooral kleine jongen kinderen van 9 tot 12 jaar weerbaar gemaakt moeten worden wat gebeurt er als iemand je pest over internet, wat kun je er tegen doen, hoe zorg je dat het stopt, naar wie kun je toegaan en bij wie kun je terecht. Het is belangrijk dat kinderen dat weten."

Het belangrijkste aandachtspunt voor kinderen van 9 tot en met 12 jaar die op sociale media actief zijn is.....?

"Dat ze zich bewuster zijn van de gevaren. Sociale media is onderdeel van het leven, ik denk dat je het niet meer kan verbieden. Of dat ouders het kunnen verbieden, het hoort er gewoon bij net als buitenspelen, fietsen, steppen of zwemmen. Maar dat ze er goed mee leren omgaan, dat kan door ze de positieve dingen en ook de negatieve dingen voor te schetsen want dan kun je je ook weerbaar opstellen. En ik denk dat vooral jonge kinderen van 9 tot 12 jaar weerbaar gemaakt moeten worden. Stel ze vragen als: 'Wat gebeurt er als iemand je pest over internet, wat kun je er tegen doen, hoe zorg je dat het stopt, naar wie kun je toegaan en bij wie kun je terecht?' Het is belangrijk dat kinderen dat weten."

Uitgewerkt interview: 14

Door: Gino Ninaber en Dennis Davidse

Interview afgenomen met: Bert Mulder

Functie: Lectoraat Informatie, Techniek en Samenleving

Onderzoeksvraag: Met welke aspecten moeten docenten rekening houden bij het geven van een voorlichting over sociale media aan kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar?

Wat verstaat u onder het geven van een voorlichting?

“Het geven van voorlichting is het geven van de informatie waar de doelgroep effectief mee kan bereiken wat je wilt. Dus als ik aan kinderen iets geef over sociale media, geef ik informatie waarbij de doelgroep het gevoel krijgt dat ze er wat mee kunnen doen. Je kunt het beter begrijpen, beter aanvoelen en betere keuzes maken om te kunnen handelen. Je kunt ze iets uitleggen maar soms is het zo dat kinderen bang zijn geweest. Dus moet je begrijpen wie iemand is, lotgenotencontact zeg maar. Wat zijn mijn opties, wat kan ik daarmee en wat wil ik ermee. Er zitten dus vier aspecten aan een voorlichting en die moet je allemaal geven in de vorm van waar de doelgroep er iets mee kan.”

Kunt u iets meer vertellen over uw vakgebied?

“Ik ben geïnteresseerd in ICT om de kwaliteit van leven te kunnen verbeteren. Wij denken dat de ICT in de komende tien jaar steeds meer gebruikt gaat worden door mensen persoonlijk maar ook door de samenleving op het gebied van ontwikkeling, politiek en zorg en dat het steeds belangrijker wordt. Dus dat mensen in de samenleving initiatief gaan nemen in ICT en het gaan zien als een onmisbaar gereedschap. Hierbij richten wij ons op zorg, welzijn en de overheid.”

Geeft u zelf ook les? Is dit te vergelijken met het geven van een voorlichting?

“Nee dat is niet helemaal te vergelijken. Een les is dat je mensen dingen uitlegt en duidelijk maakt. Dus dat is erg gericht. Voorlichting is deels gericht op begrip, maar bij voorlichting richt je je op verandering van gedrag. Daar waar een student niet altijd streeft naar het veranderen van gedrag maar het begrijpen van de stof. Bij een les leg je dingen uit. Bij voorlichting hoef je niet altijd dingen uit te leggen. Informatie geven is niet uitleggen.”

U geeft dus informatie over ICT in een bepaalde context, maar zitten er geen aspecten in die belangrijk zijn in het geven van een voorlichting?

“Wel in het begrip maar als ik ze iets zou vertellen over sociale media gebruik ik bijvoorbeeld tien punten. Bijvoorbeeld door aan te geven waar ze op moeten letten, niet je eigen postadres geven en die uitleggen op sociale media, dan heb je ze niet voorgelicht maar handvaten gegeven. Bij voorlichting zou je kunnen vertellen waarom ze dingen niet of wel moeten doen. Dat heeft wel iets te maken met begrip. Ze weten niet hoe sociale media in elkaar zit, maar wel hoe je ermee om moet gaan en wat het gevaar is. Dus het is gericht op een onderwerp, maar een voorlichting moet gericht zijn op een gedragsverandering, of ze nu begrijpen wat ze doen of niet dat maakt niet uit. Dat is dus mijn definitie van voorlichting.”

Maakt u zelf gebruik van sociale media?

“Ja en nee, ik ben sinds het begin van sociale media al online, ik zit al tien jaar op Linked In, ik zit in twintig of dertig groepen en alleen om te kijken hoe het werkt. Maar ik laat zelf nooit iets zien op internet. Ik heb Twitter en Facebook waar ik niks op zet. Ik heb veel vrienden maar die zie ik nooit. Ik heb slideshare met een aantal presentaties. Dus ik ben niet actief op sociale media, maar heb het wel.”

Wat betekent sociale media volgens u?

“Technisch gezien betekent sociale media web 2.0, het feit dat jezelf kunt produceren, communiceren en online zetten. Via community's kun je allerlei mensen bereiken. Daarnaast het feit dat we online applicaties kunnen gebruiken. Het zijn die drie kwaliteiten die web 2.0 zijn. En sociale media is het aspect van web 2.0, dat je op allerlei verschillende manieren in contact kunt staan met elkaar. Spotfire is ook een vorm van sociale media. Je deelt dingen alleen zie je elkaar niet.”

U geeft zelf les, wat merkt u van het sociale media gebruik onder u studenten?

“Niet heel veel. Als ik een presentatie geef zitten mensen in de zaal te Twitteren terwijl ik zit te praten. Soms is het zo dat er op schermen naast mij Tweets verschijnen. Dan kun je er rekening mee houden dat het echt een interactieve realiteit is. In de klassen waar ik les geef zitten mensen ook te Twitteren

maar niet over het onderwerp. Als ik kijk wat mensen refereren aan mij, zie ik weinig over mezelf. Alleen merk ik er weinig van en is het niet gerefereerd aan het onderwerp. Wel kijken wij heel gestructureerd naar de invloed van sociale media binnen de opleiding. Dat is deels E-learning, hoe kan ik sociale media als YouTube gebruiken binnen de opleiding en daar ontwikkelen we strategieën voor.”

Wat zijn volgens u de voordelen van sociale media gebruik voor kinderen van negen tot twaalf jaar?

“Er zijn heel veel voordelen. Mensen kun je bereiken, je kunt jezelf uitdrukken, je kunt laten zien wie je bent en wat je doet. Daarnaast kunnen andere mensen jou zien en ik kan andere mensen zien. Vervolgens kunnen we daardoor samen dingen doen die vroeger niet mogelijk waren. Voor mensen die gezond zijn, maakt dat niet zo veel uit maar in specifieke gevallen zeker wel. In jullie gebied kan ik me voorstellen dat het leidt tot lotgenotencontact. Dat het een bijdrage levert aan de kwaliteit van leven. Als ik hele jonge kinderen zie chatten hebben ze soms wel vijf gesprekken openstaan alleen levert het niets op. Ik heb geobserveerd hoe kinderen dat deden, het gaat nergens over. Het is heel anders dan spelen. Als je heel veel chat is dat slecht voor je aandacht. Dus in die zin vind ik dat slecht voor kinderen. Aan de andere kant kunnen ze wel goed socialiseren. Voor de wat meer complexe gevallen, dus kinderen die moeite hebben met sociale contacten, is het een heel goed gereedschap. Voor kinderen met ADHD, autisme of een handicap is het heel goed om hun wereld te verbreden. Ik vind het overdreven dat er veel wordt gesproken over dat onbekenden slechte bedoelingen hebben met sociale media. Ik vind dat jullie minstens vijftig procent van de voorlichting moeten steken in de kracht van sociale media. Daarnaast een stukje bewustwording creëren over eventuele gevaren.”

Met welke aspecten moet rekening gehouden worden bij het ontwikkelen van een voorlichting over sociale media voor kinderen tussen de 9 en 12?

“Je zou voorlichting over sociale media kunnen inrichten over hoe het in de bredere zin werkt. Als je bijvoorbeeld auto gaat rijden is het belangrijk om te weten hoe dat moet. Dus hoe werkt autorijden nu eigenlijk? Dat is belangrijk, en ten tweede wat kun je ermee doen? Vervolgens ga je in op dat je ook voorzichtig moet zijn, want je wil geen ongelukken maken. Wat is hier nu het doel van? Wat is nu het doel van de sociale media, dat is voor de doelgroep 9 tot 12 wat moeilijk te zeggen, maar als ik kijk naar de studenten hier op school zie ik dat ze niet goed met internet kunnen omgaan. Ze hebben geen besef van het internet. Als je een kind vraagt om een telefoon te zoeken, dan gaan ze op Google kijken, omdat ze op die manier zoeken. Ze weten niet waar dingen staan. Dus een voorlichting over wat je zou kunnen doen op sociale media en waarom je dat zou kunnen doen, is belangrijk.”

Als u een kind van 9 tot 12 een tip mag geven over het gebruik van sociale media, wat zou u dan zeggen?

“Dat zou ik niet weten. ik denk dat het voor veel verschillende kinderen verschillend is. Vanaf de kleuters mogen ze op de basisschool al gebruikmaken van de computer en een paar jaar later ook van het internet. Belangrijk is dat het kind weet bij wie het terecht kan en dat er heldere afspraken bestaan met de opvoeder. Het kind doet gewoon dingen.”

Is dan de tip ‘doen’?

“Als ik zeg doen, moet je wel opletten alleen mijn hoop is voor kinderen dat ze beseffen wat leuk is. Dit zou kunnen in de vorm van een discussie in de klas. Wat er interessant aan is op een didactische manier is dat je gaat kijken naar hun profielpagina's. Dan kun je reflecteren wat ze doen. Bijvoorbeeld in de vorm van lay-out. Is dit een mooie pagina of niet? Ben jij dit wel of niet? Dus dat je sociale media gebruikt in de vorm van reflectie op zichzelf. Sommige kinderen Twitteren dat een leraar niet leuk is of schelden hem uit en dat is niet goed. Je zou dus eigenlijk een aantal gedragsregels online moeten hebben. Een aantal dagen geleden was bijvoorbeeld een meisje die ruzie had met haar vader en die Twitterde dat ze hem zou schoppen. Toen zeiden andere kinderen tegen het meisje, dat je dat niet kunt zeggen over je vader. In dat geval waren het de kinderen die er een halt toe riepen. Dus dat je een goed gedrag op sociale media aanleert. Alleen dat is weer corrigerend. Dus eigenlijk wil je kenbaar maken wat leuk is en waar het voor dient. Er is een groot verschil in internet en sociale media-gebruik tussen kinderen uit arme gezinnen en kinderen uit rijke gezinnen. Je moet hier dus anders mee omgaan, anders praten en anders benaderen. Dit is belangrijk om te weten. Daarnaast: de bewustwording van kinderen dat sociale media niet beperkt zijn tot hun vrienden in eigen kring. Die is er op dit moment niet. Sociale media zijn publieke middelen om signalen af te geven. Zo

denken kinderen dat ze maar vijf volgers hebben op bijvoorbeeld Twitter, maar staan ze er niet bij stil dat hun vader, moeder, broertje, zusje ect hun account kan volgen. Dus dat is wel een belangrijk punt. Het leuke is dan weer wanneer je dit in op de beamer in een klas zet, kinderen dat liever niet willen omdat andere het in realiteit kunnen lezen terwijl het altijd al open op internet staat. Ik denk dat dat het belangrijkste is om mee te nemen. Sociale media zijn publiekelijk te bekijken. En dat moet niet vergeten worden.